

Carpații

Deposito legal: M. 8.137-1958.

Director: Aron Cotrus + REVISTA DE CULTURA SI ACTIUNE ROMANEASCA IN EXIL Redactor: Traian Popescu

REFLECTII SI OBIIECTIUNI

de FAUST BRADESCU

N publicația "Cuvântul Românesc", n. 21, din Ianuarie 1978, a apărut un articol al dlui Nicolae Penescu, intitulat "O datorie majoră", în care Dna rela tema Comitetului Național, pe care încearcă s'o reînvieze.

Nimic de zis. Nu-i prima încercare. Chestia cu Comitetul Național Român e ca paludismul. Vine când te aștepti mai puțin, ca o criză acută. Imediat răsar propunerile ca ciupercile după ploaie. Apoi, tot atât de subit, dispare gustul clorovăleilor pe posturi și priorități; totul cade în indiferență și uitare pentru câțiva timp. Până ce o nouă criză aduce în circuitul diasporei românești o nouă sensibilitate de unificare a Românilor exilați.

Dar să trecem la lucruri concrete. De data aceasta a intrat în horă di Nicolae Penescu, care se sbate frenetic să cârpească ceea ce au stricat Vișoiu și Compania în cei vreo 24 de ani de incapacitate notorie și pretenții megalomane. Insist asupra termenului "a cârpi" deoarece modul în care "se încearcă" nu mai lasă nicio îndoială. Nu poate fi decât "cârpeală" orice sfortare concepută pe

calapodul vechilor baze din 1940 care păcătuiau deja profund printr-o serie de măsuri... "antidemocratice": în primul rând prin ostracizările proteste care îndepărtau dintru început majoritatea exilaților; apoi, prin nechibăzuta înfădurare guvernului american, pentru că acesta plătea nota lunară.

Din nefericire, nici actuala propunere nu depășește concepția care dăinuiește deja răsbol în mintea celor câțiva politicieni adăpați la lăvoarele neprețuite ale democrației balcanice și care se sbat să înfigheze ceva care să le asigure viitorul. Niciuna din încercările făcute în ultimii ani n'a adus o propunere originală de apropiere între forțele românești din exil. Deceea credem că și efortul dlui Penescu e menit să moară în fașe.

Totuși, articolul din "Cuvântul Românesc" provoacă o serie de reflecții și obiecțiuni. E opera unui om care cunoaște sensul politicii, dar vrea să joace o carte pe care n'o are în mână. Și s'o joace în stilul falmoasei demagogii care a caracterizat totdeauna maniera de comportare politică a partidelor istorice: îți dau pe ici, te laud pe colo; îți accept acum ce ți-am negat ieri; stabilim "principii ad-hoc" chiar dacă n'au nicio valoare; punem unilateral vina unui trecut sumbru în spinarea partidului liberal, chiar

Raspuns Domnului Radu Cornateanu

U am intenția de a face polemică cu Dta, detestând acest mahalagism gazetăresc, care nu face decât să învenineze omennii, dăunând societății.

Răspund notei publicate în "Vatra", No. 148, Ianuarie-Martie, 1978, numai pentru a satisface curiozitatea Dtaie cu privire la trecutul meu legionar, de care nu-mi este rușine și nu-l ascund și pentru a-ți face cunoscută părerea mea, care nu obligă pe nimeni, în chestiunea care te frământă.

Legiunea care ne-a strâns pe toți în jurul Căpitanului, ne-a lăsat libertatea totală de a gândi liber și de a mărturii credințele noastre. Nu ne-a transformat — cum afirmă cu rea credință dușmanii — nici în sclavi ai Mișcării, nici în instrumente oarbe ale ei. Sunt Român din Județul Gorj, Bucureștinizat în 1918.

În 1928 am terminat liceul și toamna m'am înscris la

Facultatea de Drept din București, pe care am terminat-o odată cu stagiul militar în 1932, când m'am înscris și profesam avocatura în Baroul de Ilfov.

Am urmărit activitatea legionară din începuturile ei, și în 1933 m'am înscris ca avocat apărător în procesul Duca, pe care l-am urmărit în toate fazele, atașându-mă definitiv optii legionare.

Exemplul de civism, justiție și românism dat de generalul judecător și de legionarii inculpați, m'a impresionat profund și a rămas un îndreptar pentru tot restul vieții mele.

În 1933 m'am înscris în cuibul rector și Capitalei de sub conducerea lui Aurel Șerăfim, făcând sub comanda lui tabăra de la Colentina — Mănăstirea Mărcuța — la Părintele Palaghia, de care eram legat printr-o reciprocă prietenie și pe care, dacă-l puteam conecta la Viena, atitudinile lui negative ulterioare, n'ar fi exilat niciodată.

(Urmează în pag. 4)

dacă cerem adunarea liberalilor la organizarea Comitetului; eliminăm Mișcarea Legionară și ne dăm bine cu fracțiunea disidentă deoarece aceasta "acceptă" principiile democratice ale vechilor formațiuni istorice; ș.a.m.d. Într-un cuvânt, facem orice compromis numai să împingem la marea istoriei, NU atât națiunea română. CĂT ultimii reprezentanți ai sistemului care ne-a adus în situația de azi.

Iată deci cadrul. Acum să vedem modul. Di Nicolae Penescu pleacă de la ideea "necesității unui purtător de cuvânt care să alină călătoria de a vorbi în numele poporului român, nu al emigrației".

E frumos spus, dar cu totul absurd. În primul rând e o opinie pur personală care face abstracție de realitățile românești actuale — națiunea întreagă se află sub cluștoarea comunistă, așa cum Comitetul Național vîlșianist, care a tot vorbit în numele poporului român, și-a ratat misiunea în 25 de ani de guvernanță. Înaintea fostului rege Mihail a dat bir cu fugății. În aceste condiții acțiunea patriotică și deșințată a oricărui român sau organizații de refugiați să facă "în numele poporului român". Noi nu suntem niște simpli emigranți, stabiliți definitiv pe meleaguri străine, ci REFUGIAȚI POLITICI, luptători permanenți ai cauzei românești.

În al doilea rând, atunci când Di Penescu crede că acest "purtător de cuvânt" nu poate fi decât un grup format din rămășițele vechilor partide democratice agraate de puterile occidentale face o greșală de calcul și de bun simț.

Legitimitatea unei reprezentanțe naționale în acest refugiu, nu poate depinde de ceea ce cred, vor sau recomandă Americanii, Englezii sau alții. Puterile Occidentale duc politica lor, care nu corespunde mai niciodată cu interesele națiunii române. Avem exemplul Vîlșianu, care s'a distins — cu întreg Comitetul său — printr-o supunere orăbă voinței americane și-o ACTIUNE NULA din punct de vedere pur românesc. Să cîdem deci din nou pe acest făgaș, pentru a și pe placul Marilor Democrații Occidentale? Bunul simț și patriotismul ne îndeamnă să depășim această formă minoră și să ne ridicăm în ochii neamului și al străinătății printr-o eliminare a mentalității tradiționale în politica românească.

Apoi, Di Penescu face o greșală de calcul, de aritmetică simplă, când aduce în cumpănă importanța procentuală a partidelor în ajutorul războiului și ridică la rang de "grupare importantă" mărfațiun partid socialist, care nu-măra în momentul de față cum vreo cinci reprezentanți pe tot globul. În schimb, scoate din calcule — cu ușurință caracteristică democrației balcanice — forța Mișcării Legionare, care n'a încetat o clipă lupta contra comunismului și-a regimului din țară. Regim cu care partidele istorice au dus o politică comună și alături de care s'arbitrasec mereu pe "23 August". Dacă nu e cînim curat, e înconștiență calificată!

Să nu se aducă argumentul că s'a ajuns la o înțelegere cu așa zisul "Consiliu Conducător" al unei fracțiuni disidente. Așa fac toți intereseții, și toți politicienii lipsiți de sprijin popular. Di Penescu a cîmcat cu stîngui atunci când a crezut că-l o sfacere să-l aproprie un grup ce n'are nicio calitate să vorbească în numele Mișcării Legionare.

Stim că Dsa vrea să ne convingă că "legitimitatea" Consiliului Național va fi asigurată prin simpla prezență la bază a partidelor politice. Or, dacă a existat un partid de nuanță legionară (18 % în alegerile din 1937), legitimitatea lui se găsește perpetuată în persoana dlui Horia Sima și-a Mișcării Legionare pe care o reprezintă, iar nu în pseudo-realitatea unui grup disident.

Sunt greșeli inerente unor calcule lipsite de analiză atmosferică ce domnește în exil. Se repetă greșala din altă "propunere Penescu", când "legitimitatea" Consiliului propus trebuia să relaxe din adunarea masivă a diferitelor Asociații românești din străinătate, ca reprezentante ale maselor românești din "emigrație". Atunci, legitimitatea era legată de organizații românești și de exil; acum, exilul nu mai face deloc ban, dat fiind că numai partidele agraate de Di Penescu mai pot salva Tara și Neamul. Întreaga Dsăle "Datorie majoră" e plină de contradicții de acest gen. Nu se caută o soluție de salvare națională ci o coaliție de forțe (tot din exil, că altele nu există) pentru repunerea în circulație a unor formule politice care sa falimentat de mult.

Că falimentul politic este apanajul partidelor istorice pe care le tot împinge în discuție Di Penescu, reiese din tot ce s'a petrecut în acest exil de 30 de ani încoace. "Primul Comitet Național a durat aproximativ un an" (1949-1950). Apoi l-a luat în mînile sale experte di Vîlșianu, care l-a lăsat totuși în slujba partidelor timp de 24 ani (1950-1974) de s'a dus pomina în lumea întreagă.

Iar din 1974 până în clipa de față o seamă de lideri democrați se tot sbat să înghiebeze ceva pe gustul lor. Di Penescu recunoaște el însuși că "Descompunerea Comitetului s'a accentuat. El depindea o ficțiune".

Si vine azi să ne propună ACEEASI FORMULA pentru un ACELAS FEL DE NOU COMITET, pe ACELEASI BAZE FALIMENTARE și cu ACEEASI POLITICIENI, care să dirijuleze mereu gloatele românești!

În plus, după ce ne-au batjocorit și ne-au acuzat de trădare pentru că ne dădusem seama de mult că regele era un incapabil și-un lipsit de simț răspunderii istorice, ACUM, domnii democrați li întorc spatele și vor să structureze ceva fără "legitimitatea" legată de persoana regelui. Și ne cer să pectetăm "noua formulă" deoarece e propusă de Domniile lor.

Dar contradicția vine din nou să le turbure originala decizie constituțională. Se afirmă deschis și fără remușcări că "Noul Comitet Național — continuarea celor anterioare — se va constitui fără pecetea regală". Or, dacă legitimitatea celor anterioare era asigurată prin sancțiunea regală, iar cei de-acum va fi format fără pecetea regelui, nu vedem cum noul Comitet va putea lua ființă fără asentimentul domnec. E cunoscut însă faptul că atunci când e vorba de voința partidelor democratice niciun obstacol nu-l de netrecut... Astfel de obstacole legale nu pot avea un efect statornic decât împotriva celor ce n'au ca pavază supra-denumirea de "democrați".

Dar unde Di Penescu se întrece cu gluma și tratează masele românești din exil ca pe niște trogloditi? e când declară cu enflață și-o siguranță de propagandist electoral că Noul Comitet "organizat pe aceleași baze ca cele anterioare" (e calul lui de bătaie) va ține în ȘFARSIT seama "de structura actuală a emigrației". Emigrație pe care, cu câteva paragrafe mai înainte, nici nu o admitea să se pronunțe într-o realizare unui Comitet Național în exil. Și continuă fraza: "În acest scop s'a hotărât îndigrea bazei noului Comitet...". ținându-se seama de "STRUCTURA ACTUALĂ A EMIGRAȚIEI". În această structură actuală Di Penescu înțelege să introducă pe toți noli refugiați care acceptă păreriile Dsăle, precum și membrii Mișcării Legionare care s'ar lăsa încantați de perspectivele expuse.

Di Penescu și-a adus aminte de legionari acum, ca și cum până la ora de față n'am fi existat, n'am fi constituit singura forță reală a exilului, n'am fi dus o luptă fără preget împotriva regimului dela București și n'am fi manifestat "în țară sau în exil... sentimente și atitudini conform năzuințelor neamului nostru". (Formula dlui Penescu pentru a califica pe cei ce merită să fie acceptați de și în Comitet.)

Cată duplicitatea! Structura exilului, din punct de vedere politic și activitate, nu s'a schimbat nici căt negru sub unghie cu tot numărul crescând al noller veniți. Ea este aceeași ca acum 30 și ceva de ani, când Di Penescu era Ministru alături de o droaie de comunisti. Atunci, ca și acum, legionarii erau pe baricade, dar Di Penescu nu avea ochi să-l vadă pe acești "fasciști". Și'n tot acest răstimp, până mai acum un an când s'inceput să dea din contă, l-a considerat pe acești "nazști" inapți să la parte la salvarea neamului, pe care politicienii ca Dsa l-au adus în situația în care se găsește.

Dar de când a simțit că o anumită fracțiune legionară e capabilă să treacă peste acel ingrozitor "23 August", e în stare să se auto-distragă "adopind-o" normelor impuse de cei care, în fond, li dispunese, și'n plus, e în stare de orice compromisiu politic numai să ajungă și ea — ca grup — la o recunoaștere oficială, di Penescu a devenit un "adept" al cauzei legionare. Bineînțeles, cu omisiunea din program a organizației legionare legitime, care nu acceptă asemenea apropieri, insultătoare pentru cauza pe care o apără și batjocoritoare pentru neamul ce suferă.

Exilul și'n special Mișcarea Legionară n'au așteptat venirea dlui Penescu sau a altor politicieni ambițioși pentru a duce lupta împotriva regimului comunist. Și cu atât mai puțin n'au așteptat, cu înfrigurare și emoție, alcătuirea unui Comitet Național bazat pe partide, care să le decoreze cu titlul de "combatați" sau să le permită o atitudine patriotică sub umbra lor. Slava Domnului! Titluri de "independență în lupta anti-comunistă", de "perseverență", de "sacrificii nelimitate", de "neînfrîngătoare luptă morală în conduita", etc. numai Mișcarea Legionară le poate prezenta.

Și vin acum acești domni, politicienii trecuți prin toate compromisurile, să ne impună "PRINCIPII" în care ei însăși nu cred, pentru că n'au crezut niciodată decât în interesele lor particulare sau de partid.

Ne întrebăm cu strângere de inimă cam ce credeai di Penescu despre aplicarea "pluralismului democratic" de către partidele tot democratice, în decada dinainte de

ITALIA ÎN VOIA VALURILOR

de Vintila Horia

dustriai, oameni ai Bisericii, literați și producători de cinematograful, arhitecți și inventori, meșteri lucsuți, frumoase Lolobrigide de toate culorile, cavaleri mai mult sau mai puțin străluciți în industrie, de la încălțăminte până la "latin lover".

A fost o vreme, mai mult sau mai puțin între 1950 și 1963, în care Italienii au dominat lumea cu FIAT, Fellini și Rossellini, cu sofisticatul Visconti, cei mai buni actori și actrițe cinematografice, cu întreprinderile cel mai îndrăznețe, dela autostrăzi care străbăteau tot scheletul peninsulei, până la escrocheriile cele mai spectaculare și mai inteligente înregistrate până atunci de istoria acestei "mala vita".

Italia a fost unul din cuvintele răsunătoare ale după războiului. Sub protecția unui Papa de Renaștere, salvator cu spiritul și cu spada (mă refer la Pio al XII-lea) și dirijată de un geniu politic (mă refer la De Gasperi), Italia a atins meritele culmi și faimă în aproape toate domeniile. Industria și flota ei comercială cuceriseră lumea.

A fost o pacifică invazie universală a lui FIAT, PIRELLI, OLIVETTI, SNIA a model, în timp ce cărțile lui Guarreschi ilustra un fapt de necrezut: posibilitatea conviețuirii unui preot reacționar, don Camilo cu un primar comunist, în cadrul social al unui sat unde, în momentul emiterii votului, oamenii știau să păstreze calmul necesar, pentru ca lucrurile să-și urmeze cursul echilibrat între suflet și materie, cu o discretă victorie rezervată totdeauna lui don Camilo, stare de lucruri acceptată de toate conștiințele chiar cele mai de stînga. Jocul părea valabil pentru eternitate. Satul lui don Camilo era în fond Italia și cuvîntul "compromesso", părea leșit din acea carte a lui Guarreschi.

În 1963 am publicat într-o revistă franceză un lung articol intitulat "Italia sub ploaie". Petrecusem vacanța de Paști în Italia, sub o ploaie nu numai meteorologică ci și ideologică. Îmi atrăsese deodată atenția, apariția decadenței, în mijlocul azelei deșănțate bucurii de a trăi, care părea fără limite. Italia lunea întocmai unui munte, săpat de ape pe dedesubt, către o prăpastie încă invizibilă pentru mulțime, vizibilă totuși pentru privirile unui pealmist al Istoriei ca mine. Descifram în figurile trecătoarelor, în fațade, pe gosele, ceva nou, începutul unui proces, care se accentua an după an. Am vizitat mult Italia de atunci încoace, chiar de patru ori pe an, pentru a ține conferințe, dela Palermo și Catania până la Turin, trecând prin Roma și Florența, Neapole și Venetia. Reîntîlnirile erau din ce în ce, mai penibile. Celcun a prăbușit miracolul italian a fost freneticul cobbor către socialism. Am spus-o cu aceste cuvinte, într-un interviu pe care l-am acordat acum patru ani la Roma, gazetei "Il Giornale D'Italia". Lu-

mea se socializase în sensul politic al cuvîntului, se egalizase în mediocritate, cucerise multe drepturi și pierduse orice simț al datoriei. Acesta este cel mai mare rău care poate da peste un popor.

După 1963 situația nu a făcut decât să se înrăutățească. Și a fost același institut, salvatorul în 1945, care a deslășuit criza. Morți Pio al XII-lea și De Gasperi, Vaticanul a lansat idela dialogului între catolici și marxisti. Ioan XXIII a primit pe ginerele lui Kruschchev, democrația creștină a deschis comuniștilor toate porțile, politice și economice. Partidul comunist s'a transformat cu acceptarea guvernului, în organ reprezentant exclusiv al tuturor afacerilor comerciale între Italia și țările din răsărit. Un enorm edificiu comercial a fost montat pe această bază politică. Între timp, planul Gramsci, de pătrundere în toate manifestările culturale ale țării, a fost pus în aplicare și, în câțiva ani, Universitatea, presa, activitatea editorială și artistică, inclusiv televiziunea, au căsăt unul după altul în mînile celui mai puternic partid al opoziției. Am asistat apoi, la spectacolul oferit de o țară guvernată în aparență de democrația creștină, dar dirijată în fond de Partidul comunist, aliat cu socialistii și toate grupurile și grupulețele de stînga, mai mult sau mai puțin parlamentare. Această paritocrație pe care o experimentează alte țări, căsute recent în același curmă, împina Italia în hoamul actual. Nu se poate trăi, evident, cu puterea în afara puterii. Există o autoritate vizibilă și de fiecare dată mai redusă, incapacită de a conserva ordinea în muncă și pe stradă, și alia invizibilă, în afara Guvernului, care împinge țara pe drumul degradării, necesare pentruca invizibilul să devină vizibil.

Celcace este grav în Italia, este faptul că Roma este capitala lumii catolice. Nu intră în afara previsibilului faptul că să fie Paul al VI-lea primul Papă care să păstosească din interiorul unei țări comuniste. Va înțelege atunci Sîntul Părinte căt de greu l-a fost Cardinalului Mindsenty să reziste în Budapesta, căt de greu li este să reziste Cardinalului Wysinski în Varșovia și ce însemnează să fii patriarh al Moscovei și ce însemnează aceasta pentru viața unei Biserici. Dar această posibilitate de înțelegere va sosi prea tîrziu, atunci când din înaltimile Quirinului va privi spre lumea catolică, cu ochi lacomi tandemul universal recent instalat la putere. Mă refer la Berlinguer-Breznev. Între timp sozidei sovietici sau cubani vor face de gardă măsurînd cu pași hotărîți spațiul roman și împrejurimile lui eumeneice.

Profeția mea este îndrăzneată, dar nu absurdă. Cetățenii Romei, ca toți Italienii, au fost îndreptați puțin cătă puțin înaintea porților acestei posibilități. Cu greve ce descompun una din industriile cele mai înfloritoare ale pămîntului, cu o lență și sigură pătrundere în Universități, astăzi complet distruse, devenite centre de întîlnire culturală tipic marxiste (cu realismul socialist, cu Lysenko și cu materialismul dialectic, nu se ajunge astăzi în altă parte decât aici); cu o armată micșorată, sărăcită și roasă pe dinăuntru, cu teroarea în stradă; cu asasinat, divorț, avort liber, lipsă totală și absolută de disciplină, societatea italiană este astăzi o barcă în vala valurilor. Cu cîmblele pregătite de ani de zile, un grup de specialiști în acest gen de aventuri, se găsește dela pe malul Tiburului, sperînd ora ultimei capturi. Mă întreb dacă există încă cineva în lume capabil să evite acest lucru.

Vintila HORIA

REFLECȚII ȘI OBIECȚIUNI

război când Garda de Fier era înduplecată să se prezinte în alegeri, când era deșințată printr-un decret și membrii ei exilați în închisori, când prigonele ucideau mii de legionari în numele "democrației", supranumită "de mîndă forță"? A avut Dsa vreo tresărire de revoltă în numele principiului? A protestat Dsa în numele aceluiași principiu?

Ne întrebăm deasemenea, când are valoarea principiu "libertății de expunere a ideilor" pentru di Penescu? Oare atunci când partidele politice, pe baza cărora vrea să organizeze un Comitet Național, ardeau cărțile de doctrină legionară, împiedecau conferințele și propaganda legionară, când arestat studenți și lucrători pentru un cântec legionar fredonat în surdina, nu trebuia aplicat deasemenea

nea principiul așa de drag dlui Penescu? Oare, Dsa a avut în acea vreme o căt de mic gest de protest împotriva acestor abuzuri? Și vine acum să ne spună că fără acceptarea principiilor susținute de Dsa NIMENI nu poate aspira să lupte pentru neamul românesc!

De cine își bate joc? Și în cine face aluzie? La Mișcarea Legionară fărăndolia, care a suferit totdeauna din cauza nerecunoașterii acestor principii. Un pic de bun simț și-o leacă de respect pentru cel care nu s'au cîlînt un centimetru dela datoria lor de români, n'ar strica să se manifeste în surprinzătoare atitudine a Secretarului General al Partidului Național Tărănesc!

(Urmează pag. 7.)

RASPUNS...

Din acest cuib s-au desprins ulterior cele patru sectoare legionare ale Capitaliei, eu fiind repartizat la Vica Negulescu, sectorul II Negru. Concomitent făceam parte din Contingentul legionar de la Casa Verde, primul "client" fiind Decemviriul State Grigore, soț, într-o chestiune administrativă de permis de circulație.

Anii 1936 și 1937 s-au scurs în diverse bătălii de organizare de culturi în București și județul Ilfov, plășile Budești și Pălărești cu comunele învecinate și cu propaganda electorală în județ, pentru Partidul "Totul pentru Tară". Eram deja șef de familie de culturi în Capitală și avocat al unei întreprinderi comerciale din București, concesiionari a electrificării multor regiuni din Transilvania, Maramureș și Moldova, calitate în care, călătorind dealungul Țării, mi s'a pierdut urma în marea prigoană.

În 1938 am intrat ca referent în Direcția Acordurilor Comerciale din Ministerul Comerțului, fiind detașat pentru relațiile comerciale cu Turcia, iar în 1939 și pedepșirea lui Armand Călinescu m'au prins mobilizat de mai multe luni în comuna Hecetean-Zălau, aproape de frontiera ungara.

La 6 Septembrie 1940 eram mobilizat de două luni ca sublocotenent de rezervă pe Prut, la Nord de Galați. Demobilizat imediat, m'am întors la București unde eram atunci și Vicepreședintele Societății Filatelice Române. În această calitate:

— Am organizat în cadrul Ajutorului Legionar bătălia emisiunilor filatelice legionare — 8 Noiembrie 1940-Iasi, 30 Noiembrie 1940 în București și 13 Ianuarie 1941 în București — emisiuni care au înscris în istoria modernă în imagini care este Filatelia, adunarea legiunii la cămașa Țării și chipul Căpitanului, al lui Ion Moța și al lui Vasile Marin.

— Am asistat la înlocuirea grupului legionar de la Berlin sub comanda comandantului legionar C. Papanace, la sediul legionar din strada Gutenberg — casa Prințului Cantacuzino Grănicerul. Comandantul Horia Sima îl aștepta în pragul casei, făcând front și dând onorul legionărește, camaradul comandant Papanace a rostit următoarea cuvântare: "Domnule Comandant, grupul legionar de la Berlin întors acasă, este gata și așteaptă ordinele Dvoastră. Trăiască Legiunea și Căpitanul! Comandantul, coborând cele câteva trepte, le-a strigat: "Bine ați venit camarazi!" și după aceea l-a îmbrățișat. A fost extraordinar de impresionant acest moment în care doi vechi prieteni și luptători, se regăseau înfrunțiți în lupta comună. Di Papanace era numit Subsecretar de Stat la Ministerul de Finanțe.

— În Minister am fost detașat de la Direcția Acordurilor și înscădat cu organizarea Serviciului Comisariatelor de Românizare la întreprinderile ovestice și străine, instituție creată cu scopul de a reduce în patrimoniul românesc viața economică și comercială a Țării. După două luni am demisionat și m'am întors la Direcția Acordurilor, nefiind de acord cu procedeele ministrului Leon, care la simpla intervenție a Ambasadei germane revoca numirile de comisari pe simpla afirmație a Consilierului comercial al Reichului că în cutare întreprindere era capital german, celace constituia o gravă eroare, fără că în prealabil comisarul numit să fi făcut raportul real al întreprinderii. Se anula senal românesc al creării instituției și se permitea ovrelor să-și camufleze averile sub protecția germană.

— În cadrul familiei mele de culturi, în colaborare cu Primăria de Negru, am organizat prima cantină școlară legionară la școala Orzari, unde primeau masa zilnic — dimineața, la prânz și seara — peste 80 de copii săraci. Deși apreciat în vizita făcută la cantină de Doamna Maria Antonescu, a fost desființată în Ianuarie 1941, ca fiind realizare legionară.

La 21 Ianuarie 1941, am fost pe baricade. Câteva săptămâni mai târziu am fost arestat și anchetat la Prefectura Poliției Capitalei, sub învinuirea de a-mi fi însușit parte din emisiunile postale legionare, deci acuzat de legile draconice antonesciene de "insușire de bani publici", pedepșită în acea vreme cu moartea.

După o lună de zile am fost "vărsat" la închisoarea Malmaison și trimis apoi la Parchetul de Ilfov, pentru urmărirea penală. Judecătorul de Instrucție — nu-mi mai amintesc numele — pe baza dovezilor depuse la dosar, m'a declarat nevinovat și m'a pus în libertate în același seară.

În toamna lui 1941 am fost secretarul Comisiei de tratative pentru încheierea Acordului comercial cu Turcia și în primăvara anului 1942 am fost numit atașat comercial la Agenția Economică Română din Istanbul, depinzând de Legația României la Ankara. Între timp, trecerea Direc-

ției Acordurilor comerciale de la Ministerul Comerțului la Ministerul de Externe, a făcut ca ordinul generalului Antonescu pus pe lista legionarilor din Ministerul Comerțului, listă prezentată de Subsecretarul general comunistoid Voiculesc, "se vor reabilita post mortem" să rămână fără urmări.

În primăvara anului 1943, prin avansare, am fost numit șeful Agenției comerciale de pe lângă Legația României în Slovacia, la Bratislava. Trădarea regelui Mihai și a partidelor sise istorice, m'a prins la Plistian, în pline tratative comerciale cu reprezentanții Statului slovac, pentru reînnoirea acordului comercial existent, care expira în acel an. În aceeași noapte s'a produs răscala și trecerea la partizani a grupului de aviație slovac instalat acolo, consecință a dezertării la inamic a comandantului suprem al armatei slovace, generalul Cvatlova Intorși la Bratislava ni s'a ordonat domiciliu obligatoriu, sub supravegherea autorităților slovace, care au refuzat să ne predea Gestapoul german.

Între timp s'a format Guvernul în exil la Viena, sub președinția Comandantului Horia Sima. Două familii ne-am declarat adărușe la acest guvern și am cerut stabilirea de contact imediat cu el.

Dintr-o eroare tactică, delegatul trimis să la contact cu legația noastră din Bratislava, Doctorul Bulbuc, în loc să la legătura cu fiecare membru al Legației, în parte, s'a mulțumit cu declarația globală făcută de Consilierul de presă, Gh. Pop, prieten personal al lui, că "nu există legionari sau simpatizanți în acea legăție", așa că cele două familii aderente la Noul Guvern în exil, am rămas mai departe izolați și fără posibilitate de a comunica cu Guvernul din Viena.

Situația s'a prelungea așa până la prăbușirea Ungariei și ajungerea Sovieticilor la porțile Vienei. În ultimele zile ale lunii Martie 1945, frontierele Germaniei au fost deschise pentru refugiații din Est și așa, singurul din legație care, a luat drumul Vestului, la 1 Aprilie 1945, am fost eu. Cealaltă familie nu putea pleca, Doamna așteptând să nască dintr-un moment în altul, și Rușii erau numai la 20 de km. de Bratislava.

Am plecat la ora 6 dimineața și am luat drumul spre Praga, dealungul versantului stâng al munților Carpați. După cincisprezece ore de bombardament rus și american, și de emoții, am ajuns la Luneburg, un sat din Protectoratul Boemiei, frontieră cu Slovacia, minunată regiune de lacuri. Rămăseserăm singurii care ne prezentam la controlul pașapoartelor și la punctul vamal, majoritatea celorlalți refugiați luând drumul spre Viena. Ca diplomat al unei țări aliate Germaniei, am fost dirijat de la frontieră spre Badgastein — reședintele german din Tirolul austriac — unde am ajuns la 5 Aprilie 1945, după multe peripeții și primejdii și datorită fragmentului de hartă murală, tăiat cu baloneta de vameșul german, pe care-mi indicase drumul lăaturalnic pe care trebuia să-l urmez dealungul Protectoratului Boemiei și Austriei.

Acolo am întâlnit primul legionar din exil, pe avocatul Arnăutu, care m'a impresionat prin camaraderia și dragostea cu care m'a primit și mi-a aranjat rapid găzduirea în acea localitate. Era un fel de delegat oficial pentru Români pe lângă autoritățile locale.

Eu cu soția și camaradul Arnăutu la Badgastein, 10 Aprilie 1945.

Dela ei am aflat prima dată de fracționarea Legiunii în două grupe: una constituind guvernul de la Viena, continuatoare a luptei pentru eliberarea Basarabiei și României predate de aliații vestici Rusiei sovietice în colaborare cu regele Mihai și partidele istorice prin lovitura de Stat de la 23 August 1944, și a doua opusă acestei lupte în continuare, dar fără clară atitudine în problema creării Țării noastre.

Între 5 Aprilie 1945 și 8 Mai 1945 — capitularea Reichului — s'au refugiat la Badgastein, de la Altaussee unde se găsea guvernul de la Viena, consulul Mihai Fotin Enescu, Dinu Paul și Doamna Maria Bucur, ca avangardă, urmată de Bădă Vasile Iasinschi și prof. Sângiorgiu. Mai târziu s'au integrat grupului Doamna Elvira Sima și Virginia Iasinschi, însoțite de generalul Platon Chirnoagă și familia comandor Băliș și basarabeul Vladimir Cristă.

Așa am aflat că dispozițiile Ministerului de externe german erau într-adevăr categorice în sensul concentrării la Badgastein atât a guvernelor aliate în exil — Român, Bulgar, Croat, Marele Muftiu — cât și a tuturor ambasadelor și legațiilor acreditate la Berlin sau în țările aliate Germaniei. Acolo se găsea detașată și secția Ministerului de Externe Germană afectată acestor misiuni. Conducă de Ministrul Altenburg.

Bădă Vasile Iasinschi, Mihai Fotin Enescu, Doamna Bucur, soția mea, la o masă în Badgastein, Aprilie 1945.

Aceiași, comentând evenimentele pe alele pădurilor vecine.

Însăfăși puteam stabili legătura cu Guvernul de la Viena, căruia m'am alăturat fără găvâr și de care nu m'am mai despărțit de atunci și până astăzi, împărțind cu ei grije, nădejdi și lipsurile. La venirea acestor camarazi, camaradul Arnăutu a plecat fără să ne lăsam rămas bun și abia ani mai târziu am aflat că s'a refugiat în Argentina. Capitularea germană ne-a găsit la Badgastein, la 8 Mai 1945.

Faptul că autoritățile administrative locale germane nu și-au părăsit posturile și nu așteptat cu toate riscurile oficiale zece zile sosirea trupelor americane de ocupație a sonet, "Divizia Curcubeu", ne-a salvat de răsunările lagărelor de prizonieri francezi și ruși din apropiere. Detașamentul poltienesesc C. I. C. era comandat de un evreu refugiat din Cehoslovacia după desmembrarea Statului cehoslovac, cu ordinul de "a stărpi" orice urme de naționalism. Membrii Guvernului de la Viena au fost internați în lagărul american de la Glaserbach, lângă Salzburg-Hallein, cu excepția profesorului Sângiorgiu, pe care l-am trecut personal prin pădurile din jurul Badgasteinului și l-am predat

Schimb de informații politice între Mihai Fotin Enescu și Cantargieff, ministrul în guvernul bulgar în exil, condus de bătrânul Tancoff.

grupului legionar de la Salzburg, care l-a trimis mai departe, în Germania Vestică și a mea ca neparticipant oficial.

Au trecut doi ani, cu amăla și neliniștea pentru soarta celor închiși și amenințarea — pentru toți — a repatrierii forțate. Procesul de la Nürnberg a absolvit Măcarrea și guvernul de la Viena, de orice răspundere. Stigma de "criminal de război" fusese înălțată pentru totdeauna, celace demonstra că peste interese străine, democrația americană era o realitate și spiritul ei de justiție nu putea fi alterat de "forțele oculte". Zorile libertății de gândire, manifestare, mișcare și acțiune se iveau din nou pentru toți.

În 1947, primăvara, am trecut în zona franceză de ocupație a Austriei la Schruns și de acolo în Elveția și Franța și, în Noiembrie am sosit la Madrid, cu viza de emigrare în Brazilia, dar unde am rămas definitiv, datorită caracterului atât de asemănător, bun și ospitalier al Spaniolilor, amintindu-mi pe cel românesc.

Am peste 32 de ani de seșere aici și ce am făcut, cred că-ți sunt cunoscute îndelung, de moment ce le-am menționat în parte în nota dată din Vatra.

Intorcându-ne la Legiune, pot să-ți afirm că eu cunosc toate principiile bazele ale doctrinei legionare, și dorința Comandantului de a realiza "omul nou", atât sau erou. Mulți dintre noi au reușit să se ridice la perfecțiunea morală a sfinților, în frunte cu Căpitanul, Moța, Marin și Armand alți camarazi martirizați de călăii Carol al II-lea și Armand Călinescu. Majoritatea însă au rămas eroi-cameni, cu virtuți și slăbiciuni, trăind eroic fenomenul Legionar în per-

manenta luptă cu medul și cu ei înșiși, pentru realizarea obiectivelor fixate de Căpitân.

Această trăire eroică a Legiunii a făcut posibil:

—pedepșirea morții Căpitânului la 21 Sept. 1939, prin căderea lui Armand Călinescu, călăul executor al demnului rege Carol al II-lea.

—Statul Național Legionar, legat din revoluția de la 6 Septembrie 1940 și alungarea Tiranului Carol al II-lea.

—Împlinirea Testamentului politic al Căpitânului: În 48 de ore după biruință vom fi alături de Axă Roma-Berlin.

—pedepșirea la 30 Noiembrie 1940 a vinovaților de masacrarea legionarilor pe care, felonia lui Ică Antonescu hotărâse să-l pună în libertate fără judecata prevăzută pentru fărâșele comise.

Justiția pe care vioaia o calce în picioare a făcut ca numai cu câteva zile înainte de comiterea fetei să fie descoperite cadavrele Căpitânului și ale celorlalți legionari sub teapalele de la Jilava, cu strengurile de gât, cu trupurile curate de gionjele trase pe la spate, legați în lanțuri și pe jumătate arși de vitriol. Nimeni nu putea opri legitima revoltă împotriva ticăloșiei guvernului, a regelui Carol al II-lea și a călăilor care s-au pretat la fratricidul comis la 30 Noiembrie 1938.

În cealaltă priverșă pe lorgă și Madgeara, Legiunea respinge cu indignare crima comisă și răspunderea care-este aruncată în spate, această lichidare aparținând total Gestapoului german care, utilizând elemente legionare periferice, a voit să plătească astfel atacurile furibunde ale profesorului în Neamul Românesc, sub titlul "Porcii motorizați", scris la desmembrarea Cehoslovaciei.

—Rezistența contra loviturii de Stat a generalului Antonescu la 21 Ianuarie 1941, împiedicată de duplicitatea Reichului care avea nevoie de Armata română și nu de coreligionarii partid naționalist și autentice românești.

—Prigoana generalului Antonescu și internațională a Azei, culminând cu internarea comandantilor și legionarilor fușiți în Germania, în lagărele de concentrare Buchenwald și altele, sub ridicolul pretext de "invitații de onoare la Führerului german", apoi asasinarea maselor legionare din ordinul maresalului Antonescu "se vor reabilita post mortem", prin trimiterea în unități speciale de lichidare.

nu reprezintă nimic și a căror aroganță în înversarea rolurilor constituie pur și simplu o impertinență.

—Armata Națională cu doua divizi în continuarea luptei contra Rusiei cotoptitoare, luptând pe Oder și Elba, până după capitularea Germaniei, fiind ultimile unități militare care s-au predat pe frontul european.

—Organizarea salvării a mii de refugiați români și legionari, prin trecerea clandestină a frontierelor spre Italia, Franța și țările sudamericane, fără discriminări de rasă sau de religie, cum o mărturisesc atâtea evrei care au beneficiat de acest serviciu gratuit.

—Biblioteca română din Freiburg.

—Căminul de la Aravaca.

—Grandiosul monument de granit de la Majadahonda, loc de pelerinaj și reculegere, nu numai pentru legionari, ci pentru toți naționaliști din lume.

—Editurile "Cartea Pribegei": "Dacia": "Carpații": "Daco-România": "Drum", etc.

—Medaliile de aur și argint, făcute de sculptorul Pană la München și de garnizoana Madrid, comemorând cincantenerul Mișcării Legionare.

—Albumul Cincantenerului Mișcării Legionare, pregătit și împlinit "sine ira et studio".

—Diffuzarea în diverse limbi a operelor Căpitânului și a doctrinei legionare, universalizând-o la ora actuală și încă ale multe isprăvi uimitoare, când te gândești la mijloacele de care dispunem, unor reduse numai la aceea umanitate, putere de sacrificiu și frățietate creștină a legionarilor, cari înțelegând pe Căpitân lui dau viață fără preget, pentru a atinge culmile visate de el, acel "om nou" salvator.

Toate cele enumerate sunt realizări comune, legate din spiritul legionar și din imensele rezerve de sacrificiu moștenite de la sfinții și martirii noștri.

Pentru aceste considerente nu am acceptat ideea că Legiunea se poate frânge și nu am făcut și nu fac nici o diferențiere între camarazi. Ce facem, bine sau rău, nu are importanță, se răsfărge deopotrivă asupra noastră a tuturor, în mod egal. Pentru dușmanii, Legiunea e una și ea trebuie distrusă din cauză că adevărurile propovădite de Codreanu le răscolește conștiințele și știu că nu vor putea scăpa altfel de răspunderile fărâșele comise împotriva Neamului.

Atunci de ce să se grăbească unii camarazi a accepta să împartă cu adevărații răspunzători ai trădării dela 23 August 1944, răspunderile în fața Țării, pentru crima comisă și desastroasă abătută asupra Neamului românesc?

Ce speră pentru a sacrificia trecutul lor de luptă, coborînd pe piedestalul demnității și dreptății legionare, pe care ura dușmanilor nu le-a putut dărâma, dar pe care felonia noilor tovarăși le poate face țandari?

De ce să transformăm un fapt divers, care se petrece de un milion de ori zilnic pe planetă, fără a avea nici cea mai mică importanță, într-un "capitulu demințiu" de aspect bizantin... când Tara pierde...?

Nu crezi că unii pulem rămâne la înălțimea Jertfei Căpitânului și a camarazilor căzuți, împlinind dorința lui venită ca o prevestire de dincolo de moarte: "...Mă rog pentru Legiune... Hitler este în ultimile lui zile... va curge mult sânge... România va trece prin cele mai teribile momente ale Istoriei ei... Tara va fi liberată ca printr-o minune și până la sfârșit toți vor deveni credincioși bie-tului Corneliu..."

Camaradul meu din Bratislava și soția lui —medium—, eu și soția.

REFLECȚII SI OBIECTIUNI

Nu în asemenea condiții și cu asemenea procedee se poate ajunge la crearea unui Comitet Național viabil în exil. Tot ce va urma calea aranjamentelor de culise, a trecerii cu buretele peste acțiunile partidelor și politicilor care au pregătit și ajutat apariția celui 23 August, a ostracizării celor care au dus și duc cea mai înverșunată luptă contra regimului comunist, e menit să se lăsească de voința exilului și să se prăbușească înainte de a lua o formă viabilă.

Creдем că "datoria majoră" a diui Penescu și a celorlalți politicieni de nuanță liberală, socialistă sau țărănișă ar fi să tacă și să-și plângă inconsistența politică. Păcatele lor sunt nemărginite față de neamul românesc și față de organizația legionară pe care și azi vor să pună la index.

În schimb, "datoria majoră" a Românilor din exil e să pună la locul lor — odată pentru totdeauna — pe toți acești politicieni, pescutori în ape turbure, ce vor, prin intermediul cristalizării unui Comitet Național sub oblăduirea lor, să-și recapete autoritatea de odinioară ce s'a dovedit atât de nefastă pentru neamul românesc.

Faust BRADESCU

RASPUNS...

S'a întâmplat în luna Noiembrie 1944 la Bratislava, în vila unde eram cele două familii legionare și câțiva colegi din Legație, pe la ora șase după amiază. Discutam situația războiului și perspectivele viitorului. Soția camaradului meu era un medium extraordinar, noi neștim

STĂZI volu să povestesc ceva și despre bărbierii, oameni cari de și au adus însemnate servicii în vremea războiului nostru pentru independență, dar nici un scriitor n'a pomenit un cuvânt măcar despre frumoasa purtare a bravilor noștri bărbieri.

Su, unul, m'am hotărât să împlinesc această lipsă și să le dau locul de cinste ce li cuvine și lor în istoria glorioasă a nostru războiului. Mai cu seamă cum sunt pătruns până la suflul de nobila lor modestie și totdeauna măhnit de neștința tuturor nevoiașilor, cari exploatează în tot felul strălucitele fapte ale vitejilor noștri.

Un oarecare scriitor publică, pe seama Statului, o carte despre Războiul nostru pentru neastărire; un oarecare altul o piesă de teatru, însărand fapte pe care noi, citind-le, am rămas uimiți de atâtea neruşinare și îndrăzneală. Și acești nobili scriitori, demni copii a unor vremuri în care fărâșicia, minciuna și neruşinata îndrăzneală sunt luate drept niște minunate calități, nu și-au mai bășit capul ca să pătrundă bine însemnătatea unor evenimente atât de mari, nepricepute de mintea lor: ei, și-au închipuit că patriotismul e o mare, bună de exploatat. Și au înșălat, dar, pe hărtia mai răbdătoare, tot ce le-a trântit prin cap, exagerând unele fapte, denaturând pe altele, fiindcă n'au avut destul spirit ca să le poată pătrunde, micșorând astfel gloria noastră dobândită cu sânge.

Dar nu sunt ei de vină: neputând ajunge gloria lui Herodot, a lui Sofocle sau a lui Omer, clipește oamenii ce pot, ca să trăiască și ei, căci prin muncă cinștită e greu de trăit în ziua de azi. Nu mă miră atâtea îndrăzneală lor, cât mă miră lipsa de spirit a celor ce'i aprind.

Și acum după ce 'mi-am ușurat puțin sufletul de o povară, să vă spun povestea ce v'am făgăduit.

Bărbierii sunt oameni foarte simpatice și foarte inteligenți, dar nebăgați în seamă, de și au simțit frumusețea foarte deovlată și pun multă grație în exercițiul meseriei lor.

Într'adevăr, câtă plăcere nuți face când intrând într-o bărbierie, înaintea chipului de a zice bună ziua, ești întâmpinat de salutul stăpânului care fără să-și întreruie lucrul, cu aerul grav și ceremonios al omului din lumea bună și cu muiă domnitate și eleganță, te primește zicând: "Salut

zile din antecedentele ei spiritiste. La un moment deodată a căzut în trană, spunând... trebuie să vină, trebuie să vină Căpitânul... numai el poate ști... Sunt camaradul Iovită, Căpitânul nu poate veni acum. Be roagă... așteptați. După o trecere de timp mediu amare o tresărire și o licărire pe față... Căpitane, pentru ce te rugați?... și a urmat mesajul amintit.

N'am crezut niciodată în spiritism și nu cred nici în posibilitatea de contacte cu viața de dincolo. Dar cale ascusă cu mâna tremurândă în fața noastră ne-a cutremurat nespus pe cei prezenți.

Nu cunoșteam nimic din frământările legionarilor refugiați în Germania și mai puțin de drama ce astopia Reichul, care experimenta atunci în mic, efectele bombelor atomice. Redau scena anecdotic.

Verificarea întocmai, ulterior, e de un tragism de năncchipuit și poate și o speranță ascunsă în suferințele noastre ale tuturor. Am povestit-o lui Arnăutu primul, apoi lui Badia Iastruși, Prof. Sângiorgiu, generalul Chirnoaga, comandorul Balta, Paul Costin Deleanu, etc. la o masă, în camera noastră de la hotelul unde eram supravegheați de americani.

Au ramas impresionati cu toții. Mai mult Paul Costin Deleanu-omul fișelor, a înregistrat întâmplarea în una din fișele lui, care împreună cu celelalte câteva zeci de mii, din geamandanele lui au costat câteva luni de lagăr, grupul din zona franceză dela Innsbruck. Francezii credeau că au descoperit un mare spion nazist.

Îți scriu toate acestea Dragă dle Cornățeanu cu speranță că scrutul cu toții conștiințele și trecutul nostru legionar-al meu fără importantă al altora foarte important-cu sinceritatea cu care eu o fac acum, putem găsi acea lăscară luminoasă care să redea Legiunii forța în-treagă și victoria meritată de martirii Căpitânului.

Trăian Popescu

CHIRITA JACHET

de ST. Georgescu Sergent

și bună ziua la domnul". Și imediat, ca un ecou, salutarea e repetată pe rând de toți lucrătorii, păstrându-se ordinea vechimei, până la micul ucenic care vine să-și la paltonul și pălăria.

Desăd pe oricine să-și aminte o altă clasă de meseriași cari să-și serviască musterii în chip mai grațios și demn în același timp.

Și apoi așezându-se pe fotoliu, cu atâtă delicatețe și prevedere nuți înăfășoară gâtul cu șervetul și cu câtă băgare de seamă nuți săpuneste obrazul să nuți dea diăbulul în gură sau în ochi; și apoi cu atâtă măiestrie nu mănuește el brielul ținându-l în mână cu mai multă grație și înfățișare artistică — da, sustin din toată puterea — cu mai multă grație și înfățișare artistică, chiar de cum ar ține în mână penelul său acrușul cel mai ilustru maestru.

Și plimbând brielul pe obraz în chip foarte plăcut, se oprește câteodată și te întreabă, prefăcându-se îngrijorat: "Mă rog, vă ustură brielul?"

Pehlivanul! El știe bine că nu ustură brielul. Dar într'adins face această întrebare așteptând un compliment măgulitor, atât de mare încredere are în diabolic lui de a lustrui obrazele, chiar cele mai groase și mai murdare.

Cât despre mine vă mărturisesc că de multe ori mi se întâmplă ca plăcutul și ușorul săgăsit al brielului să mă transporte în dulci și fericele visări și să nu mă destep din fantasticile mele călătorii de pe alte țărâmurii cu zâne și cu semizele mele atunci când meșterul sfârșindu-și lucrul, mă lărușește cu cuvintele: "Să vă fie de bine!"

La plecare, iar, ești însoțit de același ceremonial și petrecut cu cuvintele "Salut pe domnu și miteri!" repetate cași la soare în același ordine erarhic.

Această purtare neîntrecut de grațioasă o au bărbierii față de toți musterii simțitori la asemenea delicatețe. Față însă cu cel nepăsător, cheșia se schimbă. Adică nu se schimbă de loc. Același apucături, același delicate atențiuni, decât, numai la plecare salutările sunt rostite mai acurt și cu un ton mai ridicat, în care se observă o ușoară nuanță de asprime și nemulțumire. De altfel nici o mojelie: bunacuvintă și delicatețea cea mai perfectă.

În orice bărbierie am intrat am găsit păreții încreați de cadre, mai cu seamă cu subiecte tragice și răboinice. Iar de jur împrejur cu tot felul de păsări cu glas încântător și pene strălucitoare.

(Urmează în pag. 28.)

Crăciun sobru la Badgastein în 1948. Generalul Platon Chirnoaga, Profesor Sângiorgiu, Doamna Sima, Paul Costin Deleanu, Comandor Balta cu Doamna, soția mea.

—Guvernul de la Viena, singura reacțiune viguroasă românească împotriva trădării regelui Mihai și a partidelor aise istorice la 23 August 1944, care predăseră Tara prin actul capitulării "en raze campagne", bestilor moscovite. Acest guvern-emanție legionară dar cu caracter național-a fost recunoscut atunci de mai multe State, printre care Germania, Franța maresalului Petain, Spania, Slovacia, Croația, etc. și el e constituit singura rezistență românească contra actului dela 23 August 1944, fiind singurul îndreptățit-căci n'a fost desființat niciodată și nici condamnat la Nürenberg-să fixeze condiții de colaborare fracțiunilor din exil și nu aceste fracțiuni care

RELATIILE ROMANO-RUSE

II

DE LA STEFAN CEL MARE LA DIMITRIE CANTEMIR

de N. S. GOVORA

victimă a sistemului defectuos de moștenire a tronului moscovit a fost și Elena, fiica lui Ștefan cel Mare. Ea și fiul ei Dimitrie, și-au terminat zilele în închisoare. În locul lui Dimitrie, nepot al lui Ivan al III-lea, a urmat la tron un alt fiu al lui Ivan, Vasile al III-lea (1505-1533). Urmas al acestui Vasile a fost Ivan al IV-lea, cel Groaznic (1533-1584). Pentru celelalte popoare europene, Ivan cel Groaznic are importanță pentru că el este primul print moscovit care și-a titlul de țar în 1547. E important pentru țar vrea să spună Cezar, adică Moscova e urmașul Romei, a celui de la Roma, Bizanțul. Moscova fiind a treia Romă și ultima. Ivan cel Groaznic pune capăt Hoardei de Aur, ocupând în 1551 Kazan-ul și Baskiria și în 1556 regatul Astrakhanului. Din puterea tătarăscă care îngrozise lumea în secolul al XIII-lea, mai sublesta doar hanatul Ghirahor. Acest Ivan a fost numit cel Groaznic pentru cruzimea lui. Ucidese în dreapta și în stânga. Și nu numai prin interpuși cum a fost sugrumarea mitropolitului Filip în celula în care era închis, ci chiar cu mâna lui, cum a fost cazul propriului său fiu, Ivan, pe care l-a ucis într-un acces de furie. A fost căsătorit de șapte ori și viața familială nu l-a putut micșora apetitul sexual, spune Istoria Miloukov, I, p. 162.

După moartea lui Ivan cel Groaznic urmează o perioadă de turburări. Chiar așa este cunoscută în Istoria Rusiei: Perioada turburărilor. După moartea lui Ivan cel Groaznic, urmează la tron fiul său Teodor (1584-1598). Acesta, lipsit de inteligență și de caracter, e incapabil să domnească singur. În numele lui guvernează cumnatul lui, faimosul personaj istoric Boris Gudunov, tânăr, inteligent și ambițios. În plus Boris Gudunov mai are și înțeles. Obține reluarea de la Suediei a orașelor Ivangorod, Jam, Oreșek și Korela. În 1589 obține din partea patriarhului ecumenic, consumământul la constituirea unui patriarhat în Rusia. Natural, Gudunov pune ca patriarh pe Iov, candidatul lui.

Dar ambiția lui Gudunov nu se oprește aici. Țarul Teodor n-avea moștenitori. Fiul lui Ivan cel Groaznic, Dimitrie, moștenitor prezumptiv al tronului, trăia retras cu mama lui la Uglich. Și în 1591, acest Dimitrie, în vârstă de 8 ani, este găsit în curtea în care îngrijitorul îl lăsa singur, cu beregata tăiată. S'a făcut o anchetă care a ajuns la concluzia că acest copil de 8 ani își tăia singur beregata, într-un acces de epilepsie. Dar opinia publică era convinsă că ucigașul a fost Boris Gudunov.

În 1598 moare Teodor și îi urmează la tron Boris Gudunov. Și începe în Istoria Rusiei lanțul împotostorilor. Dimitrie, fiul lui Ivan cel Groaznic și fratele decedatului țar Teodor, murise fără doar și poate, dar înamicii lui l-au înviat. În 1603 apare un tânăr care afirmă că el este Dimitrie, scăpat de la moarte, ucigașii trimiși de Gudunov înghețându-se, au ucidut alii. Acest Dimitrie obține în aprilul regelui polonez Sigismund al III-lea și, după ce trece la catolicism, și pe al Papei.

În 1604 Dimitrie învinsul formează o armată, pornește contra Moscovei, dar este bătut la localitatea Dobrynin, aproape de Novgorod-Severski. Părăsindu-și resturile armatei, se refugiază la Putivlia. Aici, cazaci din regiunea de frontieră Pulvia și o adunătură de vagabonzi, organizează o mișcare care apără cauza împotostorilor și ocupă orașul Kromy. Gudunov asediază Kromyul, dar asediul se lungeste până în 1605, când Gudunov moare, după toate probabilitățile, otrăvit. Urmează la tron fiul lui Boris, dar armata care asedia Kromyul trece de partea împotostorului și fiul lui Boris Gudunov, a ucid. Urmează la tron împotostorul, dar boierii care-l susținuseră numai pentru a doborâi pe cel falș Dimitrie. Și al boierilor era Vasile Șuiski, care organizează o revoltă și, în noaptea de 17 Mai 1606, țarul împotostor e ucis și pe tron se urcă Vasile Șuiski. Dar izbucnește o altă revoltă condusă de un căreacare Boletnikov. Acesta pornește contra Moscovei dar, în același timp izbucnește o altă revoltă, condusă de frații Liapuv.

nov. Amândouă armatele intră în Moscova, dar se ceartă între ele, Liapunov se împacă cu Șuiski și împreună bat pe Boletnikov.

Dar apare un alt împotostor la Starodub-Severski care și la tot numele de print Dimitrie. El strânge sub steaguri resturile armatei lui Boletnikov, bande de oameni fără căpăți, multe detașamente de cazaci și grupuri de Lituanieni și Polonezi. Pentru a-și întări poziția, banditul din Tugino-căci așa este cunoscut în Istoria Rusiei acest al doilea împotostor, — se căsătorește cu Marina, soția primului împotostor Dimitrie. Banditul din Tugino răvășește întreaga țară, atacă, jefuiește, Șuiski cere ajutorul Suedezilor. Aceștia l-au dat dar cer înalțarea orașelor Ivangorod, Jam, Kaporie, Oreșek și Korela. Însăfățiș Șuiski reușește să îndepărteze pe împotostor, care asedia Moscova. Banditul fuge la Kaluga, urmat de Marina, dar în drum, aceasta este arestată de hanul căzăcesc Jaruki și și-o transformă în amant. Intervenția Suediei, cerută de Șuiski, provoacă intervenția Poloniei. Aceasta necerută. Polonezii asediază în toamna anului 1609 Smolenskul. O parte din boieri oferă atunci coroana Rusiei fiului regelui polonez Sigismund. Acesta acceptă. Rămâne încă de îndeplinit detronarea lui Șuiski. Contra lui se îndreaptă spre Moscova hatmanul Jolkievski cu armata poloneză. În apropiere de Klugino, Jolkievski este învingător. Liapunov organizează o revoltă și detronează pe Șuiski. Intră în tratative cu Jolkievski și se oferă tronul lui Ladislav, fiul lui Sigismund, cu condiția ca acesta să treacă la ortodoxism. Hatmanul acceptă, învinge total pe împotostorul Dimitrie care este asasinat de un tătar, introduce o garnizoană poloneză în Moscova și expediază pe Șuiski în Polonia.

Dar prezența poloneză în Moscova îl face pe Rus să înțeleagă că marele pericol era Polonia. La începutul anului 1610 patriarhul Hermogen trimite epistole pentru a-i convinge pe Rusi să se ridice pentru apărarea patriei. Este închis de Polonezi și moare în chinuri, însă ideea eliberării Moscovei prinde corp. La sfîșit o mișcare formată din nobili în fruntea căreia se pune din nou Procopie Liapunov, cazaci și gerbi comandați de printul Trubețkoi și de hatmanul Jaruki.

În 1611 această mișcare încredințează Moscova. Se formează un triumvirat din Liapunov, Trubețkoi și Jaruki, dar nobilii și cazacii nu au încredere unii în alții. Cazacii asinează pe Liapunov și nobilii pleacă. Se pare că Statul moscovit e destinat pierii. Populația suferă. Statul începe să se dezmembreze. Suedezii ocupă regiunea Novgorod, Polonezii la Smolenskul, iar Englezii elaborează un plan de ocupare a întregii coaste glaciare (III). Se formează o nouă mișcare și i se oferă comanda prințului Pojaraki. În primăvara anului 1612 acesta nu se îndreaptă spre Moscova unde erau Polonezii, ci spre Iaroslavl, ideea lui Pojaraki fiind că întâi trebuie restabilită ordinea în țară și apoi eliberarea Moscovei va veni de la sine. Dar vestea că o nouă armată poloneză sub comanda hatmanului Hotkiewicz înaintează spre Moscova, îl face să-și schimbe planurile și se îndreaptă și el spre capitală. Dar la apropierea lui, izbucnesc din nou neînțelegeri între Cazacii rămași în fața Moscovei după dizolvarea primei mișcări. Pe Pojaraki îl primesc cu neîncredere și chiar încearcă să-l asasineze. O parte dintre ei, sub comanda hatmanului Jaruki părăsesc coaliția și se îndreaptă spre Astrakhan iar alții rămân și continuă asediarea Moscovei, sub comanda prințului Trubețkoi. În acest timp sosesc Polonezii sub comanda hatmanului Hotkiewicz și Cazacii de sub comanda prințului Trubețkoi nu vor să lupte. Avram Palișin le ține un discurs care-l decide să intervină în luptă și hatmanul Hotkiewicz este învins. După acest succes, ne spune Istoria Miloukov, relațiile dintre nobili și cazaci devin mai cordiale. Suferințele Polonezilor asediați în Moscova devin atroce. În Octombrie Cazacii sau cu asalt Kitai-Gorod, un cartier al Moscovei, și Polonezii sunt nevoiți să capituleze.

După această victorie se procedează la alegerea unui nou țar. Detașamentele de cazaci propun candidatura fiului hatmanului Jaruki și al Marinei, amantă a nuntului hatman și fostă soție a primului împotostor Dimitrie, dar propunerea e respinsă. Însăfățiș se pun de acord, și

nându-se seama de dorințele Cazașilor și, la 21 Februarie 1613, este ales țar Mihail Fedorovici Romanov. Această dată pune capăt Perioadei Turburărilor și marchează începutul unei noi dinastii, acela a Romanovilor, care avea să domnească în Rusia până în 1917.

Primul Romanov, Mihail Fedorovici (1613-1645) a fost un om slab și a avut multe probleme de rezolvat. Prima problemă l-a pus-o hatmanul Jaruki, care părăsise coaliția din fața Moscovei și se stabilise la Astrakhan unde a încercat să obțină ajutorul șahului Periei pentru a fonda un Stat independent pe Volga de Jos. O armată trimisă contra lui îl învinge și îl prinde, e adus la Moscova, unde sunt executați el și fiul lui. Dar nu s'a terminat cu Cazacii. În 1614, numeroase bande de cazaci revoltați, sub comanda hatmanului Baloven, se apropie de Moscova. E nevoie să l se opună o întreagă armată sub comanda Lykov-Obolchicki care-l înving și îl prind pe Baloven. Are loc un război cu Suedezii, care se încheie cu pacea de la Stolbovo, în 1617. Rușii reiau Novgorodul, dar Suedia păstrează coasta golfului Finlandei, al Narvei și Korelei. În 1618 Polonezii sosesc cu o armată sub zidurile Moscovei. La Deulino se semnează o pace pe o durată de patruzeci de ani și jumătate. Harta numărul 5 ne arată care era situația Rusiei după aceste păci.

Observăm că Estonia, Curlanda și Lituania nu aparțin neau Moscovei. Polonia ocupă Smolenskul, Briansk, Vittebsk, Cernigov și campează în fața Kievului. În partea care ne interesează pe noi și neville noastre, vedem că, din fericire, Moscova era departe. Moscoviții erau doar pe Nipru. În afară de Polonezi vedem în coasta noastră pe Cazacii zaporojeni și mai la Sud, hoarda tătarăscă Edigșan. Moscoviții, pericolul de moarte, erau departe și, tot din fericire, departe au rămas în tot secolul al XVII-lea.

Țarul fiind slab de fire cum am mai spus, a domnit în mod real tatăl lui, patriarhul Filaret, având chiar titlul egal cu al fiului, de mare suveran. Are loc un război cu Polonezii în care Rușii sunt învinși și țarul trebuie să renunțe în mod definitiv la pretențiile asupra Lituaniei, Estoniei și Curlandei, și să plătească o despăgubire de 200.000 de ruble. Filaret moare în 1633. După moartea lui, conflictele dintre Cazaci și Turci, atrag atenția Moscovei spre Marea Neagră (Miloukov, I, pag. 183). Cazacii ataca pe Turci, în 1630 distruseră Konia, atacaseră Sinope și măturaseră toată coasta Anatoliei. În 1617 Cazacii de la Don organizează cu cei de pe Nipru (Zaporozhenii), o expediție contra fortăreței Azov, o lau cu asalt și masacreză toată populația musulmană. Iși apunță isprava, dar țarul înfricosat trimite statului și a scrisoare de scuze, declinand orice responsabilitate și aruncă vina asupra unor bandiți fără căpăți. Turcii lasă Azovul timp de cinci ani în mâna Cazașilor dar, în 1641, satanul Ibrahim Ix-ul trimite o armată de 240.000 de oameni (Miloukov distul) și Cazacii, în număr de 10.000, resping toate asalturile, resping pe necredincioșii care se retrag, și oferă Azovul țarului. De această dată țarul trimite Cazacilor 5.000 de ruble și adună soborul pentru a hotărî dacă, în cazul când Rușii ar accepta oferta Cazacilor, Moscoviții ar fi capabili să apere Azovul. În acest moment, 1642, un ambasador aduce Moscovei ultimatum-ul turcesc. „De partea sa, gospodarul moldovean Vasile Lupu, îl reamintește țarului, înconștanța obținută a Cazacilor și îl avertizează că satanul îl amenință cu o nouă invazie și se pregătește să masacreze toată populația creștină a Turciei, dacă Rușii păstrează Azovul”. Pe de altă parte, o anchetă la fața locului arată că fortificațiile Azovului sunt atât de păcătoase, că ar fi necesare sume enorme pentru a le pune în stare de funcționare. Pentru toate aceste motive, se ordonă Cazacilor să părăsească Azovul; aceștia se supun dar nu lasă în urma lor decât mormane de ruine. Cee expuse arată că Rusia nu era capabilă încă de a pune mâna pe coastele Mării Negre și va rămâne încă multă vreme în această situație, atâta timp cât nu a colonizat stepa care separă marea de provinciile populate ale Rusiei centrale (Miloukov, I, pp. 184-185).

Lui Mihail Fedorovici l-a urmat la tron fiul său Alexis Mihailovici (1645-1676). În timpul domniei lui au loc revolte. În 1648-1649 la Moscova, Pskov și Novgorod, iar în 1663 numai la Moscova. Ultima revoltă stinsă la Moscova, se întinde spre frontierele recent colonizate și spre teritoriile Cazacilor liberi. După ce Moscova a renunțat la Azov în fața ultimatum-ului turcesc iar acestuia la Marea Neagră în partea Donului l-a fost interzis, ei s'au mutat pe Volga, aproape de Târlin, și de acolo coborâș spre Caspică, pentru a jefui ținuturile persane. Ei jefuiesc și caravanele comerciale pe tot parcursul Volgei de Jos, între Saratov și Târlin. Aceste jafuri ducă în 1658 până în 1663 când voievodul local reușește să distrugă bărgolul din susul Donului, considerat până atunci ca inexpugnabil. Dar în 1667, cazacul Ștefan Razin-Stenka-îl instalează un nou bărgol pe un afluent al Donului, pentru a-și adăposti prada. El nu se mulțumește să jefuiască numai caravanele

de grâu de pe Volga, dar pune și mâna în 1668 pe fortul Jaick, învinge pe voievodul Bezobrazov trimis contra lui de la Astrakhan și jefuiește coasta persană între Derbent și Baku. Respinge de către locuitorii orașului Reht, Razin se războie, masacrând pe cei din bogatul oraș Farabat. Intră în Astrakhan unde vinde ieftin măturile furate în Fersia și bravura și mărinimia lui îl atrag admirația populației. În Septembrie 1669, guvernul îl cheamă să apără pe Don în fața hatmanului legal al teritoriului căzăcesc. Încep dezordinile la Târlin, Razin intră în oraș, ucide pe voievod pentru că refuza să vândă rachiul cazacilor, deschide închisorile și primește în rândurile lui pe țărani vagabonzi. Voievodul Astrakhanului, Prolovski îl ordonă să se liniștească, dar Razin îl amenință fără a îndrăzni să intre imediat în oraș. Cucereste fortul Kaganic, unde se întărește. De acolo se duce la Cereșy, reședința oficială a hatmanului, ucide pe trimisul țarului, Evdokimov, și se unește cu un alt bandit, Vaska Us, ale cărui bande jefuiesc deja și masacrează nobilimea din Tula și Vorone. În 1670 cucereste Târlinul și bate de două ori trupele trimise de țar contra lui. Se îndreaptă spre Astrakhan unde nu numai populația ei și soldații țarului îl primesc cu brațele deschise.

Prolovski, cu elita socială a orașului, se închide în catedrală, unde tot sunt strânguți de către cazaci. Marfurile orientale găsite pe piață, sunt împărțite în comun. Orașului i se dă o organizație căzăcescă: locuitorii sunt împărțite pe unități de 1000, de 100 și de 10 oameni, cu șefi aleși. Bărbații din clasele superioare sunt uciși, iar femeile împărțite între cazaci. Cu 200 de imbarcații și 2000 de călăreți, cucereste orașele Saratov și Smara, unde la fel, introduce organizația căzăcescă. Însăfățiș guvernul adună o armată numeroasă care, pe malurile râului Vjilaga, în două bătălii sângeroase învinge pe Stenka Razin și îl obligă să fugă pe Volga de Jos. Spre nenorocirea lui, Cazacii de pe Don care erau un fel de chibaburi, mai bine șișite oameni care cu timpul deveniseră comoz, lau poziție contra lui, îl prind în refugiu lui de la Kaganic și-l trimit la Moscova. Acolo este supus la torturi pe care le suportă cu curaj și, însăfățiș, este sfârșit.

Dar amintirea cazacului Stenka Razin va fi păstrată cu credință de către popor, faptele lui fiind glorificate în cântece și legende. Ideau egalității și fraternității cazace va continua să fie opus arbitrarului și injustiției nobetiei și funcționarilor. Acest spirit de revoltă va supraviețui până la Pugacev și chiar mai târziu.

Între 1676-1682 domnește fiul lui Alexis, Fedor Alexeievici. La moartea acestuia, din lipsă de moștenitori, Soborul e pus în încurcătură. Moștenitor nedrept al tronului este fratele lui Fedor, Ivan, în vârstă de 15 ani, slab de corp și de minte. Soborul proclamă pe fratele mai mic al lui Ivan, Petre, sub regenta mamei lui. Dar încep turburări produse de regimul de strefei, singura forță armată care se găsea la Moscova. Agitația era Sofia, sora lui Ivan și a lui Petre. O delegație de strefei vine la palat și afirmă că vrea doi țari, pe Ivan și pe Petre. Un sobor adunat în grabă e nevoit să accepte cererile strefetilor: sunt numiți doi țari, Ivan, „prim” țar și Petre secund, sub regenta surorii lui, Sofia. Regenta acestei ambițioase femei doarează până în 1689. În timpul ei se încheie în 1680 o pace cu China, fixându-se ca frontieră între cele două state, râul Amur. În 1686 se încheie un tratat de pace perpetuu cu Polonia, în care Rusia câștigă definitiv Kievul. Prin această pace Rusia intră în Liga Sântă, și prin aceasta se obligă să invadese Crimeea. Generalul Patrick Gordon și hatmanul Rusiei Mici (III) Samoilovici, îl arată pericolele acestei întreprinderi, dar Sofia nu ține seama de păreriile lor. Gordon îl atrage atenția că Rusia este separată de Crimeea prin mai multe râuri de mare și prin stepe aride, care nu sunt încă colonizate de Ruși (Miloukov, I, p. 268). În 1687 trimite o armată de 100.000 de oameni, comandată de amantul ei, Golțin, să cucerească Crimeea. Aceste campanii, căci sunt două, merită să fie relateate, deoarece acest Golțin este, în felul lui, un precursor al lui Potemkin.

Rușii, cu o înclinare excesivă, fac 300 de verște, în șapte zile. Ca o cuneă a nenorocirilor, un incendiu în ateptă, distruge complet iarbă și cail încep să plară. Pe nedrept este acuzat de acest incendiu hatmanul cazacilor, Samoilovici. La 200 de verște de Perekop, Golțin se oprește și se întoarce la Moscova, unde este primit în triumf și Sofia exaltată în public victoriile „extraordnare” ale armatei rusești.

În acest timp Liga are victorii, acestea autentice, bătănd pe Turci în Ungaria, Dalmația și Marea. Golțin este obligat să întreprindă o nouă campanie. Patriarhul grec preside o ridicare generală în Balcani, patriarhul Serbiei și gospodarul Valahiei, preside același lucru. Având experiență, de data aceasta Golțin pornește primăvara, când stepa nu duc lipsă nici de apă, nici de iarbă. Deci

În februarie 1689, Golitsin a drumul Crimeei. Dar de data aceasta se însărcinase săpăda și lipsa de provizii, să-l încetăneasă mersul. La Perecop ajunge la mijlocul lui Mai. "Prețutindeni, în jurul lui, se întind stepe goale; proviziile armatei se epuizează și animalele pier în masă. În loc să lupte, Golitsin intră în tratative cu Tătarii și se întoarce din drum, după ce pierduse 20.000 de morți și 15.000 de prizonieri (fără să lupte), din cei 100.000 cu care plecase (Miloioukov, I, p. 286).

Dar acum intră în luptă Petru, intrat în istorie sub numele de Petru cel Mare.

Am parcurs rapid 200 de ani de istorie a Rusiei și în opera de propagandă Miloioukov găsim doar de două ori citați pe Valahii și Moldovenii. Odată când Vasile Lupu îl anunță pe țarul Mihail Fedorovici de înconștanța cazacilor și, în special îl strage atenția că în cazul când Rușii nu scot pe Cazaci din Azov, Turcii vor extermina toată populația creștină din imperiul lor. Precum se vede, Miloioukov vrea să scuze lășătețea moscovită, căutând să sugereze că teama de a nu vedea sute de mii de creștini slăbiți de războaie exterminati, nu decise pe slăbul țar să se întrebă pentru a obține părăsirea Azovului de către Cazaci. A doua oară, ceea asemănător, Miloioukov, vrea să arate că Golitsin a fost păcălit sau cel puțin indus în eroare, de creștinii din imperiul turcesc, printre care și domnitorul Valahiei.

Ar rețea deci că între țările române și moscoviti nu a existat nici o relație. Și, dintr-un anumit punct de vedere, Miloioukov are dreptate. În aceste două secole, de la Ivan al III-lea (Ștefan cel Mare), la Petru cel Mare (Dimitrie Cantemir) nu au existat aproape deloc relații între Moscova și Țările Românești. Au existat totuși, puține, dar au existat.

Nicolae Iorga ne dă o parte din aceste relații-e vorba de relațiile cu Moscova dar noi le găsim de minimă importanță. Astfel, Bogdan, fiul lui Alexandru Lăpușeanu, s'a refugiat la Moscova. "Se pretinde că a fost văzut la curtea moscovită, ajuns în nenorocirea sa orb, poate, cum a fost tatăl său, și nebun ca și el" ("Histoire des relations russo-roumaines", pp. 70-71). Au fost relații strănse între Mihail Viteazul și prințul moscovit, spune N. Iorga, op. cit., p. 71. "E vorba în documentele contemporane, de emisari care au fost schimbați între ei... dar nu se poate ști în mod precis obiectul negocierilor" op. cit., p. 71. Când, după epoca turbarilor, țarul Mihail și-a întărit puterea, Moscova a devenit refugiu membrilor clerului românesc persecutați de catolici, în special cei din Transilvania. Episcopi, arhimandriti, simpli ieromonahi transilvăneni ajunseseră să fie cunoscuți la Putivla, orașul unde se verificau hărțile acestor oameni care veneau după ajutor. Printre ei sunt citați Ieremie, episcop de Marumureș în 1631 și trei trimiși ai mitropolitului român de Alba Iulia. "Oreste, mitropolitul românilor ortodocși din Transilvania, isgonit, maltrat, despușat și amenințat cu moartea de către prințul George Racokai, trecu prin Moldova, unde trăise înainte la Mănăstirea Putna și și-a scos o adeverință, pentru a se duce apoi să se arunce la picioarele țarului. Acest obicei s'a păstrat până la sfârșitul secolului" (N. Iorga, op. cit., p. 73).

"Petitionarii erau câteodată din Banat, ca Longin, și Teodosie, episcop de Vârșet, însoțit în 1602 de călugări de la Vodita, de exemplu. Și s'au văzut mai târziu pe străzile Moscovei, preoți ai Bisericii Sfântului Nicolae din Brașov, fundație a domnitorilor valahi, de unde s'au însoțit cu obiecte de cult și cărți bisericești în slavonește, care se păstrează încă în N. Iorga, op. cit., pp. 73-74. "Foarte rar numai, acești transilvăneni se întâlneau cu călugări moldoveni sau munteni, veniți numai pentru a călăgări donații, ca arhimandritul Benone din București, de la Biserica Înălțării, care voia să construiască o biserică în 1630, sau stărețul mănăstirii Sf. Dumitru și a Sfintei Treimi, puțin mai târziu" în N. Iorga, op. cit., p. 74).

Dupa cum se vede, preoți sau călugări care merg la Moscova numai pentru chestiuni bisericești, aproape toți căutând sprijin material — N. Iorga nu ne spune dacă au obținut sau nu, afară de preoții de la Sf. Nicolae din Brașov, care s'au însoțit cu cărți bisericești în slavonește — și fără nici un obiectiv politic. Dar a existat și o față bisericească, ne spune N. Iorga, care a mers la Moscova cu scopuri politice. E vorba de mitropolitul ortodox Sava Brancovici, de la Alba Iulia, de naționalitate sârbă. Acesta avea în vedere nu numai interesele Bisericii sale, sărăcită și amenințată, ci și idei politice destul de romantice. El a propus țarului o revoltă contra Turcilor, făcută de Români, Sârbi și Bulgari, sprijinită de o intervenție rusească pe Dunăre. Sava a slujit în Biserica Sf. Maria din Moscova, purtând pe cap tiara de sar, sau la sfârșitul slujbei a trebuit s'o înapoieze.

În 1649, Palate, patriarhul Ierusalimului, se duce la Mos-

cova, pentru a-l propune țarului o coaliție ortodoxă între el și Vasile Lupu, dar țarul nu acceptă propunerea. Călugări moscoviti vin după acela la domnitorul moldovean Ștefan Tomșa. Este foarte posibil ca el să fi avut o misiune politică, spune marele nostru istoric. "Dar se știe dintr-un document contemporan, că emisari ai țarului s'au prezentat la bătrânul domnitor Matei (Basarab), și că acesta a refuzat să dea un răspuns propunerilor lor" (N. Iorga, op. cit., p. 78).

"Aceste relații politice ar fi putut fi încă și mai strănse (apre nefericirea Românilor, n. n.) dacă n'ar fi existat în acest moment, între Moscoviti și Români, această formație politică de religie ortodoxă și de naționalitate rusă, banda jefuitoare a Cazacilor" (apre norocul nostru, n. n.) (N. Iorga, op. cit., p. 78). Cum de Cazaci ne vom ocupa mai departe, să urmărim relațiile noastre cu Moscoviti. La Gheorghe Ștefan a venit un călugăr moscovit cu scrisori din partea țarului Alexis, conținând propuneri politice. — "O cerere de concurs", sub forma de "a fi", sub înalta noastră protecție (?), aceia a unui prinț creștin, și de a scăpa de jugul musulmanilor". La această ambasadă Gheorghe Ștefan răspunde, trimițând o ambasadă, cu puteri de a încheia un tratat. Ambasadorii au fost mitropolitul Ghedeon și logofatul Grigore Neniul, care duceau și un cadou, un obiect de artă. El au fost ajutați în misiunea lor de patriarhul Antiochiei. Tratatul care a fost semnat și jurat în biserica Sf. Maria, în luna Iunie, conținea condițiile următoare: Moldova va avea domnitori pământenți. Ea va reîntra în posesia fortărețelor de pe Dunăre și Nistru, ocupate de Turci. *Donatii anuale* (?) vor înlocui vechiul tribut care se dădea Turcilor. Domnitorul moldovean va putea continua relațiile lui cu Tătarii, care sunt o necesitate pentru Țara lui, de moment ce Bugeacul este în mâinile lor.

Dar țarul aștepta ajungerea trupelor lui în Polonia, pentru a-și trimite și el plenipotențiarul lui la Iași. La 29 Iunie, un tratat de comerț fu acordat de *Iarși țarului* (N. Iorga, op. cit., p. 89), "pentru a permite negustorilor Moldovei de a-și face comerțul în imperiul nostru rusec, cu toate felurile de mărfuri, liberi și fără pagube". Când Gheorghe Ștefan și-a pierdut tronul, s'a dus la Moscova, unde a fost primit "în mod convenabil" și unde "și-au amintit de tratatul încheiat la Moscova". Dar nefericitul există a părăsit Rusia și s'a stabilit la Stettin, unde a și murit.

"După lupta de la Hotin și victoria lui Ioan Sobieski contra forțelor otomane, domnitorul moldovean Ștefan Petriceicu și Constantin Șerban, domnitorul Munteniei amândoi "trădători" în exil-au trimis la țar pe călugărul Teodor de la Mănăstirea Sf. Pavel din Muntele Athos, pentru a-l oferi să treacă sub auzuranțarea lui, părăsind "jugul sclaviei", "din cauza marilor și inasportabilelor invazii și a multor altor nedreptăți". El cereau trimiterile unei părți a oștirilor moscovite contra Tătarii, cealaltă parte trebuind să vină în Principate, pentru a sustine pe cei doi domnitori. Țarul li puse pe sol să depună jurământ și ordonă voievodului de Vlacca, Ivan Andreievici Covanaki, să ajute Moldova, în timp ce cazacii, vasalii lui, sub Romadanski din Bielgorod și sub Ivan Samolovici, trebuiau să se îndrepte contra lui Dorogenko, care atunci era încă stăpânul Ucrainei. Supunerea principatelor era totuși acceptată la 10 Martie 1674, cu rezerva numai de a nu fi existat și o supunere față de regele Poloniei. Ambasadă solemnă, episcopi și boieri, trebuiau să vină pentru a încheia un tratat formal, dar împrejurările n'au mai permis-o niciodată" (N. Iorga, op. cit., pp. 91-92).

În "Historia de Rusia", I, p. 79, de Dr. Erdmann Hanisch (acesta german), găsim câteva rânduri din care reiese că Vasile al III-lea (1605-1633) și-a coalizat contra Poloneșilor cu Germanii și cu Bogdan al III-lea, hospodarul Moldovei. În opera lui N. Iorga nu găsim nimic relativ la această alianță.

Mai importante sunt relațiile culturale dintre Români și Ruși, sau mai bine zis relațiile religioase. Trecând peste unele asemenea relații lipsite de importanță notate de N. Iorga, ne vom opri la capitoul Petru Movila, lată ce scrie marele nostru istoric. "Petru Movila, fiul lui Simion și al unei unguroaice Margit, era destinat să ridice Biserica ortodoxă din Rusia și să o consolideze pentru totdeauna, să-i dea forța suficientă pentru a câștiga chiar pe Moscova, amenințată la rândul ei de eforturile propagandei ieruite" (N. Iorga, op. cit., pp. 46-47). Petru Movila care a sperat lungă vreme să moștenească la tron pe tatăl său, a făcut multe demersuri la Constantinopol dar nu a reușit, deoarece Turcii apreciau mai mult darurile mai importante ale domnitorilor în funcțiune. În fața succesului, s'a făcut călugăr. Cum de cealaltă parte a Nistrului avea pământuri și chiar rude, s'a făcut călugăr în celebra mănăstire Pecerska, de lângă Kiev. "Și grație puternicului sprijin al protectorilor săi, ajunge curând

șeful acestei mănăstiri rusești în statele regelui Poloniei" (N. Iorga, op. cit., p. 48).

"Nu există rus cultivat care să nu recunoască marea operă culturală întreprinsă și dusă la bun sfârșit la Kiev, de către mare prelat care a murit înainte de a fi ajuns la o vârstă înaintată, operă fără care nu s'ar putea explica renașterea rusă din chiar secolul XVII în Moscova țarului ca și în districtele poloneze" (N. Iorga, op. cit., pp. 48-49). "El a reformat clerul ei pe bazele strictelor ortodoxii de conservare a dogmei de nemschimb a ritului vechiu" (op. cit., p. 49). "El a fost fondator de școli și creator de tipografii. Produsele tipografiei sale, frumoase cărți cu tip lisibeli pentru cititorii obișnuiți cu manuscrise, se întâlneau de la un capăt la altul al ortodoxiei, în Nordul Dunării, cel puțin (?), și coregionarii săi învățau catehismul după opusculul pe care-l făcu să fie corijat de teologi greci și să fie adoptat de Sinodul de la Iași, în 1642" (op. cit., p. 49). "Căci el nu și-a uitat niciodată patria sa, pe care o vizita câteodată chiar pe ascuns, pentru a verifica administrația bunurilor pe care le păstra acolo" (p. 49).

Ca urmare a relațiilor stabilite de Movila, s'a făcut o tipografie moldovenească la Iași, care împrumută de la Kiev nu numai formatul publicațiilor sale, modelul frontispiciilor, dar chiar și caracteristicile tipografice. Pe deschișă o școală slavonească, care avea deseneți cursuri de greacă veche și dacă, în celece primește cunoștințele clasice exista la Iași Cinea-probabil logofatul Eustatie-capabil să traducă, într-un stil care se aseamănă francezului lui Amyot, bogata frază a lui Herodot, a trebuit să se stabilească profesori ruși în capitala Moldovei, pentru a forma elevi capabili de a reînnoi întredunfarea în documentele acestei bătăi forme solemnă a slavonei, care fusese părăsită, din necesitate, în favoarea limbii vulgare". "Se cunosc numele acestor profesori, ca Sofronie Pociatki, care au fost clerici formați de Petru Movila. Și cum în aceiași epocă, firea ploasă a domnitorului îmbogățea Iașul cu noi monumente religioase, cu un lux de ornamente necunoscut până atunci, Vasile Lupu făcu să vină pentru imaginile sfinte artiști ruși care urmaseră lecțiile pictorilor Occidentului" (p. 51).

N. Iorga spune că nu există niciun rus cultivat care să nu recunoască opera culturală desăvârșită de Petru Movila la Kiev. Dupa cum vedem, marele nostru istoric se înșală. În istoria Miloioukov, la care după cum am văzut a colaborat un impresionant număr de profesori universitari ruși, nu găsim nici un cuvânt. În "Historia de Rusia" de Dr. Erdmann Hanisch, la pagina 115, I, găsim următoarele rânduri: "Mitropolia Kievului stabilise la jumătatea secolului al XVII-lea, sub Petru Movila, nu numai completa concordanță cu Bizanțul, dar a procurat deasemenea intrarea formelor occidentale cu transformarea în academice a școlilor înființate mai înainte".

Problema preință, după noi, trei fațete: una sentimentală, una religioasă și una politică. Din punct de vedere sentimental avem desigur dreptul să fim mândri că un moldovean de al nostru a ajuns "să ridice și să consolideze pentru totdeauna Biserica rusească". Și tot mândri trebuie să fim că ajuns sus, Petru Movila nu și-a uitat patria lui și venea s'o viziteze, câteodată chiar pe ascuns, pentru a-și vizita moșile. Din punct de vedere religios și artistic, ne rămân pentru totdeauna, grație influenței exercitate de Movila, Biserica Trei Ierahi, Barnovaki, etc. Dar din punct de vedere politic? Tipografia de la Iași a împrumutat nu numai formatul publicațiilor, modelul frontispiciilor, ci, deasemenea, și caracteristicile tipografice. Ba s'a înființat și o școală slavonă și au venit profesori ruși. Toate acestea, pe lângă altele, au făcut ca în limba noastră, procentul cuvintelor de origine slavonă să atingă 16,41 % (istoria Românilor de C. C. Giurescu, p. 185).

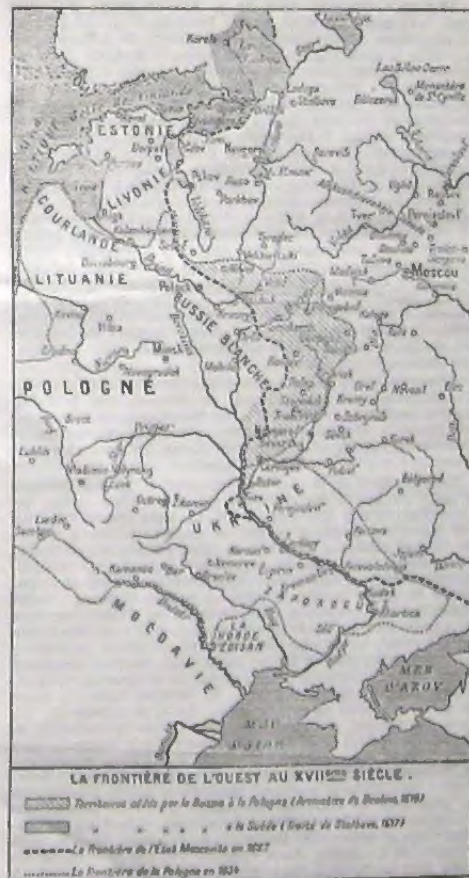
N. Iorga utilizează superlativ la adresa activității lui Petru Movila, pe toate fațetele. Noi, cu toată modestia dar și cu toată hotărârea, spunem și accentuăm că activitatea lui Petru Movila, din punct de vedere politic, este, pentru noi Români, total negativă.

Providența și-a luat sarcina să corecteze erozile lui Gheorghe Ștefan și a celorlalți doi domnitori de care am vorbit mai înainte care voiau să închine Țara moscovită, fericiți că tributul se schimba în dar, și sperăm că și în viitor, aceiași Providență ne va veni în ajutor și va corecta erozile celor care în plin secol XX au constatat că "lumina vine de la Răsărit", adică de la Moscova.

Relații mult mai importante au avut Români, în special Moldova, cu Cazacii. Dar cine erau acești Cazaci? "Ei se numeau Kazaki, Cazaci în limba tătarască; vagabonzi, exilați, cutiașoi, câte puțin din toate acestea și nici nu voiau să fie altceva". Așa ni-l definește N. Iorga pe Cazaci la pagina 34 a operei la care ne-am referit și ne vom mai referi în cursul lucrării noastre. E o definiție puțin grăbită, credem noi. Se pare că existența acestor cazaci îi displace lui N. Iorga. Repetăm citatul de la pagina 78.

"Acente relații politice între moscoviti și țările noastre ar fi fost și mai strănse dacă n'ar fi existat în acele momente, între Moscoviti și Români, această altă formație politică de religie ortodoxă și de naționalitate rusă, banda jefuitoare a Cazacilor". Dar nici această frază și nici paginile în care tratează relațiile românești cu Cazacii, nu sunt clare, nu ne lamurează cine sunt în definitiv acești Cazaci.

În prima parte a lucrării noastre am reprodus din Istoria Miloioukov hărțile 4 și 5. În harta numărul 3 precezasem că Istoria Miloioukov, arată că Rușii-Kievul se întindeau până la Galați noștri de astăzi, iar în Transilvania, până la Bistrița. Am demonstrat că aceste exhibiții cartografice nu erau susținute în text. În harta numărul 3, după năvălirea Tătariilor, nemai existând organizații politice, Istoria Miloioukov recurge la un subterfugi și dă harta, nu a Țării sau organizațiilor politice care nu existau, ci a regiunilor unde, pretinde această istorie, se întindeau... limba rusă. Și nu limba rusă, cea de astăzi sau cea de atunci ci... o ramură a limbii ruse. În partea numită Ucraina era, spune Istoria Miloioukov, limba ramurii... Rușilor mici. Pretinde Miloioukov că această ramură a limbii Rușilor mici se vorbea în toată Moldova. Dar în harta numărul 4, pentru aceiași perioadă de timp, vedem că Miloioukov schimbă de părere și ne arată că în Ucraina erau organizații politice, numai că nu erau rusești. Nu numai Ukraina dar și o parte a Rusiei de astăzi era ocu-

Harta N.º 5

— 13

"UNDE SUNT CEI CE NU MAI SUNT"?

DOAMNA DOCTOR

A venit din Tară vestea tristă că Doamna Doctor Virginia Selcaru Munteanu, a murit la puține zile de la plecarea din Germania, de lângă fratele ei.

Pentru cei ce au cunoscut-o în munca nemăsurată pe care a dus-o timp de mai multe decenii, Doctorița Virginia Selcaru Munteanu era doar "Doamna Doctor" și nimeni nu s'a întrebat vreodată unde s'a născut și ce vârstă ar putea avea. Pentru toți, plugari sărmani, bolnavi, copiiși din periferiile Bucureștiului, ca și medicii și profesorii, pentru toți deci, Doamna Doctor era un nume care reprezenta chintesența acestei ființe alese, adânc umane.

Chiar și cei care au sosit din serviciu ca și cei care au arestat-o și chinut-o, s'au cutremurat de dăruirea acestei Românce, legată de la închisoare, inger care își dădea mâncarea "colegei" de pat grav bolnavă de tuberculoză, abia târându-și fărâma de trup rămas, cu gâtul și picioarele umflate și pline de tumori ganglionare fistulizate, a știut să suferă și să ierte. Medici ajutați altădată de dânsa, ajunși în posturi chele, au uitat s'o salute sau să-i întindă mâna și ani de zile "Doamna Doctor", medic șef în M.I.P., cu câțiva ani înalți, a trăit fără pensie, într-o casă fără foc, în gerul iernii.

Când a fost medic rural, umbla din casă în casă fără preget, ulțind de sănătatea ei. Remarcată de Prof. Dr. Ciuca și Prof. Dr. Nasta, începea sub conducerea secției de Cercetare a Institutului Prof. Dr. Cantacuzino, vaccinând copiii școlari contra difteriei, scarlatinei, tuberculozei, etc. Devenită Medic șef în Ministerul Învățământului Public realizează o policlinică model cu aparatură și medici specialiști, pentru asistența medicală a profesorilor și personalului ministerului.

Preocupată de sănătatea copiilor și de profilaxia precoce a bolilor cardiace și reumatismale, înființează în mai mul-

te școli din București posturi de medici stomatologi și de specialiști O. R. L. pentru tratarea și prevenirea cariilor dentare și extirparea vegetațiilor adenoidice și a amigdalelor bolnave.

În căsuțele inginerului G. Munteanu din Comuna Ciolpani, înființează o policlinică rurală model, cu aparatură modernă și medici specialiști, unde transporta, pentru efectuarea de consultații și tratamente, pe cheltuieli soțului ei, pe cel mai bun medic specialist din Ministerul Învățământului. Realizează astfel un fișier medical unic în România în acel moment, în care sunt cuprinse, controlate și tratate gratuit toate familiile comunei Ciolpani.

În același corp de casă din comuna Ciolpani, înființează și o grădiniță, uniformă, jucării, educație.

Uitător, ajută tot timpul de Ministerul Învățământului Vasilechi crează și în București, pe același model, o grădiniță pentru copiii salariaților ministerului și ai profesorilor cu probleme de familie.

Impresionată de gravitatea și numărul mare de cazuri de tuberculoză printre profesori, inițiază un control susținut al copiilor din focarele tuberculoase, înființând trei preventorii, unul la mare, pentru copiii cu tuberculoză osoasă sau ganglionară și două la munte (Satul Lung și Predeal), primele în Tară de acest fel, unde în afară de tratament, organizează cursuri școlare, cu profesori, pentru micuții suferinzi să poată ulterior să se integreze în viața normală.

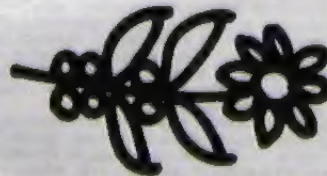
Un vânt năpraznic însă se abate asupra comunei Ciolpani și cu ei și asupra operelor sociale unice făcute din inimă și mintea acestei românce inteligente și neobosite. Acest vânt aprinde și distruge un gir de case din comuna Ciolpani, lăsând câteva zeci de familii pe drumuri, iar Doamna Doctor se grăbește să aducă celor sinistrați, "copiii mei mamă" fâlnă, zăbăr, pâine... îmbrăcăminte.

Pentru "faptul că s'a făcut populară", a fost pedepsită și scoasă din serviciu. Nu s'a plăna, n'a explicat și nu s'a rugat de nimeni. Doamna Doctor nu mai avea dreptul să profeseze. Rămăși singură, fără serviciu și fără sprâlnul soțului ei, inginerul Munteanu, înmormântat în grădina Bisericii din comuna Ciolpani, cu policlinica din comună desființată, Doamna Doctor este evacuată într'un subsol umed și întunecos din propria sa casă.

Și într-o noapte, împreună cu doi bătrâni și trei băieți tineri și câțiva medici, este închisă pentru că a scris poezii și a cântat cântece patriotice. Întrebată la "Judecată" dacă a cântat "Treii culori cunosc pe lume", Doamna Doctor a răspuns: "Da mamă, am cântat, Dvoastră nu-i mai știți? Dacă i-ați uitat, eu vi-l pot cânta acuzical". Cânta frumos Doamna Doctor!

Acuma, de două luni, Doamna Doctor nu mai cântă, nu mai spune la nimeni: "Ce frumoasă e țărișoara mea și ce mult aștept să mă întorc acolo"! Acum Doamna Doctor se odihnește în grădina Bisericii din Ciolpani, alături de inginerul G. Munteanu, la umbra unei troițe. În primăvară vor cânta păsărele în salcia și pomii din apropiere. Zăna copiilor și a bolnavilor, Românce Doctor Virginia Selcaru Munteanu, a căutat pe metereze, luptând pentru "țărișoara noastră"!

D. R.

RADU GYR CANTEC DE LEAGAN

Dormi copilul mami, nani, nani,
A plecat și ultimul iăstun.
Rugină plopilor și tufanilor
Și din temnița cei-surpă anilor.
Nu s'a mai întors tăticul bun...

Dormi copilul mami, toamna plânge
Despoindu-și umărul rănit.
Cade frunza, cade și se frânge;
Orice frunză-i lacrimă de sânge
Și tăticul nu a mai venit...

Nani, nani, mâini de erin plâpânde,
La fereastră păsări plâng și plozi.
Lupul besnelor rânjește la pânze
Tara-i toată temnițe flămânde
Și tăticul amulu de lângă noi...

Nani, nani, tata nu mai vine,
Maica stă cu sufletul răpus.
Cine să-ți mai cânte basmul, cine
Să-ți sărute ploapele semine?
Maica plânge și tăticul-i dus...

L-au svârțit în temnița dușmanilor
Pentru sfânta-i lege din străbuni.
Or să-i ningă peste tample anilor,
Să crești mare, puiul mamei, nani,
Neamul și părinții să-i răsună...

OVIDIU COTRUS

"...for a man shares the responsibility and
guilt of the society to which he belongs."

(HENRIK IBSEN)

"Născut în anul 1928 la Oradea, Ovidiu Cotrus licențiat în filozofie la Cluj a debutat sub pseudonimul Ovidiu Sabin, cu versuri și critică literară în "Revista Cercul literar" din Bibiu, în anul 1945. Redactor la revista "Familia" (seria nouă de la Oradea din anul 1965) colaborează cu studii și eseuri despre literatura română și universală."

Așa se prezintă biografia publicată în ziarul țării cu ocazia înecării din viața a celui care a fost, Ovidiu Cotrus.

În aparență totul este redat într-o atmosferă atât de solemnă, încât parcă am putea uita, să ne întrebăm, ce a făcut respectivul critic literar între 1945, data debutului său și anul 1965, când a fost numit redactor al "Familiei" din Oradea.

Fiindcă despre asta nu se vorbește, o simțim de datorita noastră s'o facem deschis aici.

Chipul, apărut în ziare a lui Ovidiu Cotrus, este acela pe care-l avea atunci când l-am cunoscut eu, ca elev al Liceului Moise Nicoră din Arad, el fiind în clasa a VII, cu patru ani mai mare ca mine. Un chip prelung cu părul valvotul având toată expresia adunată în ochii ce parcă săgetau dincolo de realitatea lucrurilor pe care o cunoaște. Ovidiu Cotrus a avut înținuța unui Don Quichote, cavalier al visului. Tânărul a apărut la Arad ca refugiat dela Oradea, fiind descălecat dintr-o prea nobilă familie. Frațele tătăului său, este Aron Cotrus, unul dintre cei mai înzestrați poezi români ai generației sale. Aron Cotrus a debutat în Arad prin 1911 și apoi și-a continuat activitatea aici și după primul război mondial, ca unul din oamenii de bază al "Românului" lui Vasile Goldiș. Tatăl lui Ovidiu, ne-a fost profesor de geografie, un om de o bunătate rară, pe care noi, elevi mușcali, n'am știut s'o prețuim pe acea vreme.

Ovidiu a crescut ca o floare spirituală a cărui răsad îl constituiau cărțile bibliotecilor. La numai 17 ani cunoștea pe dinafară filozofia lui Kant, Schopenhauer cât și tot ce avea mai ales literatura română și cea universală, fiind înzestrat cu o memorie deosebit de neobișnuită. Profesorul nostru de germană Clontea, nu odată ne povestea, uimit, de memoria aproape supranaturală pe care o avea elevul său. De multe ori fiind obligat să improvizeze pe neputin mază o serbare școlară, îl dădea lui Ovidiu Cotrus să recite o poezie cam de lungimea Scrisorii a treia de Eminescu. Desi o citea pentru prima oară, Ovidiu Cotrus era capabil s'o spună pe de rost a doua oară.

Deisur această memorie prodigioasă pusă în slujba unei sete fără de margini de a cunoaște, ne face să-l comparăm pe Ovidiu Cotrus, cu Nicolae Iorga la vârsta lui. Căci fără îndoială asta era realitatea: Ovidiu Cotrus la 17-18 ani era un tânăr genial care avea toate premisele de a se desvolta într-o mare personalitate a culturii românești. Îmi amintesc cu deosebită pietate de conferința publică pe care a ținut-o elevul de 18 ani în sala festivă a liceului Moise Nicoră, asupra poeziei lui Lucian Blaga. Vorbea nu un adolescent ci un profesor încercat dela catedră, uimind prin cunoștințele sale întregă asistență.

Dar pe când pentru Nicolae Iorga la cei 19 ani, tot lașul era în fierbere, luptând pentru ea și să termine facultatea de litere în numai puțin de 2 ani și apoi să fie trimis la Paris pentru studii, Ovidiu Cotrus a avut un cu totul alt destin. Societatea nenumai că nu l-a ajutat, dar împotriva lui a luptat făcând totul să-l anuleze ca Om. Dels 19 ani, deci din 1945, Ovidiu Cotrus și-a petrecut cei mai frumoși ani de viață în închisoare.

Cam prin 1962, când l-am văzut pe strălucita Clujului era așa de schimbat, încât abea l-am putut recunoaște: era o epavă de om. Un coleg mi-a destăinuit că Ovidiu Cotrus, proaspăt ieșit din închisoare, a fost internat la Clinica Medicală II-a, a profesorului Goia, unde i s'au găsit leziuni hepatice atât de grave, încât medicii nu-i dădeau mai mult de câțiva ani de viață.

Încadrarea lui la "Familia" și în scrisul românesc de după 1965, a venit deisur ca o binemeritată reabilitare, dar din păcate nimeni numai putea să-l redea cel 20 de ani înșirți în închisori, unui om de-acum mai mult decât sfârșit și zdrobit sufletește. Și-apoi i s'a fost permis să invie doar criticul și eseistul Ovidiu Cotrus, filozoful trebuind să tacă în continuare pentru totdeauna.

Cei 12 ani pe care i-a mai trăit, au fost pentru Ovidiu Cotrus, un prelungit calvar de suferință, o agonie tragică iar creația lui departe de a avea bazele de pornire pe care ar fi trebuit în mod normal să le aibe. La 39 de ani, după ce 20 de ani, a fost cu străpicioare pârșit de Leviatan, să nu citească și să nu scrie nimic, tot ceea ce a dat Ovidiu Cotrus, n'a mai putut avea tărâș de 10 ani. Ca să scootim ce înseamnă 20 de ani în viața unui creator, e suficient să ne gândim că Eminescu în același ani a dat naștere celei mai strălucite opere a culturii românești.

Și de ce care a trebuit să stea Ovidiu Cotrus în închisoare? Cui a făcut oare vreun rău acest Om, care a trecut prin viață ca o prezență dintr-o altă lume, frate bun al lucrurilor sfinte? Numai pentru păcatul de a fi fost înzestrat intelectual în mod deosebit, pentru setea lui de cunoaștere, a trebuit să facă ani de temniță grea, să suferă o reeducare, care de fapt însemna scăderea lui la micimea mediocrității care alungă se vrea înțeleptă și supremă filozofia.

Este o groasă realitate care pe fiecare om ar trebui să-l umple cu amarul durerii, al disperării dar și cu acel al remușcării: contemporan cu noi un semen al nostru, un om de valoare excepțională, a fost călcat în picioare și mai apoi spiritualmente strivit de societatea în care a trăit. Datoria imperioasă a acelor care depiâng un stare destin, este să lupte ca astfel de acte barbare să nu se mai întâmple, dându-i-se flecăruia dreptul să se desvolte așa după cum viața l-a înzestrat. De Om să nu se atingă un alt om.

Terrorismul contra spiritualității umane este tot atât de criminal ca și cel îndreptat împotriva vieții fizice a omului. Și în timp, cu urmări mai grave, sigur.

Pentru a nu uita acest imperativ, scriu aceste rânduri. În memoria lui Ovidiu Cotrus, care se atinge după un destin atât de tragic, față de care trebuie să ne simțim fiecare, cel puțin în viitor, răspunzători.

de Dr. OVIDIU VUIA

DIN AIUD Versuri din închisori

Îți scriu o carte mamă din Aiud.
Din temnița cu ziduri și zăbrele.
De unde nu se văd și nu s'aud
Cum mor în lanțuri visurile mele.

Trec aște de plumb mai greu ca anii,
Se curm-o viață alinica-povară,
În suflet mi se scutură castanii
Și moare-un vis frumos de primăvară.

Feciorul tău cu pieptul de aramă
Ce rățace, adesea pe poteci!
N'a mai rămas decât o umbră, mamă,
În temnița cu zidurile reci.

Cu trupul răstignit pe grăți sânger
Când luna strălucește într'un alun
Ca o făclie aprinsă de un inger
Mai moare'n temniță un bun Român.

Îți scriu o carte poate cea din urmă
Când dansul Salomeei e în toi
Și până'n sori o viață lar se curmă
Caci ai și noapte moartea-i printre noi.

SOARTA POLONIEI

de N. Stelian BELDIE

A Școala militară de la Dealul Spirei, educația ce ni se făcea era total francofilă și nemfoboică. Printre cântecile ce le cântam în marș, figura la noi, de cîntec, Madelon. Printre noi, circula, ca un dicționar, atunci când voiam să ca un termen, atunci când voiam să spunem că cineva a avut o țărâșă soarta, cuvintele: "a avut soarta Belgiei". Erau proaspete în mintea noastră paginile romanului "Natch Paris" de Louis Dumur. Și iată că această imagine, "soarta Belgiei", apare astăzi ca un clișeu gîrș, nu numai de ani care s'au scurs, ci desigur de faptul că locul i-a fost luat de o altă imagine, mult mai tragică, de alte cuvinte mult mai pătrunzătoare: soarta Poloniei!

De soarta Poloniei ne vorbește generalul polonez Władysław Anders, în Memorii sale publicate la Paris la sfîrșitul anului 1948. E curios că pentru exilul românesc aceste memorii au trecut neobservate. Foarte puțini s'au ocupat de ele și, dacă nu mai înșel, de ele a vorbit doar Di Pamfil, Șeicaru. Memorile generalului Anders au fost nu scopite de pierderea tăcerii, ci de dreptul puse sub

Generalul Anders cunoștea bine pe Ruși. Făcuse poli-
technica la Riga și ea ofițer în armata rusă, luptase alături de ei până la revoluția bolșevică.

În 1939 se găsea la 25 de km de frontiera germană, în fruntea unei brigăzi de cavalerie. În dimineața zilei de 1 Septembrie a acelui an, Germanii atacă. Faptele sunt cunoscute. Într-un timp record, armata poloneză e înfrîntă și Germanii ajung la porțile Varșoviei. Nu e cazul să discutăm aici erorile comise de Polonezi, lipsa lor de pregătire, lipsa de ajutor din partea Anglo-Francezilor care-i împinseseră în războiul fără ca ei înșiși să fie pregătiți, ci să constatăm doar că într-un război o armată este învingătoare și alta învinsă: învingătoare e cea puternică și învinsă cea slabă. E normal. Anormalul intervine, după aceea.

Repezițiunea cu care s'a produs înfrîngerea Poloniei a surprins în primul rând pe Polonezi și în al doilea rând lumea întreagă, începând cu cei care le dăduseră garanții și care acuma în afară de declarația de război a făcută Germaniei-atacătoare cu arma la picior și priveau vîrcoșii aliaților cu fețmă englească, ca la o corădă. Și încă ceva: aveau o mare grijă să nu supere Rusia sovietică, pe care o considerau viitor aliat. Pe cei care cunoșteau pe Englezii, aceasta nu a fost o surpriză prea mare. Stupoarea a intervenit când în spatele acestei Polonii care sângera din mil de răni, atacă Rusia sovietică. Ia pag. 33, generalul Anders notează: "Rusia sovietică rușea în mod unilateral pactul de neagresiune cu Polonia, atunci când aceasta se găsea în una din situațiile cele mai grele și se aruncă ca un șacal, asupra spațiului fără apărare al armatei noastre, care lupta cu disperare, într-o baie de sînge".

Generalul Anders e rănit de câteva ori și încearcă să se îndrepte cu trupele de sub comandă sa spre Sud, pentru a trece, fie în Ungaria, fie în România. Partii de un țaran, Anders și doi ofițeri care-l însoțeau sunt făcuți prizonieri. Din cauza rănilor, e băgat într-un spital. "Căci mi s'a permis să scriu internarea într-un lagar de prizonieri și să scap de soarta camarazilor mei dela Katyn", p. 38. În spital, generalului polonez îi cade în mîini un apel al comandantului trupelor sovietice Timonenko adresat soldaților polonezi cărora li se cerea să se alăture ofițerilor. "Mi-au fost date detalii asupra apărării Lwow-ului, mi-au fost descrise intrarea bolșevicilor, arestările, prădarea bunurilor Statului și ale particularilor, infiltrările crescîndă a N. K. V. D.-ului în toate domeniile, dorința pe care o aveau nemurimărilor refugiați de a se întoarce în patria poloneză ocupată de Germani, după ce făcuseră cunoștință cu realitatea sovietică", p. 38.

Anumii erori, în special printre cei tineri care, de la început primiseră cu bucurie și entuziasm armatele sovietice, au început să colaboreze cu N. K. V. D.-ul. Milita, recrutată din straturile cele mai de jos ale populației, cerea ordinele nobile autorități, denunțând pe toți cei ce le erau defavorabili", p. 39.

Întru și e condus la N. K. V. D. De acolo e readus la spital, de unde, el și alți ofițeri, sunt urcați într-un camion. În cursul drumului, camionul se oprește de mai

multe ori "pentru a lua grupuri de ofițeri care fuseseră chemați la N. K. V. D. pentru a completa niște formulare. Toți sîngeau; ei fuseseră ținuți închiși în pivnițe, fără apă și hrană și fuseseră bătuți", p. 41. "Cei puțin o dușină de ofițeri sunt cu mine. Aproape toți sunt în cărți sau cu brațul în eșarjă și toți au pensamente", p. 41.

"Întrăm în Lwow. Ce trist spectacol! Magazinele prădate sunt goale, într-o singură vitrină am văzut câteva pălării. Căci interminabile înaintea prăvăliilor alimentare... Aspectul populației e lugubru; trecătorii sunt prost îmbrăcați. Prefetindeni, pe străzi, agenți ai N. K. V. D.-ului și soldați", p. 42.

În Lwow, grupul de ofițeri e închiis într-o pivniță cu o singură fereastră, cu gratii. Ca mobilier două sau trei scaune rupte și puține pale. Timp de trei zile, rînd pe rînd sunt duși la interogatoriu. Li se notează nu numai curriculum vitae ci li se cere să spună numele celor pe care-i cunosc, unde se găsește și ce fac. După trei zile sunt duși la sediul central al N. K. V. D.-ului. "Adevărată activitate nu începe decât la 10 seara. Așa zăgîș judecătoria de instrucție se schimbă între ei de la 10 seara până la 6 dimineața, interogându-mă și comportându-se ca acuzați. După ei, Polonia trădase proletariatul internațional, luptând contra bolșevicilor între 1918-1920, împiedicându-l să domine Europa. Era criminal faptul de a fi continuat în 1939 să lupte după intrarea trupelor sovietice în Polonia. Tot criminal era faptul de a se fi pus, înainte de război, deasupra a mulți ani, în albișta burgheziei internaționale. Era criminal din partea Poloniei de a fi închișat o alianță cu Anglia și a crede în victoria ei. Toți Polonezii sunt vinovați de a nu fi susținut comunismul în Polonia, înainte de război. Mie personal îmi reproșau de a fi luptat în Septembrie contra trupelor sovietice", p. 43.

Colonelul Krosnow, seful N. K. V. D.-ului îi amenință că singura scăpare pentru Anders e doar înscrierea în armata roșie, și aceasta cu o cerere în formă, ceea ce generalul polonez a refuzat. Cu toate cererile de a fi tratat ca prizonier de război și a fi internat într-un spital, fiind rănit, a fost internat în închisoarea Brygidki, din Lwow. Din fericire, pentru puțin timp, în infirmeria închisorii. "Acolo am aflat că au fost deasemenea arestați ofițerii în retragere, foarte numeroși în acest oraș. Mi-au fost citate mai mult de o sută, pe care-i cunoșteam. În general se procedea la arestări în masă, cetățenii dispărînd în timpul nopții. Erau cunoscute brutalitățile înrebutinate în timpul interogatoriilor. Detinuții erau bătuți și torturați cu procedee din evul mediu, care provocau adesea moartea. Bărbați, adolescenți și femei, erau torturați cu aceiași cruzime", p. 44.

"După câteva zile, înainte de 1 Ianuarie 1940, mai mulți soldați de la N. K. V. D. au pătruns într-o noapte când dormeam și m'au lăsat pe o altă clădire pentru a mă închide într-o celulă izolată și a'au comportat cu o brutalitate de neînchipuit. Cum urcam cu mare greutate pe scări, mă împingea fără menajamente. Neputîndu-mă menține în echilibru pe cărșile mele, mă călătinaam. Aceasta se petrecea la fiecare etaj. Printro minune nu mi-am rupt nici o mîină și nici un picior, dar eram acoperit de răni... Înăfășit am fost împins într-o mică cameră cu o sobă strînică și o fereastră cu gratii, fără geamuri..."

Nu mi-am lăsat hainele. N'aveam decât o ugoară ținută de vară. Iarna în secol an a fost excepțional de aspră: mai mult de 30 grade sub zero. Mi s'a dat un vas plin cu apă care a înghețat imediat și un altul pentru a-mi face nevoile. La două sau trei zile îmi aduceau o bucată de pâine și un taișer cu un lichid degustător, calificat pompos "supă". În cursul a 8 săptămîni cît am stat acolo, o singură dată am fost scos din celulă" (p. 45).

După șase săptămîni, a venit în celula generalului un judecător de instrucție. Anders a protestat energic, i-a arătat obrazul, mîinile și picioarele acoperite de degerături purulente. I s'a plîns judecătorului că n'a fost vizitat de nici un medic. A cerut să i se dea hainele, să as aștepte cu ceva fereastră și să i se dea cel puțin o rație de pâine pe zi. Judecătorul i-a cerut să semneze un angajament în armata roșie. În fața refuzului, acesta a ieșit furios, amenințându-l că-l va lăsa să putrezească acolo. Bătăile în ușă, strigătele, rămăneau fără răspuns. În schimb, foarte des, mai mulți agenți intrau pe neașteptate, în cursul nopții, și procedau la o percheziție amănunțită. "Procedînd la examinarea corpului, nu neglijau de mai

cune cavități" și efectuau acest examen în modul cel mai științific și mai brutal. Nu neglijau nici barba lungă și sălbatică, plină de puroiul care curgea din degerăturile de pe obraji. În cursul acestor percheziții eram bătuți și lovit cu piciorarele" (p. 46).

Pe neașteptate, la 20 Februarie e scos din închisoare și dus la Moscova. Acolo e băgat în celebra Lubianka. Noi și mințioase percheziții. Hainele și cizmele li sunt deacumulate, rupte, cercetate. I se găsește o mică iconiță a Marelui Domnului. N. K. V. D. -iștii se grupează și o cercetează. Răsete grosolane, urmate de reflecții: "Ei bine, vom vedea dacă această curvigenă te va scapa din închisorile sovietice". Și iconița e aruncată și călcată în picioare.

E vorba de Lubianka, închisoare unde a fost dus și ținut și mareșalul Antonescu. Hei, dacă mareșalul ar fi ascultat sfaturile "înțeleptilor" și s'ar fi oprit la Nistru! Nu-i așa de Horia Roman?

La Lubianka, Anders a fost pus într-o celulă cu alți trei, toți Ruși și membri ai partidului comunist. Printre ei era un inginer georgian, numit Karnadze. Și iată ce scrie Anders, despre acest Karnadze: "Am fost foarte mirat cînd Karnadze m'a întrebat dacă Nemții vor învinge pe Aliați și dacă acest fapt se va produce curînd. Cînd i-am spus că războiul va dura multă vreme și că, cu intervenția Statelor Unite, soarta Germaniei e incertă, Karnadze a devenit foarte trist. Singura Germania — spunea el — este capabilă, bătănd și sfîrșind pe Sovietici, să schimbe ticăloșia noastră viață (garce de vie). Dacă Franța și Anglia vor învinge pe Nemți, ele nu vor ști și nu vor voi să facă nimic pentru popoarele care se găsesc sub dominația și teroarea sovietică, oprimate într-un mod atât de groaznic" (pp. 49-50).

Până la sfîrșitul cărții, generalul Anders nu ne spune dacă mai tîrziu și-a amintit de cuvintele georgianului Karnadze. Faptul că l-a făcut loc în cartea lui, ne impune un răspuns afirmativ. Dar mai este o chestie. Reproducînd în Memoriile cuvintele georgianului, suntem înclinați să credem că generalul polonez Władysław Anders era fascinat fără știe și de cei Sovietici, procedînd așa cum au procedat, au făcut foarte bine. Nu așa de Rațiu?

Și în închisoarea Lubianka, generalul prizonier de război, Anders, a rămas până la începerea războiului dintre Germania și Rusia.

Și într-o zi, generalul Anders este scos de la Lubianka, tuns, ras, îmbrăcat și cu un apartament la dispoziție. Sub presiunea evenimentelor, mai mult decât a Anglo-Americanilor, Sovieticii încheie o convenție cu guvernul polonez în exil, care conținea, printre altele, crearea unei armate poloneze în Rusia. Această armată avea să fie sub comanda înșăși a generalului Anders.

Generalul Sikorski, seful guvernului polonez, care nu cunoșcuse calvarul armatei poloneze căzute în mîna Sovieticilor, era un sincer prieten al Rușilor, convins că aceștia "s'au schimbat" și că se poate ajunge la o înțelegere durabilă cu ei. Dealtfel el fusese un partizan al Rușilor și nu fusese de acord cu politica guvernelor poloneze dintre cele două războaie. O spune el însuși la prima întrevvedere pe care a avut-o cu Stalin la 3 Decembrie 1941: "Voi începe prin a spune că eu n'am practicat și nici n'am aprobat nicodată politica care timp de douăzeci de ani a fost antisovietică. Pentru aceasta consider că aveam suportul moral pentru a semna acest acord care este, în acest fel, consacarea morală a tezilor pe care le susțin de vreme îndelungată" (p. 118). Rușii aveau deci în fața lor un om care nu-l combătuse nicodată, un fel de Gafencu al nostru de exemplu și nu puteau avea deci nici un motiv de repulție. Cu timpul Sikorski și-a dat seama de ceace sunt Sovieticii și a devenit ceace trebuia să fie și în cel 30 de ani la care se referea.

A început deci organizarea armatei poloneze. "În mod gradual ofițeri polonezi, eliberați din închisori, se prezentau la Moscova. Starea lor fizică era tot așa de deplorabilă ca și o mea, dar moralul lor era excelent" (p. 88). "Întîlnirea cu generalul Boruta-Spiechowicz m'a produs o mare decepție, căci el îmi mărturise că n'a putut suporta loviturile primite în timpul interogatoriilor și a mărturisit conversația noastră de la Lwow" (p. 88). "Am avut la 16, 19, 26 și 29 August primele mele întîlniri oficiale cu autoritățile sovietice asupra organizării armatei. Eram îngrozit de numărul infim de foști prizonieri pe care mi-l cita generalul Pantilov: totalul celor ce proveneau din cele două lagăre era de 20.000 soldați; din lagărul de la Griazovietx nu ieșiseră mai mult de 1.000 ofițeri. Ce se întîmplase cu ceilalți? Știam că în 1940 se găseau în lagărele de la Starobielak, Kozielek și Ostachkov, în jurul a 11.000 de ofițeri și la Ostachkov mil de subofițeri de poliție, de jandarmerie și de grăniceri. Cu mare camă am obținut aprobarea de a forma două divizii și un regiment de rezervă. Comisia de recrutare nu plecase încă și deja mi se fixa 1 Octombrie ca dată a intrării trupelor în acțiune. Aceasta dispoziție era atât de ne-

realizabilă încît nici nu mi-am dat cîtezeala să mă opun. Știam mai dinainte că oamenii noștri nu vor putea fi reușiți la această dată: în celea privește armele, uniforme, echipamentul, cum care ar fi putut fi obținute în acest timp?" (pp. 88-89).

La 22 August i s'a comunicat generalului Anders că Statul Major al armatei va fi instalat la Bouzoulouk, divizia 5-a înf. la Taichitchev iar divizia 6 int. și regimentul de rezervă la Totzkole. Într-o timp Anders a primit rapoarte de la colonelii Sulik și Wisniowski care fuseseră trimisi pentru recutare în lagăre indicate de sovietici. "Ei constataseră că în aceste lagăre nu se găseau decât soldați polonezi care, atunci cînd lucrau în teritoriile poloneze ocupate de sovietici, au fost trimiși pe tot spre Est, din cauza ofensivelor germane. Cei slăbiți, bolnavi și cei incapabili de a rezista acestui marș infernal, fuseseră împușcați" (pp. 95-96).

Bouzoulouk, reședința Statului major era un sat sărac, construit în lemn. "Întîmpinam mari dificultăți pentru a găsi un cuib sau o scîndură" (p. 97). "Era nevoie de o autorizație de la Moscova, pentru a obține câteva topoare sau lopeți" (p. 96). La 14 Sept Anders a vizitat Totzkole care era constituit din mici corturi în pădure, unde, în așteptau 17.000 soldați. "Până la sfîrșitul vîilei îmi voi reaminti aspectul lor. Majoritatea acestor oameni aveau nici încălțăminte, nici cîmăși. În realitate toți erau îmbrăcați în adrește și în resturi de uniforme militare poloneze. Păreau niște schelete. Aproape toți erau acoperiți de abcese din cauza lipsei de vitamine" (p. 97). "Pentru prima dată am văzut defilînd în fața mea soldați fără încălțăminte. Ei se încălțăuseră s'o facă, pentru a le arăta sovieticilor că chiar cu piciorarele goale și pline de abcese, erau capabili să meargă în cadență" (p. 97).

Deci soldații polonezi, la 14 Sept. erau debrăcați și cu piciorarele goale, acoperiți de plăgi și Sovieticii volau să-i bage în foc la 1 Octombrie!!

De la 29 Sept. la 1 Oct. generalul Anders la parte la o conferință paramilitară Anglo-American-Sovietică, sub președinția ministrului aprovizionării englez, lordul Beaverbrook. Anders voia să obțină armamentul necesar pentru forțele poloneze. "Am constatat cu o vie decepție că lordul Beaverbrook se ocupa numai de Rusia sovietică și că chestia armamentului pentru diviziile noastre, se prezenta sub un aspect cu totul defavorabil. Vedeam de aproape, cu stupeoare, obrăcmia sovietică care frisa șantajul. Într-un moment atât de critic pentru U. R. S. S. Rusia era atunci foarte slabă; ce atitudine va adopta cînd va fi puternică?" (p. 98). Până atunci, Anders cunoștea date ale tragediei poloneze numai de la codetinuți și primii ofițeri și soldați pe care-i întîlnise. Dar cînd au început să afliască mîile de soldați și civili spre cele trei localități, Bouzoulouk, etc. a putut să se alcătuiască "ansamblul tragic care lumina istoria celor doi ani în cursul cărora regiunile poloneze fuseseră sistematic despuțate de toate elementele lor active și prețioase din punct de vedere social, fără distincție de naționalități, nici de clasă, nici de confesiune. Polonezi și Ucrainieni, Ruși Albi, Lituanieni și Evrei, proprietari de pămînt și țărani, industriași și muncitori, ofițeri și soldați, magistrați, comercianți și agenți de poliție, preoți, pastori, rabini, toți au fost smulși din locuințele lor, pentru a fi absorbiți de imensa mașină pe care o constituie N. K. V. D.-ul, pentru închisori sau lagăre.

Aceste arestări masive erau urmate de deportări de femei, de bătrîni și de copii spre deșerturile Kazakstanului sau spre taigăle Siberiei. Moscova îndeplinea astfel planul său obșnuit de a pune în imposibilitate de a face rău pe locuitorii teritoriilor asupra cărora își întindea puterea. Aceasta "punere în imposibilitate de a face rău" vizîndă la decapitare tot poporul, este prima condiție pentru sovietizare, adică pentru reducerea în starea de masă umană informă, lipsită de orice voință. Prima categorie de Polonezi lipșiți de libertatea lor, era constituită din soldați care luptau contra Nemților și care fuseseră făcuți prizonieri de către trupele sovietice, atunci cînd acestea au intrat în teritoriile poloneze din Est. la 17 Septembrie 1939, ca o urmare a acordului încheiat de Stalin cu Hitler și al lorizării de pumal dată de U. R. S. S. Polonezi combatante. Forțele sovietice, foarte superioare în număr, capturau astfel, prin violență, un număr considerabil. Rușii împiedicaseră chiar diverse unități sau soldați izolați de a trece în Ungaria sau România, pentru a ajunge în țările democratice din Occident și să continue lupta contra Reichului. Acești prizonieri de război polonezi au fost în parte încercerați în cele trei lagăre bine cunoscute în lumea întreagă, Kozielek, Starobielak și Ostachkov, unde au fost grupăți circa 15.000 de militari. În cea mai mare parte ofițeri și deasemenea agenți de poliție, soldați de grăniceri, preoți și magistrați. De la începutul activității mele în U. R. S. S. ca pe al armatei poloneze în formație, mi-a fost atrasă atenția și am devenit neliniștit vă-

—Totuși spunea Stalin, nu aveam deloc încredere în
acești jidani (lounini). Vedeam pe fața lor că nent-

la 29 Februarie 1944 Churchill doborâra la Camera C

El s'a ascuns. Și când Sovieticii erau stăpâni la Varșovă au atras în curăa pe toți geții polonezi clandestini. I-au ținut la tratative. Și i-au arestat, apoi i-au judecat condamnat pentru că erau agenți hitleristi. Polonezii

TOATE ACESTEA SUNT DIN VINA D-VOASTRA. D-
VREME INDELUNGATA VA SFATUIAM SA ARANJAT
CHESTIUNILE DE FRONTIERA CU RUBIA SOVIETICA
CEZANDU I TERITORIILE SITUATE LA EST DE LINI
CEAZON DACA MATI FI ASCHI IAT TOATA AFACERE

—

MYSTICISME PRIMITIF ET FANATISME

"EVOLUE"

por Ivonne Goudemand

N crime rituel collectif a eu lieu, il y a quelque temps, au Brésil, à Salvador et les journaux européens ont relaté sur un ton scandaleux ou apitoyé cette manifestation de "barbarie incontestable". Que s'est-il passé? Un paysan analphabète, se disant inspiré par Dieu, a réuni autour de lui une cinquantaine de paysans illettrés et crédules, et a guidé ses "disciples" vers une plage — leur

"Mont des Oliviers" — un endroit paradisiaque indiqué par un signe divin, où la terre ne serait plus divisée, où les hommes seraient tous égaux, riches, heureux et beaux. Et un jour, Dieu ayant ordonné un sacrifice, tout le groupe s'est rendu au bord de la plage, emmenant des enfants de 2 à 6 ans, et au cours d'une cérémonie, le prophète en a jeté plusieurs à la mer en criant "Alléluia".

Ces racontars méritent quelques réflexions et certaines comparaisons. On ne saurait le justifier, mais on peut essayer de le comprendre et on ne peut empêcher de le mettre en parallèle avec d'autres faits dont nos contrées de haute civilisation nous offrent quotidiennement le spectacle.

Ce mysticisme populaire est le fait d'être totalement déshérités, dépourvus de tout le strict minimum pour leur subsistance matérielle, chez qui la détresse quotidienne se sublime dans un besoin d'évasion, ils le recherchent et la trouvent dans la religion, dans leur croyance profonde en l'existence d'un ailleurs de justice où ils jouiront d'un minimum de joie, de confort et d'égalité. Et cette croyance est allée à une notion de sacrifice, à la notion obscure et plus ou moins consciente qu'on leur demande un effort pour mériter de recevoir en compensation l'accès à un monde meilleur.

Ces hommes se considéreraient heureux et comblés s'ils pouvaient jouir d'une parcelle de ce que dilapide dans une indifférence et une inconscience scandalisées — notre société de consommation dont les membres se considèrent lézés de tous les bonheurs de ce monde et autorisés de se faire à commettre tous les actes de violence, de cruauté pour revendiquer les biens matériels et immédiats auxquels ils estiment avoir droit.

Dans le monde sous-développé, où le malheur a fait naître le mysticisme, on assiste à un acte exceptionnel de fanatisme religieux, dans un rite primitif et cruel, axé sur un au-delà paradisiaque et personnel.

Dans le monde civilisé où nous sommes, que voyons-nous? L'abondance a eu pour corollaire le matérialisme féroce d'une société gâtée jusqu'à l'écoeusement et qui refuse de s'en rendre compte, où l'on veut avant tout jouir et profiter par tous les moyens. Où des jeunes, blâmes avant l'âge, exercent leurs fantasmes dans le bruit, la destruction aveugle et gratuite, se vengeant sur les autres de leur propre incapacité à croître, à aimer, à créer, à vivre tout court. Une société cruelle, où règnent le meurtre et l'attentat, où l'on rapie, vole, viole, où l'on exécute froidement des otages innocents — y compris des enfants — pour en tirer un gain de sang arraché aux larmes de leurs familles. Où l'on torture d'autres otages, dont on a fait des boues émissaires et dont on prétend qu'ils représentent à eux seuls le "pouvoir économique" et les "privilèges".

Nous voyons se produire couramment des actes de terrorisme ayant pour fondement la violence, la haine pour un individu, ou une classe, ou un parti, ou une idée, un slogan, parfois un simple mot — pensons à l'extraordinaire pouvoir de pression du mot FASCISME — et reposant sur la liquidation de l'adversaire. Au besoin, par la destruction de la société tout entière et avant cette destruction même pour unique finalité.

Ces fanatismes de la violence systématique proclament qu'ils ne croient plus à rien, sinon en leur propre fureur de vengeance pour que soient satisfaits leurs besoins immédiats et ceux de leurs semblables. Ces terroristes sont le plus souvent des produits pourris de classes privilégiées qui ont perdu tout sens de la morale et de la tradition, où des sous-produits dégénérés et envieux de classes moyennes pétrées d'envie et de jalousie devant certaines réussites dont elles sont incapables.

Et dans notre Occident suicidaire, la violence des uns n'a d'égale que la venlerie des autres, la démission des futures victimes de cette jungle à laquelle retourne progressivement le monde civilisé, déserté par la morale et la foi, contesté par les propres autorités, l'opinion et l'Église, sur lequel se penchent, avec une délectation savante, psychologues freudiens, sexologues contestataires, politiciens marxistes, sociologues progressistes, pour se délecter de son agonie, pour en donner une explication désespérante où les victimes font figure de coupables et où les criminels, aussi sordides qu'ils soient, sont présentés comme les véritables bienfaiteurs et justiciers — les révolutionnaires de l'idéal.

On explique tout, on justifie, on refuse de condamner et de sévir au nom d'un humanitarisme pseudo-philosophique qui n'est qu'un procédé de lâcheté pour se donner bonne conscience.

Que des otages soient menacés de mort, qu'une bombe éclate dans un magasin bondé, tuant femmes et enfants aussitôt on nous rabâche sur tous les tons que le criminel avait de bonnes raisons pour agir et que c'est nous qui, en fait, l'y avons poussé. Donc, supportons, taisons-nous, et battons notre coulpe.

La faiblesse des démocraties est présentée, avec des euphémismes habiles, comme la preuve de leur culpabilité, puisque, incapables de se défendre, elles ne font que manifester à quel point elles ne sont bonnes qu'à disparaître.

En Occident, autrefois champion des "droits de l'homme", l'individu est condamné dans ce qu'il a d'original, dans ce qu'il représente de force morale, de pensée propre. La force physique brutale, agressive, organisée, s'impose violemment à la force morale, secrète, intérieure, individuelle, divergente.

On arrive de plus en plus à la constatation désespérante que notre monde civilisé est livré à la haine, à l'agressivité, à la violence, à l'angoisse, à la manie homicide, à l'obsession sexuelle, toutes réactions sans doute de la peur et d'un manque effroyable d'idéal élevé.

Où, alors, à l'ennui, à la lamé, en dégoût, qui provoquent un aveuisme fondé essentiellement sur de faux complexes de culpabilité et qui expliquent les touts de suicide élevés des pays les plus développés, forme extrême de la démission.

La civilisation occidentale — proie d'une propagande effrénée à tous les niveaux, sur tous les tons — est devenue la mort de l'âme, la solitude, le désarroi, les conflits,

la réchère désespérée d'une planche de salut, la perte du sens de la vie, de la valeur des choses et des êtres.

La civilisation a tué le goût de la civilisation, parce qu'elle s'acharne — sous l'influence de forces politiques et philosophiques dissolvantes déclarées agressivement, ou agissant dans une ombre hypocrite, sous le couvert d'une fausse idéologie humanitaire — à vouloir détruire toute fibre morale, toute croyance élevée, tout idéal.

On en a une preuve quotidienne dans cette curieuse tendance de nos intellectuels occidentaux de tout rabaisser, y compris leur propre personne. Un anachisme imbecile et décadent fait que chacun juge bon de se proclamer cancre, mauvais élève, ignorant, vulgaire — comme une espèce de nostalgie à rebours de l'aristocratie. On brûle les idoles de la distinction, du sérieux, de l'étude, de la propriété même qu'on a autrefois adorées, comme on brûle toutes les autres valeurs de la morale et de la tradition. Après avoir été "hippie", on est "punk", ou est "squatter", enfin, on est "autonome". On se doit d'être le plus crasseux possible, au physique et au moral.

C'est l'exaltation de l'ordure dans tous les domaines, comme si on se faisait une gloire de se dégrader, pour le bien de la lutte des classes, le triomphe du prolétariat et l'égalité des races. Et pour cela, on juge bon de piétiner toutes les valeurs, à commencer par sa propre valeur humaine. On se crache dessus avec allégresse, on se roule dans la poussière et dans la fange. On renie toute élite ou possibilité d'élite. On ne doit jamais monter, mais toujours DESCENDRE VERS LE PEUPLE auquel on se doit de s'assimiler si on n'est pas un sale "fasciste".

Pour ne pas être accusé de mépriser les autres, on se méprise soi-même. Pour ne pas être accusé de fuir les autres, on se fuit soi-même et on fuit toutes les valeurs possibles, fuyant du même coup toute position et toute responsabilité personnelles.

On n'en est plus à une "négarion" pure et simple des valeurs traditionnelles, encore faut-il les piétiner, les salir, les vomir, comme si on voulait jouir de sa pro-

pre déchéance devenue une règle de vie. On veut nier toute valeur "bourgeoise". Le mot d'ordre est "le peuple", le "prole" partout, en l'honneur de qui on se doit d'être vulgaire systématiquement. Curieuse et abusive conception! Car manifester ainsi son attachement au peuple, c'est s'abaisser bien au-dessous de son niveau.

De même, si on ne défend pas en toutes circonstances — même les plus sordides — tout ce que font les Noirs, les Africains, les Arabes ou les Juifs, n'est qu'on les méprise et donc, on est taxé de racisme. Si on prône certaines valeurs, c'est qu'on est des "aristos", des réactionnaires ou des "fascos".

Il y a là une exploitation démagogique et dirigée du anachisme infini de l'intelligence occidentale, trop embe justement, trop convaincue de son intelligence et de son sens critique, pour comprendre qu'elle est DIRIGÉE. Ce n'est pas un des moindres paradoxes de l'Occident.

oOo

Ainsi, si l'on peut comprendre qu'une mentalité primitive, dans un monde de misère, puisse engendrer un crime hors du commun par une déviation de la notion divine, il est par contre, impossible d'admettre les crimes, bien plus abominables, commis sans arrêt dans le monde dit CIVILISÉ.

La civilisation occidentale, que l'on pousse systématiquement sur la pente descendante de l'anarchie, de la folie criminelle et de la jouissance matérialiste, et qui se suicide aveuglément sous l'impulsion de forces qu'elle refuse de dénoncer, SE DOIT DE REAGIR pendant qu'il en est encore temps.

Les hommes, quels qu'ils soient, ne vivent pas seulement de pain et de cirque. Ils ont aussi des besoins spirituels. Les Églises, les partis, les politiciens et même les moralistes modernes semblent l'avoir totalement oublié.

Ivonne GOUDEMAND

CHIRITA JACHET

Mulți din bărbieri sunt poeți, nu însă din acei poeți ce plictisesc lumea cu vazele și prefăcutele lor stuclumări sufletești, făcându-se peste măsuri a imita gâștii pri vighetorilor și producându-și efectul unor clovni drea circ cari fac spume la gura marmurănd minunile adevăraților artiști, dar poeți în adevărat înțeles al cuvântului și meritul acestor poeți cu atât este mai mare, cu cât nu-și profanează delicatele simțiri, pentru vre-o dragăță oarecare, dându-le în vileag unui public grosolan și nepăsător. Unii se îndolinesc cu pictura și rar, foarte rar din ei, cari să nu cunoască întrebuințarea vreunui instrument de muzică.

Alii știu povești minunate și basii, nu luată de prin ziarul *Unirea*, dar altele cu mult mai frumoase alcătuite de ei, pe cari le povestesc mustrilor bărbierilor și le povestesc cu apă talent, că de multe ori mușterii se scotă cu păreri de rău că lucrul n'a tinut mai mult, și să nu se mai sature ascultând așa minunate povești, în care sunt prezente, cu mult meșteșug, noștime înțepătoare pe socoteala vecinilor cari-l oculesc prăvălia.

Iar în ocaze private iubirea de patrie, bărbierii, ca toți poeții, sunt nelăsători în entuziasm. Se vede dar că regretatul doctor, generalul Davila, știa să-i pretutască, fiindcă în vremea războiului pentru independență a adunat pe toți bărbierii tineri din toată țara și la pornit la Plevna ca să dea ajutor sanitarilor la eulgera răniților de pe câmpul de luptă și la îngrijirea lor prin apăle și ambulanțe, ceea ce mulți din bărbieri au gradul de subchirurg și așa dar cei mai minunați oameni pentru această menire.

La ambulanța dela Grivița l-am văzut pentru întâia dată când m'am adus și pe mine rănit de pe câmpul de luptă. Generalul Davila nu scăpa nici un prilej de a se lăuda cu strălucirile lor la război și adesea l-auream exclamând cu mulțumire:

"Bravo bărbierie melai"

La cortul în care zăceam eu, făcea serviciu și un tânăr bărbier, căruia l-aș putea numi. Nu era acesta numele lui adevărat, dar soldații, după obiceiul lor, îl porecliseră astfel. Numele lui adevărat, așa mi se pare, era Chirita. Cam așa mi-a sunat, pe la ureche, dar drept să vă spun nu țin bine minte.

Chirita Jachet, așa să-l înloc, purta în cap o pălărie de vânător, adunată de pe câmp. Acum, de ce nu și-a ales el un chigiu, un fes turcesc sau o căciulă de curcan, că era vales Griviței plină, asta nu pot să vă spun. Se vede că admirația lui pentru eueritorii Griviței l-a făcut să prefere o pălărie de vânător în mijlocul ierului și să lăseze și un bărbion la la d'Artagnan, fiindcă mi s'apună că elise *Muchtar* lui Alex Dumas. În picioare avea opinel, cu ale căror curele lei lega pantalonii strâni pe pulpe, că să fie mai sprintin la alergare: iar pe trup purta un jachet negru, subțire încheiat numai la un nasture pe un frig de crăpau lemnele și pietrele; o vestă deschisă peste o cămașă neagră și o basma roșie la gât, îl completau îmbrăcămintea. Nu lepăda dela gât niciodată basmaua, căia l-aș putea numi un nod foarte frumos și l-aș putea numi să fute în vânt.

De și era un bun bălat, dar doctorul Șerbanescu, pe atunci maior, nu l-a putea suferi. În luna lui Noembrie pe un ger cumplit, generalul Davila ne făcuse sode în corturi. Viscolul șușurând fioros, umfă pânsele corturilor, măturând de sub noi, până și pazele pe care așceam. Așa că, de și în sobă se ardeau lemne nomioțiv, dar căldura nu se pomena.

Jachet pălăindu-se mereu la gura sobei, cu ochii pe lacrimi, și la pârșile și aprinsele și muștile și bărbionul iar când vre-un rănit abutea să se târască până la gura sobei, el îi zicea: "Fugi înapoi că e curent aici, frage, dă-te mai pe sub poalele cortului că e mai adăpost!"

(Urmează pag. 40.)

de S. Garleanu

se referă este: "Românii în vascu! al IX-lea până în al XIII-lea în lumina izvoarelor armenesti", publicată de Aurel Decei cu puţin înainte de război. Mihnea Georgevici pretinde, iar eu nu-l cred deloc, cum că el şi alţii u. t. c. - şi! ar fi discutat în detaliile lor despre valoarea deosebită a cărţii amintite. Numai cu asemenea dăruiri nu se ocupau puţinii studenţi comunisti în detaliile lor la vremea aceea, în timpul războaiului. Dar, Mihnea Georgevici auzise vorba aşa ca să se ştie, chipurile, că mari patrioţi români erau ei încă de pe atunci când p. c. r. avea cu totul altă concepţie şi orientare în chestiunea naţională şi a istoriei

Deoarece lui Mihnea Gheorghe i se pare că nu cunoaște "exact" motivele atitudinii istoricilor români de "după război", pe care nu vedem de ce li consideră "colegi" ai săi, suntem dispuși să venim în ajutor "tovarășesc" și "constructiv", remintându-i că motivele (ignorării sursei) "construcției" pusă în discuție, pe care le caută, nu se găsesc la "colegii istorici", ci la tovarășii comunisti, la p.c.r. și la c. deosemeni la cenzura guinlei istorice, precum și în atmosfera cizguiei, a mistificării și clopărtirii istoriei românești.

Ma! concret, domnule Mihnea Gheorghiu

Mai concret, domnule Mihnea Gheorghiu
 Auzul Decei era omis, iar odată cu numele lui și lavoarele
 armenesi și atât de prețioase, pentru aceleasi motive pentru
 care ani și ani le rând după război nu se admitten elierea
 de exemplu, a istoricului Nicolae Torga, fotografii și arhi
 va lui fiind avaritate prin subsolurile Institutului de Istorie
 pe care el li infintase pentru aceleasi motive pentru carer
 erau procurate multe alte nume, ca. Ion Nator, Octavian
 Goga, Alexandru Lipedatu, Lupuș, Onciu, etc., acestea
 fiind puse sub obroc sau menționate numai cu calificative
 "demascatoare" cum e soarta și a numelui istoricului
 Gheorghe Brătianu până astăzi, cu toate că acesta a la
 murit multe probleme privind vechimea și origina Român
 ilor

Încă pentru motivul: că ne era dat să ascultăm afirmații autorizate verbal, dacă nu în scris, a unora de pe la organizația "Tineretului progresist" unde lucra și după aceea, de pildă "autorizatul" Bergiu Beratin de acolo, că nu există poezie românească înainte de 23 August 1944 și că Mihail Eminescu n'are nici o valoare, el urmărea de abia de aici înainte după războaiă adică, să se scriească poezia românească. Vedem că aceasta s-a și făcut, că curge în clipă și se scrie pe o listă-caușă! Iar călăușul, arăstăruțelul pentru ceea ce urma să fie "valabil" în istorie "după război", acesta, amintindu-ți, îl făcea Zina Zărnescu. Nu-i așa? Căci, lucrurile mergeau de acum în "unitate dialectică coordonată".

În "unitate dialectică coordonată"
Sub "măsa tăcerii", aceea a dumnezeoasă, a comuni-
nismului, în consecință și a tuturor comandamentelor în
cultura și arte românească zăd "progresiste", er pus până
și numele lui Constantin Brâncuși însuși, mergându-se în
cazul lui până la stupiditatea de a se referi la donația
creșterii artistice proprii către Patrie, cu motivarea "de
aceasta n-are nevoie de creații ale artelor occidentale "de
cadente" ! Său, dumnezeu, ca și mulți alții "responsabili"
și la poporului te prefaci acum a nu ști de acest refuz,
nu numai condamnabil și profund înșirător, dar de-a drept
antipatriotic?

A menționam, așadar, pe undeva numele Aurei Decei, la vremea aceea, era mai răsărit decât în cazurile deja amintite, intrând pe teritoriul lui se afla în perioada de "înaltă mărișoră" în Turecia și în Franța, ceea ce era ipoteza noastră. În Turecia și în Franța, ceea ce era ipoteza noastră, numina odată de vină ce și-o puteau alege amintind aserpenne nume, nu le scăpau pe urmă o sută de izvoare istorice armenite, chiar dacă ar fi fost ele mai vechi și decât se VII, nu numai se IX Când tu, cetățene Mihnea, invocai valorile scrierilor lui Aurei Decei, acesta se afla acolo, la București, adus în niste împrejurări misterioase Omul nemei aflându-se în lumea occidentală el deși nemei prezentând "primedie", și dădea mâna, se

vede treaba, s-l însera numele în "Amintire" chipurile
și a recunoaște valoarea intrinsecă a lucrării sale, cu atât
mai mult că chiar în preajma inserării în publicare a
acestor zise "amintiri" imprimării lui a decedat de pildă
ulter istoric (Georghe) Haupt Matei Caracu de pildă
născut acum în străinătate, voi acolo nu le ai amintit nu-
mele, chiar dacă aceștia, admitând pentru moment ar
descoperi vechimea încă din sec VI a unei țări "Valach"
Cum o și faceți cu un zăvor scandinav privind existența
Românilor în Moldova sec. XI, semnalat tot de un Român
din exil

Un exil istoric armenesc, el ca atare mai trebuia ocultat din câte uitării pentru același motiv pentru care celălalt cunoașterea al învoarelor armenesci. Siruni, fusese ridicat din București și deportat în Siberia tocmai pentru vina de a fi armenolog, în această îndeleatină a lui vizându-se păcatul "patrioticului unui popor risipit în lume" (cum menționează Mihnea Gheorgheiu acum cu "generozitate"). Până în ultimii ani ai vieții sale, "rehabilitatul" Siruni nu găsea loc pentru studiile sale de specialitate la București sau la Chișinău, ci pe la Beyrut, Istanbul etc iar "întrorsul" în patrie Aurel Decel i s'a fixat "loc de muncă" nu altundeva ci la arhivele cele înscadrate în ministerul de Interne, recte sub ochiul direct al securității. La arhivele acelea, deși acotite istorice, nu se dădea cercetătorilor acea la materiale privind armenii din București și din țară în sec. XIX. Vezi poate că se procedează alomda în clipe de fatală Altfel ar fi și "anormal", după logica voastră

Vorăstă Alteleste armenească a vechimii Românilor în Carpații de Căpălele Irilantă pînă la Rolter, Paucher și D O S Z s a de „după război” Ar fi sîrit în aer „linia partidului”, condamnăm cu vehemență asemenea preocupări „de ordin naționalist și sovietic”, cu datarea vechimii unei națiuni și încă tocmai a celei românești, la un loc să se caute acolo, în Carpații aceloror „tari mai răsărit, de clasă” „forță motrice a istoriei”. Cu „tari mai răsărit”, stîind că Marx, Stalin și ceilalți asemenea nu s'au referit la vreo chestiune etnică și la perioada respectivă prin Carpații și altele, și acum și ai amintirii de absența lor în funcționarea prezentei unor lucrare armenești, ce nu pînă la se la secția de cultură și propagandă a p e r i !

Sacrificarea valorii unor sapte și surse istorice de importanță majoră prin selecționarea problemelor și subiectelor din acest domeniu în funcție de nume de persoane aflate sau neaflate, moarte sau vii, partizane sau nepartizane, se face până în clipa de față.

Că pe parcurs unor mai schimbări masive, acordând "clementă" pardon - așa considerate, una dintre numele sau problemele altă dată net proscrise, aceasta doar scoate în evidență latura neapărată de bunuri și de merite a p c r lui și ca atare nu vă absolvă în veștii veclor de crima de a atenta la valorile culturale și istorice ale neamului românesc, ieri procedând într-un fel, astăzi înfrățit, iar mâine de vreo altă manieră.

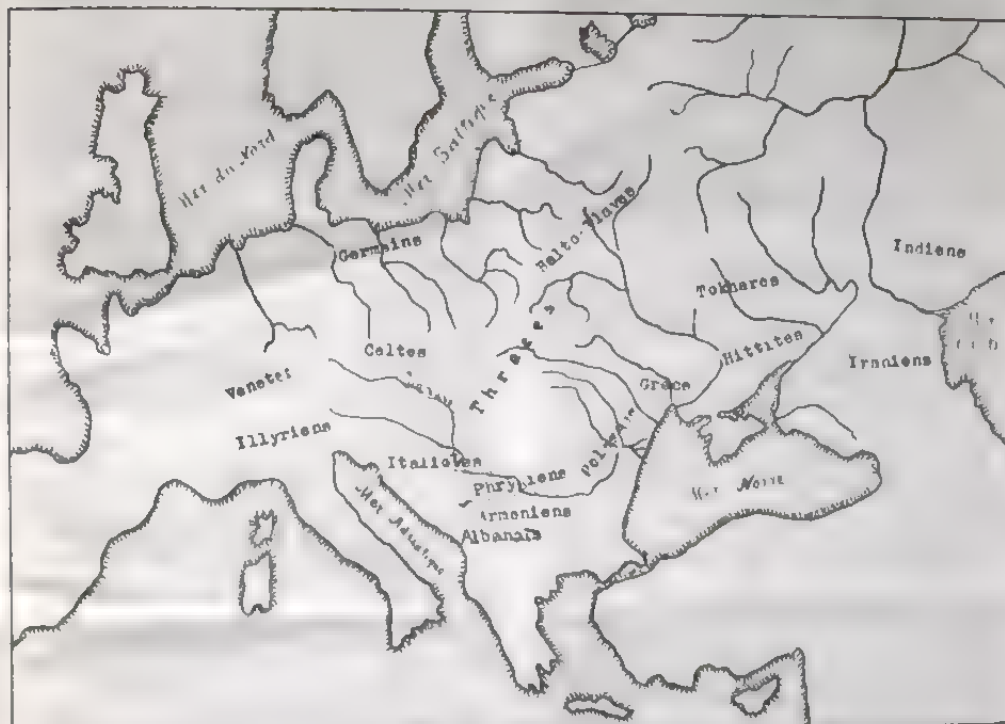
Este cazul a întreba: care Mihaela Gheorghiu nu găsește nici o filială, nici o legătură sau cel puțin o analogie, între întâmplarea cu soarta scrierii lui Aurel Decel după război și "întâmplătorea" dănuirei planșă așezată a pierdută din vederea a scrierilor lui Mihail Eminescu privind istoria și drepturile Baarabiei? Această "omoluie" se mai datorază tot "colegilor de la istorie" sau, mai de grabă, "cercetătorilor istoriei subordonați actualului lui Mihaela Gheorghiu în cadrul Academiei amintite, "călăuziți", deci, de niște directive și lucrări de plan?

Exact astăzi chestiunea „după război” — la fel în clipa de față, după Conferința de la Helsinki și a celei recente de la Belgrad, este la mijloc lipsa de libertate în abordarea temelor de istorie și tratarea acestora alina ira și stufo de către cercetătorul pasionat pentru dezvoltarea trecutului — devorată al poporul. Dintr-o asemenea libertate de inițiativă științifică și iubire de adevăr a rezultat, înainte de război, lucrarea amintită a lui A. Decel, valoarea căreia este „reconsiderată” cu atâtă întârziere.

Ne întrebăm, la rândul nostru, dacă documentele trecute mai pot găsi astăzi loc de respirație sub maldărele de zise "documente istorice" eminate de la N. Ceaușescu, care, cu ajutorul devotat al unor condeie de istorici r-a-r-ului sugarnic, proiectează ei istoria în viitor?

Definiția cea mai simplă, de bază, a istoriei este, precum se știe, știința despre trecut, cunoașterea trecutului

par Prof. Alex BOLDUR

Les Indo-européens (III-III avant J.-C.)

Chapitre VII

L'ETABLISSEMENT INITIAL DES PEUPLADES SLAVES ET LEUR MIGRATIONS

Les Slaves de l'Est et en général les Slaves sont apparus tard dans l'histoire (34).

On connaît déjà le fait que cette région méridionale de la Russie, connue aujourd'hui sous le nom d'Ukraine, est devenue slave à une époque relativement tardive. Ce territoire a été occupé d'abord par les Cimmériens (XIe et Xe siècles a.n.è.), par les Scythes (VIIe-e siècle a.n.) Vers l'année 300 a.n.è. les Gètes ont poussé les Scythes jusqu'au Dniestr. Ensuite, ce sont les Sarmates qui occupent le territoire au IIIe-e siècle et au IIe-e siècle a.n.è. A la fin du IIe-e siècle, notre ère, les Sarmates ont été obligés de céder ces lieux aux Goths, peuple germanique, originaire de la Scandinavie.

Jordanis (VIe siècle n.è.), dans son oeuvre intitulée *Getica*, raconte un épisode de la guerre entre les Goths et les Avars et c'est la première mention connue du nom de cette tribu. Jordanis écrit (35).

“Étant délivré de ceux-là (c'est-à-dire des Huns), le roi goth Vinithér, livra bataille contre les Antes. Dans le premier combat, il fut vaincu, mais ensuite il lotta bra-

vement et défit et crucifia le roi de ceux-là (des Antes).
Roa, avec ses fils et soixante-dix chefs" (en 247).

Dans "Les Gestes des Romains" Jordanes parle des attaques quotidiennes des Bulgares, des Antes et des Sclavons contre Rome.

Le même auteur nous fournit de très précieux renseignements relatifs aux Slaves et aux Antes. Considérant le respectif passage d'une grande importance, nous le présentons in extenso :

"Dacia est ad coronae speciem arduis Alpibus emuni-
ta, iuxta quorum sinistram latius, qui in aquilone vergit,
ab ortu Vistulae fluminis per immensa spatia Venetho-
rum natio populosa conuenit, quorum nomina, licet
nunc per varias familias et loca mutantur, principaliter
tamen Sclaveni et Antes nominatur. Sclaveni et civitate
Novietumense et loca qui apellatur Murisano usque ad
Danastrium et boream Viciola (Vistula) tenuis commoran-
tur. hi paludes silvaeque civitatibus habent. Antes vero
qui sunt eorum fortissimi, qui Ponticum mare curva-
tur, a Danastro extenduntur usque ad Danaprium, quae
flumina multis mansionibus ab invicem abunni (*Getica*,
lib. 34 et 35).

(24) L'étude relative à la patrie primitive des Slaves et aux Antro, publiée dans le "Dictionnaire de l'histoire antique de la Roumanie", 1970, p. 544, est complètement erronée.

Les localités mentionnées dans ce passage peuvent être identifiées: Noviodunum, ville celtique, l'actuelle Isacova, à l'embouchure du Danube. Le lac Marsa est le marais qui se trouve au confluent du Danube et de la Sava (36).

Et maintenant la version française du passage cité: "La Derie est défendue par les Alpes abruptes formant une contrée. Sur leur versant de gauche, au nord des sources de la Vistule, sur un vaste espace, est installée la nombreuse population des Venètes. Quoiqu'aujourd'hui, leur nom varie selon les diverses familles et régions, ils portent plus souvent le nom de Slavins et d'Antes (37). Les Slavins habitent le territoire qui s'étend entre la cité Noviodunum et le lac qui s'appelle Murianus jusqu'à la Vistule. Au lieu de villes, ils ont des marais et des forêts. Et les Antes qui sont les plus braves habitants de la mer du Pont-Euxin forme une boucle, entre le Danube et le Dniepr" (38).

Mais Jordanis n'est pas conséquent. Dans un autre passage du même ouvrage, il affirme que le nom Venètes n'est pas un nom général, commun pour les Slavins et les Antes, mais qu'il désigne une branche; par conséquent, il s'agit de trois branches, ayant la même tige, donc ("ab una stirpe exorti, tria nunc nomina ediderunt ut est Venethi, Antes, Slavini").

D'autre part, Procopius (*Des guerres*, VII, 29-30) affirme que le nom commun porté jadis par les Slavins et les Antes était "Sporoi" et il ajoute encore: "peut-être parce qu'ils étaient sporadiques, vivant dans des tentes écartées l'une de l'autre. Aussi ils possédaient de vastes terres, la plus grande partie du littoral qui se trouve au-delà de l'isthme est habitée par eux". Cette fois-ci les Venètes sont oubliés (37).

Comment peut-on mettre d'accord des témoignages historiques tellement différents?

L'opinion de Jordanis ne doit pas être prise au literal. Les Venètes représentent plutôt une ramification séparée qu'un nom général, commun désignant également les Slavins et les Antes. La cause la plus probable du passage dans lequel Procopius écrit (dans son *Histoire secrète*, IV, 18) "Lorsque l'armée romaine est arrivée en Italie, les Germains occupent, en partie, la Gaule et le pays des Venètes", passage qui confirme l'existence d'une partie des Venètes.

Avant Jordanis et Procopius, d'autres écrivains ont mentionné les Venètes. Outre cela, le nom des Venètes figure également sur la Table de Peutinger. Dans cette "tabula", sont indiqués, de l'ouest à l'est, les peuples suivants: au Nord des Alpes Bastarnae (les Carpathes), les Venètes, les Sarmates, les Bastarnes, les Daci, les Pétouliens. Plus bas, on voit le même ordre, de l'ouest à l'est: Piti, Gaele, Vagae, Venethi. On suppose que la Table de Peutinger date du IIIe siècle n.è., mais elle a été révisée au Ve siècle n.è. On constate que sur cette "Tabula", les "Venethi" figurent d'abord à l'ouest, et ensuite à l'est.

Les écrivains de l'Antiquité, eux aussi, parlent des Venètes. Pline le Vieux (Ier siècle n.è.) dans son *Historia naturalis*, fait mention des Venètes, des Sarmates, des Scythes, des "Ghiri" qui occupaient un territoire s'étendant jusqu'à la Vistule.

Tacite dans sa *Germania* (Ier siècle, n.è.) a des doutes quant à l'origine ethnique des Venètes: sarmate ou germanique? Les Venètes, de même que les Sarmates sont des peuplades nomades, des cavaliers, ils étaient livrés au pillage. Pourtant, l'auteur les considère plutôt des Germains, vu qu'ils se font bâtir des maisons, qu'ils

portent le bouclier à la manière des Germains et qu'ils luttent en fantasmas à pied.

Enfin, Ptolémée (IIe siècle n.è.) parle des Venètes comme d'une peuplade très nombreuse sur le rivage du golfe Venedi, c'est-à-dire la mer Baltique.

Aux témoignages historiques, bon nombre d'auteurs, et notamment des auteurs slaves, considèrent que les Venètes sont des Slaves.

Mais ce sont de raisonnements à perte de vue. Un grand nombre d'inscriptions qui font mention aux Venètes se trouvent en Pannonie, à Norik, à Roetia. En outre, Venetia, la ville d'Italie. L'ancien nom de Vienne, Vindobona, ainsi que les mots avant le radical "venet" qu'on trouve dans l'irlandais (langue celtique), plaident en faveur du caractère méridional de la peuplade "Veneti" (38).

Certains auteurs, tels A. A. Sahmatov, à un moment donné, ont considéré que les Venètes sont des Celtes. Mais c'est fort possible qu'ils soient des Illyriens.

Toutes ces hypothèses sont possibles, mais aucune d'elles n'est plausible.

En général, les données que nous possédons ne peuvent pas conduire à une conclusion précise: les Venètes ont-ils été des Slaves, des Celtes ou des Illyriens?

Il est probable que Jordanis ait eu une vague idée qu'on aux Venètes et qu'il ait embrassé dans cette notion un véritable conglomérat d'origines ethniques, y compris les trois mentionnées.

De Procopius, nous possédons encore d'autres renseignements sur les Antes. Il parle des Huns, Koutourogours et de leurs voisins, les Antes, vivant au-delà du Dniepr. C'est chose connue que les empereurs romains Justin Ier (518-527) et Justinien II (527-565) ont eu des conflits armés avec les Antes et qu'ils les ont défaits. C'est pourquoi les deux ont porté le surnom d'"Anticuri". Lorsqu'ils guerroyaient contre les Romains, les Antes, alliés aux Huns et aux Slavins, arrivaient de la rive gauche de la Vistule, là où ils habitaient (*Des guerres*, V, 27, 1). Ils vivaient dans des tentes éparpillées, à distance l'une de l'autre (Ib. VII, 13, 29).

De tous ces témoignages historiques, on peut conclure que les Antes étaient un peuple pontique (39). Quand à son caractère ethnique, tout est encore obscur. C'était peut-être un conglomérat sarmatique ou bien un mélange de Slaves, Finno-Ougriens, Sarmates.

P. Filin passe en revue toutes les hypothèses émises relativement aux Antes, à savoir: a) ils sont des Slaves de l'est, vivant vers le milieu du Ier millénaire n.è.; b) ils sont des Doulobes, jadis vaincus et torturés par les Avars (Ogriens), et ils sont les ancêtres des Ouliches et des Tivertses ou même les ancêtres de tous les Slaves de l'est. Quelques-uns des auteurs parlent même de "l'alliance ante" des Slaves de l'est (40).

L'auteur ne néglige pas les hypothèses selon lesquelles les Antes sont considérés une peuplade non-slave, mais tcherkesse (A. Kanie), celtique (A. A. Sahmatov), caucasienne (V. Polak) ou d'autres encore.

Enfin il émet sa propre hypothèse, indiquant la possibilité que le nom "Antes" soit de provenance iranienne. En vieux indien, "antaa" signifie "bonté", "fin", "antaa" qui se trouve au bout, à l'extrémité. Il est possible que le mot ait été emprunté par les Grecs des Iraniens (Alans) qui habitaient les steppes pontiques, dans le voisinage des Antes. Mais l'auteur abandonne cette hy-

pothèse vu qu'elle n'explique pas la brusque disparition du nom "Antes" au début du VIIe siècle n.è.

En effet, ce nom apparaît pour la première fois en 551, chez Jornadis et disparaît cinquante ans plus tard.

C'est pourquoi l'auteur préfère formuler une autre hypothèse, à savoir: une fraction des Slaves étaient allés aux Avars.

En turc, "ant" signifie "serment"; en mongole, "anda" signifie "fraternité par serment". Les Avars pouvaient être en alliance avec quelques peuplades slaves.

En même temps, l'auteur repousse l'opinion selon laquelle le nom "Antes" serait la dénomination générale des Slaves de l'est, considérant que c'est une supposition sans fondement (41).

L'hypothèse n'est pas confirmée par les données historiques. L'histoire ne connaît aucune alliance entre les Avars et les Antes. Au contraire, lorsqu'ils apparaissent dans les Steppes pontiques, les Avars font la guerre à toutes les peuplades qu'ils rencontrent (entre 558 et 562) et par conséquent aux Antes. Et ils les ont défaits. Ensuite l'histoire nous apprend que les Avars ont engagé des pourparlers avec la Byzance, afin d'obtenir un territoire sur lequel se fixer sans être préoccupés et sans se soucier de leurs prétendus frères par serments.

Les Avars obtiennent des subsides. Ils continuent leur migration vers l'ouest, jusqu'à l'Elbe, écrasant les Gépides et c'est probablement sous leur pression que les Longobards ont été obligés de passer en Italie (42). Les Avars ont été trop puissants pour avoir une telle alliance avec les Antes. D'autre part, les Avars ont marché sur l'Occident, là où se concentraient leurs intérêts, tandis que les Antes, défaits, sont restés derrière eux. Aussi nous ne considérons pas que son hypothèse peut être admise.

Au contraire, le nom d'"Antes" peut être mieux expliqué en admettant son origine iranienne. Les Alans pouvaient bien appeler les Antes ceux qui ont restés derrière les Avars. D'autre part, la qualité de "l'indolence" que leur nom leur confère peut avoir encore une explication. C'est fort possible que les Antes, habitant le cours inférieur du Don, soient regardés par les Alans comme une peuplade, derrière laquelle se trouvaient les Slaves, vivant sur les cours médians et supérieurs du Don et de la Volga.

La dernière mention relative aux Antes date du début du VIIe siècle n.è., lorsqu'on parle de l'expédition des Avars contre les Antes vivant au-delà du Dniepr.

Les Antes disparaissent des sources historiques, de même que les Scythes, les Sarmates et d'autres peuples encore ont disparu sans laisser de traces. La supposition de Ferdinand Lot selon laquelle les Antes seraient les ancêtres des Doulobes de la Volhynie, des Tivertses et des Ouliches n'a aucune base, car les Antes n'ont pas atteint les régions nordiques telles la Volhynie. Même en Moldavie, ils n'ont pas dépassé la rive du Danube. Ils ont habité le littoral de la Mer Noire. Et ils n'ont eu rien de commun avec les Ouliches Tivertses (43).

Si on passe en revue les témoignages des auteurs de l'Antiquité, on voit qu'ils manquent de précision. On n'apprend de leurs écrits rien d'essentiel, non seulement en ce qui concerne le caractère ethnique des diverses peuplades dont ils parlent, mais également concernant leur localisation; rien que de vagues renseignements relatifs aux lieux d'où ces peuplades attaquaient les provinces romaines.

Pour trouver une réponse relative aux Slaves et à leur patrie d'origine, on a fait appel à la linguistique et notamment à la toponymie. Dans le processus qui mène

aux diverses hypothèses, on a souvent recouru au lexique et notamment aux emprunts de mots. L'étude de ces échanges nous fournit souvent même l'époque à laquelle ils se sont effectués. Mais l'inconvénient dans ces investigations relatives aux influences linguistiques consiste en ce qu'elles ne fournissent pas les coordonnées de lieu. C'est seulement le voisinage qu'elles confirment. La localisation, les zones géographiques où les différentes peuplades ont vécu dans le passé, tout ce ne peut pas être révélé par la linguistique. Les solutions obtenues par ce moyen sont de pures approximations.

Mais c'est justement la linguistique qui s'est chargée d'éclaircir les problèmes de l'apparition, de l'établissement, des migrations des Slaves.

En voilà les opinions des auteurs slaves. Il s'agit des principales théories des linguistes russes, A. A. Sahmatov et A. I. Sobolevski, des linguistes polonais T. Lehr-Splawinski, Mossinski, Ullazin et du linguiste soviétique F. P. Filin.

Avant comme point de repère la répartition des Indoeuropéens en deux groupes - *centum* et *satem*, A. A. Sahmatov considère que le slaven puise ses racines dans le groupe oriental de la "prolangue" indoeuropéenne. Les voisins les plus proches des Slaves ont été les ancêtres des Lituanien, les ancêtres des Iraniens, et les ancêtres des anciens Indiens. À l'ouest c'étaient établis les ancêtres des Grecs, des tribus italiques, des Celtes et des peuples germaniques.

Avec le temps, par la suite des migrations, les ancêtres des Iraniens et leurs voisins, les Indiens se sont déplacés vers le Sud; le groupe oriental s'est démembré.

Le lituanien, le letton et le vieux prussien sont considérés des langues baltiques.

La région où vivaient les peuplades baltiques (les Lituanien, les Lettons, les Prussiens), les Aryens, les ancêtres des Iraniens et des Indiens, ainsi que les Thraces, était l'Europe orientale et le bassin de la Mer Baltique.

A. A. Sahmatov considère que l'absence du nom "buk" "boire" dans la langue des Balto-slaves constitue une preuve que ces derniers habitaient dans l'est de l'Europe et sur le littoral de la Mer Baltique, car "buk" est d'origine germanique. Le hêtre ne pousse pas à l'est au-delà de la ligne Königsberg-Tomja, Sedletz, Liubbin, la Pologne, les bouches du Danube. Pour des raisons culturelles et économiques, quelques-uns des Indoeuropéens les Aryens ont été en contact avec des peuples qui habitaient dans l'aire de la culture du Pont-Euxin. Le résultat: leur migration dans la région de la Mer Noire. Les Aryens ont subi l'influence des peuples nomades qui vivaient dans les steppes russes, d'où ils pénétrèrent dans les régions orientales de l'Iran, traversant la steppe ou le Caucase.

De même que les Aryens, les Thraces se sont détachés du tronc indoeuropéen oriental. Ils ont pris une autre voie, pénétrant d'abord dans la presqu'île balkanique et de là, une branche - les Phrygiens - passa en l'Asie Mineure.

Pour des raisons inconnues, la famille des peuples balto-slaves s'est démembrée. Les Slaves gravitaient vers l'Occident, vers les tribus germaniques, dont ils ont emprunté leur civilisation matérielle, et leur organisation militaire et politique, tandis que les Lituanien s'orientaient vers l'est. À cette époque, les Scythes et les Sarmates se trouvaient au Sud. Vu qu'un petit nombre de mots ont été empruntés de l'iranien par les langues slaves et que les mêmes mots apparaissent dans la langue finnoise, c'est probable que les Finnois aient été les intermédiaires entre les Slaves et les peuplades qui vivaient dans le Sud.

La seconde patrie des Slaves a été la région de la Vistule. Selon que des peuples tels les Grecs, les Italiens,

(36) Isacova priodul (Marla Români, v. II, 1970, pp. 407-421).

(37) L. Niderle, *Le Manuel des antiquités slaves*, tome I, p. 37. D'ailleurs dans ce problème de la localisation, on rencontre une grande diversité d'opinion. V. L'História de la Roumanie, tome I, 1960, p. 329.

(38) Isacova, v. II, pp. 432-475.

les Daces, les Thraces, les Celtes, les Illyriens et même les Germains ont migré du nord vers le Sud, les Slaves — à partir du Ve siècle — ont commencé à se déplacer vers le Sud. Au VIe siècle, les Slaves se trouvent dans la presqu'île balkanique. Les Slaves ont répété dans la migration celtique et germanique.

C'est presque une loi de la gravitation des peuples migratoires vers le Sud, vers les centres culturels plus riches, plus avancés.

"On doit s'opposer d'une manière catégorique à tous ceux qui ont pré à regarder les Slaves comme les autochtones dans l'Autriche actuelle et la presqu'île balkanique. Si les Slaves avaient habité au Sud des Germains, ils seraient apparus sur la scène historique de beaucoup avant les tribus germaniques. Les partisans de cette théorie ont du critérium de la toponymie à caractère slave, datant du IIe et du IIIe siècles, alors que les Slaves étaient encore loin des régions danubiennes. Par exemple quelques-uns des spécialistes citent les noms des affluents du Danube, Bistritza et Tchernia (Tierna). L'ancien nom de la Tisa — Potissa — qui ressemble à Potissa du serbe, l'ancien nom d'un lac de l'Autriche occidentale — Pels — qu'on identifie avec le slave Pleso. Toutes ces toponymies, continue l'auteur, n'ont pas la valeur d'un témoignage historique, c'est possible qu'il s'agisse tout simplement d'une coïncidence de sons. Et notamment Tierna qui peut être expliquée plutôt par le mot celtique "Tigerna" (pp. 30-31).

De même, l'auteur se déclare d'une manière aussi catégorique contre l'opinion selon laquelle la patrie primitive des Slaves aurait été la région des Carpates. En admettant cette hypothèse et par conséquent en admettant que les Slaves ont été plus près de la culture méditerranéenne que les Germains, alors on ne peut pas expliquer pourquoi les Slaves ont emprunté la culture des Germains et pourquoi les Slaves ont pris connaissance des Celtes et du Danube par l'intermédiaire des Germains. Les Slaves appelaient les Italiens des "Valakhs", ils utilisaient donc un nom dont les Germains désignaient, tout d'abord, les Celtes, ensuite les Celtes romains et enfin les Italiens. Le mot "valkh", "elakh", "eloh", "valoh" est emprunté des Germains.

Le nom slave du Danube — "Donai" comparé à l'ancienne dénomination celtique Danuvius révèle son origine germanique (Donavus).

Mais l'argument le plus sérieux contre cette théorie est le suivant: si la patrie primitive des Slaves avait été la région des Carpates, les Slaves auraient dû subir une double influence: — d'une part, celle de la culture méditerranéenne, d'autre part, celle de la culture des rives du Pont-Euxin, d'où leur division précoce en deux cultures, ce qui, selon les données bien connues, ne s'est pas produit dans l'Antiquité.

Enfin, l'auteur repousse également la théorie de Bostafinski qui considère la Volhynie la première patrie des Slaves. Parmi les autres arguments, Sahmatov se demande pourquoi les Slaves ont eu besoin d'emprunter des noms non-slaves pour le Dniestr et le Boug si ils ont habité continuellement la Volhynie.

Même le nom de cette contrée — la Volhynie — n'est pas d'origine slave, mais plutôt germanique: la Volhynie et la Vellunie signifient le pays des Vlakhs, c'est-à-dire des Celtes.

Plus loin l'auteur passe à témoignages historiques. En premier lieu, Hérodote parle des Androphages, des Mélanthènes et des Neures. Selon l'ingénieuse hypothèse de Tomashchek, les Androphages sont des Mordva et les Mélanthènes des Cécétiens. Si c'est vrai, alors les Neures ont été probablement des Finnois de l'ouest et par conséquent, ils ne peuvent pas être identifiés aux Slaves (44).

Tacite (au Ier siècle n.è.) parle d'une tribu germanique (les Goths) qui occupaient la Vistule. A l'est de cette péninsule, c'est-à-dire dans la région du Boug occidental et du Pripeth, se trouvaient les Finnois (les Finno-Ougriens).

Ptolémée (au IIe siècle n.è.) désigne la Mer Baltique sous le nom de "le golfe Venède", et cela veut dire qu'à son époque les Slaves n'avaient pas encore quitté le littoral de cette Mer. Au Sud des Venèdes, habitaient les Goths et, encore plus loin vers le Sud, les Finnois, à l'est des Slaves "gabindes", ce qui signifie "baltiques".

Dans la région de la Vistule, vivaient les "Spales", une tribu germanique, qui plus tard se déplaçant vers le Sud, fut connue sous le nom de Bastarnes. Les territoires où avaient habité, sur le cours de la Vistule, les Spales, ont été occupés par les Goths.

L'apparition des Huns, empêche les Slaves à continuer leur expansion vers le Sud. Ce fait a été d'une grande importance pour l'avenir des Slaves en général. C'est en ce moment que se sépare la branche occidentale qui a trouvé une voie libre vers la Germanie, pays à population moins dense par la suite des migrations des Germains.

Suivant ce processus intérieur de la famille slave, les langues slaves se sont divisées en deux groupes: 1) le groupe des langues occidentales (le polonais, le tchèque, le slovaque, le luxembourgeois et d'autres encore) et 2) le groupe des langues méridionales (le bulgare, le serbe, le slovaque) et orientales (le russe).

La décadence des Huns — dans la seconde moitié du Ve siècle, a ouvert aux Slaves la voie vers le Sud. De la Vistule, ils descendent vers les bouches du Danube.

L'auteur refuse d'utiliser comme points de repères les dénominations de la presqu'île balkanique, considérant que parfois les toponymes datant du Ier et du IIe siècles n.è. sont faux-slaves, de même que les autres, datant du IVe et du Ve siècle — par exemple Beodina — sont d'origine douteuse. "Le caractère slave de quelques-uns des toponymes est invraisemblable dans le contexte général de la nomenclature balkanique dominée par les noms d'origine thrace" (p. 44).

Aussi c'est préférable de s'appuyer sur les témoignages historiques. Procopius, dans *De aedificiis*, parle de deux cites restaurées par l'empereur Justinien (527-565) et qui à une époque antérieure ont été occupées par les Slaves. Cela veut dire que les Slaves ont apparus en Dobroudja au début du VIe siècle ou, peut-être à la fin du Ve siècle.

La migration des Slaves vers le Sud a été possible à la suite de quelques circonstances favorables. Attila est mort en 453. En 454, les Huns ont été vaincus par les tribus germaniques coalisées: les Ostrogoths, les Gépides, les Ruges — les Gerules et les Skyres. Les Huns ont été réfugiés dans les steppes de la Russie méridionale. Les territoires pris furent partagés par les vainqueurs. Les Gerules et les Skyres ont occupé la Hongrie orientale et méridionale et n'ont pas pu arrêter l'expansion des Slaves en Galicie, en Bukovine, en Transylvanie.

La migration a probablement suivi deux voies d'où la division de la grande famille slave: les Slaves méridionaux et les Slaves orientaux. L'auteur considère que le moment de la séparation se reflète chez Procopius, dans son *De bello gothico*, où on parle des Slavians — la branche de l'est. La ligne de démarcation a été probablement le Pruth. Les Antes ont également occupé un territoire au-delà du Dniestr, jusqu'à la Mer d'Azov, tandis que les Slaves du Sud ont occupé les Balkans. La région entre le Pruth et le Dniestr a été la première patrie des Slaves orientaux, c'est-à-dire les Russes.

Nous résumons la conception d'A. A. Sahmatov:

1) La première patrie primitive des Slaves a été le bassin de la Mer Baltique.

2) La seconde patrie des Slaves a été la région de la Vistule, où ils ont immigré venant du littoral de la Mer Baltique.

3) La première patrie des Russes a été la région située entre le Pruth et le Dniestr, la seconde patrie a été la Volhynie, et en partie la région de Kiev.

Les affirmations de l'auteur, pour la plupart, sont susceptibles d'être critiquées et même repoussées. Ainsi que nous allons le prouver dans les pages suivantes, la première patrie des Slaves n'a pas été le littoral de la Mer Baltique, mais au nord, aux environs des lacs Ilmen, Ladoga et Onega. Le littoral de la Mer Baltique a été occupé premièrement par les Finno-Ougriens, mais possédés par les peuplades baltiques, ceux-ci ont dû leur céder la place, se déplaçant vers le Nord, vers le golfe de la Finlande.

Quant à ces patries russes, la remarquable avant A. A. Sahmatov est la victime du romantisme slavo-russe.

Si pour les fiers des Slaves il nous a fourni des arguments plus ou moins valables, les passages relatifs aux patries russes sont le produit de l'imagination de l'auteur, sous l'impulsion d'une idée fautive concernant les Antes. En réalité, les Antes n'ont pas habité la vallée du Pruth, ni la vallée du Dniestr — et d'autant moins le cours médian de ce fleuve —, mais le littoral de la Mer Noire entre le Dniestr et le Dniépr.

Nous n'abordons pas en détails la théorie de Sahmatov, car de l'exposé qui suit on verra laquelle de ses affirmations peut être admise.

I. I. Sobolevski préfère ne pas approfondir l'histoire des époques reculées (45). Selon son opinion, avant notre ère, les tribus balto-slaves habitaient dans le voisinage de la Mer Baltique et parlaient la langue balto-slave. Un ou deux siècles avant notre ère, les Balto-Slaves s'étaient divisés à la suite du contact avec les Scythes iraniens. Ce contact a eu comme résultat le croisement des langues slave et scythique. Par conséquent, les Slaves ont eu deux ancêtres: un ancêtre était slave, l'autre Scythe, ce qui s'est reflété dans la pré-langue slave dans laquelle se sont combinées deux langues: l'une qui ne changeait pas l'indoeuropéen s en ch, l'autre opérant ce changement. La première est la langue balto-slave; la seconde, est une branche de la langue scythique (v. XXVII, p. 328-331). L'auteur tâche de se guider d'après les quelques vestiges de la langue scythique dans les langues slave et russe: "орча" — "la chaux", la pourriture du gibier (selon Hérodote, les Perses appelaient les Scythes "saki"), le mot "tura", un des composants du nom Nistru (le Daïestr) et de quelques noms de rivières russes comprenant le suffixe "tyr" (I. XXVII, p. 277).

Les hypothèses d'A. I. Sobolevski ont été repoussées. On pourrait dire que cet auteur est extravagant, lançant des théories impossibles et même étranges, à savoir: les Gètes et les Daces ont été des Scythes, les Clochoues noirs, les Bérénides, les Koules, les Turpées et probablement les Tiveries et les Bolokhovènes ont été également des Scythes, détruits par les Tartars. L'auteur tâche de fournir des arguments pour soutenir son opinion, mais en ce qui concerne les Tiveries et les Bolokhovènes en tant que Scythes, on ne trouve aucune preuve (I. XXVI, pp. 30-31).

T. Lebr-Splawinski, le mieux connu des linguistes polonais, émet l'hypothèse de la patrie primitive des Slaves entre l'Oder et la Vistule.

Son hypothèse a pris le nom d'"autochtone", vu que

selon sa conception c'est la Pologne qui est le territoire d'où les Slaves se sont répandus dans toutes les directions. Pour soutenir son opinion, l'auteur fait appel à toutes sortes d'arguments linguistiques, archéologiques et anthropologiques, s'efforçant de les réduire au même dénominateur (46).

Premièrement, on constate la communauté linguistique balto-slave qui plaide pour l'idée que la patrie des Slaves se trouvait quelque part dans le voisinage de la patrie des peuplades baltiques. Cette communauté ne doit pas être conçue comme une totale unité linguistique, mais comme une similitude, c'est-à-dire outre le vocabulaire commun, il y avait aussi des différences linguistiques.

Avant que les langues balto-slaves aient un contact étroit avec la langue indo-iranienne, le groupe balto-slave a été étroitement lié aux Indoeuropéens nord-orientaux, pour prêter aux Germains.

D'autre part, les ancêtres des Slaves habitaient très près des Iraniens, plus près que les groupes baltiques.

L'auteur établit des distinctions, indiquant des îlots slaves qui unissent les langues balto-slaves à la langue germanique: la langue slave à la germanique et les langues baltiques aux langues germaniques.

Avant comme point de repère ce double lien — à l'Ouest aux Germains et à l'Est aux Iraniens, T. Lebr — Splawinski indique la place des Slaves par un système que nous pouvons présenter dans la formule graphique suivante:

Au que les Slaves vivaient à l'ouest des groupes baltiques, on peut supposer que la patrie primitive des Slaves était en Pologne, notamment entre l'Oder et la Vistule. C'est seulement beaucoup plus tard que la Podolie et la Volhynie ont été comprises entre les frontières de cette patrie.

Du point de vue archéologique, l'auteur établit des phases quant à l'évolution des Slaves: 1) fin de la période néolithique, à peu près entre les années 2,300 et 2,000 a.n.è., l'expansion de la céramique de peigne, avançant de l'est vers l'ouest, ayant un caractère ougro-finnois et qui a pénétré même en Pologne, où on a trouvé des vestiges; 2) au début du IIe millénaire a.n.è., on remarque un processus inverse: l'expansion de la céramique de cordons (d'origine germanique) va de l'ouest à l'est: à partir de l'Oder et de la Vistule, cette céramique s'est superposée à la céramique de peigne; 3) à l'âge du bronze, entre 1,800 et 1,500, une nouvelle expansion a lieu, qui a comme point de départ la Saxe, la Lusace, la Silésie et la Pologne de sud-ouest. Ce sont les Lusaciens qui se sont répandus au-delà du Boug et vers le sud jusqu'au Danube. Les Lusaciens ont assimilé les peuplades qu'ils ont rencontrées et ils ont formé les groupes ethniques celtiques et illyriens. Sur le territoire de la Pologne, les Lusaciens se sont unis à une branche des Balto-Slaves, à savoir celle de l'ouest. C'est alors que l'unité balto-slave s'est divisée en deux: la branche de l'est, prébaltique — de Niemen jusqu'à la rivière Oka et la branche de l'ouest, préslave — sur la territoire de la Pologne actuelle.

Dans les deux articles qu'il publie dans les revues linguistiques russes l'auteur reprend les conclusions de son principal ouvrage, concernant la patrie primitive des Slaves et il les amplifie. Il fait un abrégé des hypothèses énoncées jusqu'à présent sur ce problème (47).

Les premiers essais — nous dit T. Lebr-Splawinski — sont nébuleux. Divers auteurs plaçaient la patrie des Slaves en Pannonie, d'autres en Arménie (Surowiecki) et

44) V. V. Sedov identifie les Neures avec les peuplades baltiques de l'Est (Slavianskoe Vostochno-Podneprocie i Podvinie), Moscou, 1970, pp. 26-28.

45) A. I. Sobolevski, *Russko-Skhijskii etimologii daniia Ot dolenia russkogo iazyka i Slovarnitsa*, t. XXVI, 1921, p. 1-24 et t. XXVII, 1922, pp. 352-353 et les suivantes.

46) T. Lebr-Splawinski, *O Pochetstvenii i proisozhanii Slavian*, Posen, 1946 et du même auteur, *Praslanian, Krahov*, 1946.

47) T. Lebr-Splawinski, *O sovremennom mietanii problemy proisozhanii Slavian (de problème de l'origine des Slaves)*, en "Voprosy vostochnoi", Moscou, 1960, Nr. 4.

enfin, on est arrivé à l'hypothèse de l'Europe orientale, à l'est des peuplades balto-slaves, quelque part en Russie, au-delà du Niemen et du Dniepr (I. Rosadowski).

L'auteur caractérise sa conception comme "autochtone et occidentale" (48). A. L. Schloimer (au XIXe siècle) et ultérieurement I. Kostromski et I. Koslowski étaient du même avis. Selon cette hypothèse, la patrie des Slaves se trouvait entre les bassins de l'Elbe et du Boug occidental. Après plusieurs stratifications qui ont eu lieu vers la fin de la période néolithique (IIe millénaire a.n.è.) commença la migration des peuplades du sud-ouest vers le nord-est. Le peuple slave est né dans les bassins de l'Oder et de la Vistule. C'est là que prit forme un conglomerat, qui s'est différencié donnant naissance aux divers peuples slaves (p. 23).

Le processus de la formation de ce complexe : A la fin de la période néolithique (fin du IIIe millénaire a.n.è.), entre l'Elbe et le bassin médian du Dniepr, vivaient les tribus appartenant à la céramique cordée, qui étaient superposées aux tribus plus anciennes dans ces lieux - de la céramique de peigne, arrivées de l'Oural.

Intervenant l'expansion des Lusaciens, les peuplades de la céramique cordée ont été divisées en deux : à l'ouest, les ancêtres des Allemands, à l'est, les groupes baltiques (p. 24).

Vers le troisième quart du Ier millénaire a.n.è., sur le fondement de la culture lusacienne, s'est formée "la peuplade slave commune".

Le processus de la dissolution de l'unité balto-slave a commencé au même temps que l'apparition de la culture lusacienne (approximativement entre 1.500 et 1.000 a.n.è.) et a pris fin entre 700 et 400 a.n.è., lorsque cette culture a pénétré également en Volhynie, en Podolie et dans quelques régions de l'Ukraine.

Le principal adversaire de cette conception, en Pologne, a été K. Moszynski (49), qui premièrement n'est pas d'accord qu'on doit identifier les cultures matérielles archéologiques avec les unités ethniques. Ces objections opèrent non seulement contre la conception de Gustave Kossinna qui identifie les unités ethniques avec les cultures archéologiques, dans des buts extrascientifiques, dictés par des considérations patriotiques, mais aussi contre la conception de T. Lehr-Splawinski qui ne comprend pas que la même culture peut appartenir à diverses races ethniques. D'autres part, chez cette auteur, les données linguistiques n'ont aucun rapport avec les données archéologiques.

K. Moszynski tâche de situer au temps l'époque à laquelle on peut parler de la patrie des Slaves et il considère que cette époque est plus récente, à savoir à la veille de notre ère. A cette époque, les Slaves habitaient à l'est de la Vistule et du Dniepr, occupant un territoire qui s'étendait entre la Mer Baltique et les régions centrales de l'Ukraine. Les bassins de la Vistule et de l'Oder étaient occupés à cette époque par les Germains. Mais dans la région de la Vistule et au-delà de la Vistule, les Slaves pénétraient aux premiers siècles de notre ère.

Pour argumenter son opinion, l'auteur recourt aux noms des arbres.

Les arbres qui poussaient au-delà de la Vistule, vers l'est, et dans les Carpathes, portent des noms tout-à-fait slaves (beres, lipa-tilleul).

(48) T. Lehr-Splawinski, *La communauté balto-slave et le problème de l'autochténisme des Slaves* dans "Voprosi Slavianskogo iskusstva", 1946, N. 3, p. 9. L. Sabarzewski considère que la fin de la communauté balto-slave se situe vers le milieu du IIe millénaire a.n.è. Jb. p. 6. Bernatchez croit que cette communauté balto-slave s'est dissolue au milieu du Ier millénaire a.n.è. (8. B. Bernatchez, *La Communauté linguistique balto-slave dans la collection d'articles "Slavianskaya Filologiya"*, t. 1. Moscow, 1958).

(49) Moszynski, *Porównanie języka prahistorieskiego*, Warszawa-Kraków, 1957.

Les arbres qui poussaient seulement à l'ouest sont appelés en slaves par des noms d'origine étrangère, tel *buk* qui est d'origine germanique.

Ces constatations nous mènent à la conclusion que les Slaves ont apparus dans les bassins de la Vistule et de l'Oder, venant de l'est. Dans les régions où ils ont immigré, ils ont vu des sennances d'arbres qu'ils n'avaient pas encore connues et qu'ils ont nommées empruntant des noms étrangers.

Cette opinion est une version modifiée d'une ancienne idée datant de 1925, lorsque K. Moszynski avait affirmé que l'origine des Slaves est de l'Asie centrale et doit être cherchée "dans une zone limitrophe à la grande steppe".

Selon la conception de K. Moszynski, les Slaves ont migré de l'est vers l'ouest. La déviation du Dniepr a eu lieu au début du dernier millénaire a.n.è., quand les Slaves occupaient l'Ukraine et la Volhynie.

Au fond, le problème de l'origine des Slaves est le suivant. On sait très bien qu'à des époques différentes, les Slaves ont habité tant la région de la Vistule, que le cours supérieur et médian du Dniepr. Lequel de ces deux territoires a été la patrie primitive des Slaves? T. Lehr-Splawinski plaide pour la conception occidentale - la Vistule, tandis que Moszynski est le partisan de la conception orientale. Lequel de ces deux auteurs a raison? Incontestablement, le second.

Pour résoudre ce problème, on doit appliquer la méthode de la *rétrospection historique*, dirigée vers la proto-histoire et la préhistoire, du connu à l'inconnu. Cette méthode a été utilisée, avec succès par O. Schrader, S. Feist, A. Nahrwing.

En partant de l'histoire, on préconise "mutatis mutandis" ce qui a eu lieu dans la protohistoire et la préhistoire.

T. Lehr-Splawinski part de l'inconnu vers l'inconnu, car son principal argument est la culture archéologique lusacienne. Mais le problème de cette culture est l'un des plus controversés de la science archéologique et indoeuropéenne. Outre cela, l'auteur, a recouru à d'autres phénomènes également inconnus du point de vue ethnique : la culture de la céramique cordée et la culture de la céramique de peigne. Par conséquent, il propose une équation relevant un grand nombre d'inconnues, impossible à résoudre.

De ce point de vue, la conception de K. Moszynski est supérieure à celle de T. Lehr-Splawinski. Le premier tient à l'effet de l'histoire, tandis que la dernière donne une mauvaise interprétation à la réalité afin de démontrer ce qu'il veut.

Sans doute, T. Lehr-Splawinski a eu une grande contribution quand à la connaissance de la langue slave vulgaire, mais la conception générale de ce spécialiste a l'air d'une construction artificielle et ne peut pas être acceptée.

La première patrie des Slaves et des Slaves de l'est ne pouvait pas être dans les bassins de l'Oder et de la Vistule (en Pologne actuelle), parce que, ainsi que nous allons le constater plus loin, le vieux slave ne connaît pas le mot "mer", et c'est donc évident que ce peuple n'habitait pas dans le voisinage d'une mer et que c'est seulement dans le nord, à la suite de l'émigration de la patrie initiale - qui, selon notre opinion, devrait se trouver vers les sources du Dniepr.

L'hypothèse Oder-Vistule a été également critiquée par G. Ulasin, cet auteur considère que la patrie des Indoeuropéens a été dans les régions méridionales de la Russie. Lorsque l'unité des Pré-Indoeuropéens s'est démembrée, les peuplades balto-slaves se sont déplacées vers le nord, dans la région du cours médian du Dniepr. Les Thraces vivaient au sud des groupes balto-slaves. Ensuite, lorsque les peuplades baltiques se sont séparées des

Slaves, elles ont décliné vers le littoral de la Mer Baltique.

G. Ulasin met en évidence le fait qu'entre le monde germano-latin et le monde slave, n'ont pas existé des liens. Les Slaves ont habité loin des peuplades germano-latines, dans les contrées boisées de l'Europe orientale. Cet isolement explique pourquoi les auteurs grecs et latins n'ont pris que très tard connaissance des Slaves. Si les Slaves avaient eu comme patrie la Pologne, c'est sûr qu'ils auraient été connus plus tôt par le monde grec-romain.

La conception de T. Lehr-Splawinski doit être limitée à deux problèmes (50) : les bassins de l'Oder et de la Vistule ont constitué la patrie ultérieure des anciens Slaves et non pas la patrie initiale ; et 2) cet établissement ultérieur n'englobait pas tous les Slaves, il appartenait seulement aux Slaves qui ont migré vers le sud et le sud-est, formant d'autres branches : les Slaves de l'est et les Slaves méridionaux. Les Antes sont exceptés.

La conception de T. Lehr-Splawinski peut être caractérisée comme philo-polonaise, de même que la conception de P. Schafarik se caractérise par un accentué romantisme slavophile.

Le linguiste et indoeuropéiste russe, I. L. Pogodin tâche de situer la patrie des Slaves, en se guidant par les toponymes. De cette manière, il exclut le Danube, l'Elbe et les Carpathes, mais en échange, il considère l'Oder (Odra) un nom par excellence slave des époques les plus reculées. Par la même méthode, en étudiant l'hydronymie, il conclut que les territoires du nord et de l'est des Carpathes - c'est-à-dire la Pologne, la Volhynie, la Galicie, la Podolie - ont été slaves (51).

La frontière du nord était sur le Pripieth, la frontière du sud partait du Dniepr, descendant au sud de Kiev, en Podolie, longeait ensuite le cours de San jusqu'à la Vistule et de là sur la rive de Varta jusqu'à l'Oder. Dans la région des Carpathes et aux sources de la Vistule, vivaient les Celtes. Les groupes baltiques étaient installés sur le littoral de la Mer Baltique.

L'interprétation des hydronymes par cet auteur est complètement erronée, car il ne tient pas compte du temps de leur provenance et ne fait aucune distinction entre les anciens noms et ceux qui ont apparus après que les Slaves aient conquis le territoire. L'étude de la toponymie et de la hydronymie dans les régions susmentionnées - telles que nous les avons présentées - prouve que ces noms n'étaient pas d'origine slave, mais thrace.

Parmi les linguistes, il faut encore citer le savant tchèque bien connu *Libur Niederle*, qui dans son ouvrage *Les antiquités slaves*, remarque que pour situer en temps et lieu la patrie primitive des Slaves, on doit plutôt la deviner ou lancer des approximations (52). Il préfère situer cette patrie en temps, considérant qu'elle rivières Ipen et Teterav qu'il considère, par erreur, etc. Il en fait une esquisse : la frontière occidentale de cette patrie est la Vistule ; à l'est, la frontière longe le cours médian du Dniepr, la rivière Desna et la rive voisine du Don. Au nord, selon l'esquisse de cet auteur, les établissements des Slaves ne dépassaient pas la zone des lacs et des marais qui se trouvaient entre la Prusse et la Mazovie en entre les affluents du Narev et du Pripieth.

Au nord de cette ligne, vivaient les peuplades baltiques qui occupaient le cours supérieur du Dniepr.

Au commencement des âges historiques, les Slaves occupaient déjà la Volhynie et la Podolie, parce que

(50) G. Ulasin, *Przechylenie Slawian*, Łódź, 1959.

(51) A. I. Pogodin, *La patrie slave et les migrations slaves* (De l'histoire des migrations slaves), St. Pétersbourg, pp. 1-2.

(52) L. Niederle, *Les antiquités slaves*, la version russe de l'ouvrage *Manuel d'antiquités slaves*, p. 31 sq.

les Neures, les Boudins et les Seythes laborieuses dont parle Hérodote, étaient des Slaves (53).

Pourtant, dans un ouvrage consacré à la préhistoire, Niederle risque de caractériser, de la manière suivante, cette patrie primitive des Slaves de la brume des temps :

"L'établissement général des Slaves en Europe doit être cherché quelques part, dans les régions orientales du continent, à l'Ouest de l'actuelle zone de steppe russe. On doit considérer que les Slaves se sont installés d'abord dans l'espace qui s'étend entre le Don et le Dniepr, se répandant de là surtout vers l'ouest, sur le cours du Pripieth, vers la Vistule. C'est plutôt dans ces lieux qu'on peut situer leur berceau européen, d'où ils se sont répandus sur la moitié orientale de l'Europe" (54).

Si l'auteur avait en vue seulement les cours supérieurs du Dniepr et du Don, son opinion serait plus près de la vérité.

L'auteur de la *Géographie historique*, N. M. Serebrennik considère que tous les noms sous lesquels les auteurs anciens ont désigné les Slaves - tels que les Neures, les Venètes, les Antes - sont d'origine slave, d'autres auteurs considèrent que ces noms sont d'origines étrangères ou douteuses.

Serebrennik, à la différence de Salomatin, affirme que les Neures sont des Slaves, parce qu'ils vivaient au delà de la rivière Pripieth, qui a un nom d'origine slave (55).

L'auteur se donne la peine de mentionner les noms de tous les affluents de cette rivière sur le côté droit et il affirme qu'on "entre dans l'empire slave des rivières et des ruisseaux" : il considère comme slave même les noms d'origine lituanienne, - par exemple Slud et Vilna -, ou indoeuropéennes - Sivr. L'auteur attribue le même caractère slave aux toponymes des bassins des rivières Ipen et Teterav qu'il considère, par erreur, l'affluent du Pripieth ; en réalité il est l'affluent du Dniepr (56).

La frontière du sud ne dépassait pas la rivière Ros. Le nom du Boug, quoique d'origine iranienne, est donné par les Slaves.

L'auteur affirme encore que "Volhynie" et "Kiev" (Kievskina) sont des appellations tout-à-fait slaves et que c'est de là que les Slaves sont passés dans la région de Tcherniégov. L'idée que ces dénominations sont le résultat de la conquête russe est étrangère à cet auteur.

Il ne faut pas ignorer l'historien ukrainien M. Hrushevski, qui a situé la patrie primitive des Slaves entre les Carpathes et le cours supérieur et médian du Dniepr, ainsi que dans la région existant entre la Vistule et le Niemen. Il considère les Antes une tribu russe méridionale et ukrainienne (57).

Le même auteur place les Venètes entre la Vistule et le Niemen, entre les Goths et les peuplades orientales et les Neures de Hérodote, dans les régions supérieures du Boug inférieur (58).

Il nous reste encore d'aborder également deux conceptions des auteurs slavophiles - celle de l'archéologue P. N. Trétikov et celle du linguiste F. P. Filin.

Le premier considère que les tribus lusaciennes ("Lugitla") sont slaves. C'est le point de départ de sa con-

(53) M. A. A. Salomatin identifie les Neures aux Fians-ou-grins et V. V. Sedov - aux peuplades baltiques de l'est.

(54) L. Niederle, *Čelevecem i domovinském zrcem* (L'archéologie préhistorique de l'Europe et notamment des territoires slaves) version russe, St. Pétersbourg, 1898, p. 323.

(55) N. M. Serebrennik, *Géographie historique*, 1916.

(56) H. p. 117. Nous avons traité le problème des hydronymes dans la première partie de notre ouvrage.

(57) M. Hrushevski, *Istoria Kijevskoi Rusi*, 1892, p. 38 sq et l'histoire illustrée du peuple ukrainien, St. Pétersbourg, 1919.

(58) Du même auteur, *Istoria Ukrainy*, Kiev, 1919, p. 24 et 30.

ception. D'après son avis, le territoire occupé par les Protoslaves les peuplades balto-slaves qui au II millénaire a.n.è., vivaient sur les deux rives de l'Oder, sur les cours supérieurs de l'Elbe et de la Vistule, ainsi que sur les deux affluents de cette rivière, le San et le Boug, les cours supérieurs et médians des rivières Pruth, Dniestr et Dniepr et un territoire dans le voisinage du Pripeth.

La population dite "Tripolie tardive" et les peuplades danubiennes habitaient des deux côtés du Danube, sur les rives du Pruth et du Dniestr et — mélangés aux Protoslaves — dans la boucle du Dniestr et sur littoral de la Mer Noire, entre le Dniestr et le Dniepr.

Au premier millénaire a.n.è., le territoire des tribus lusaciennes est le même, englobant encore le Boug occidental, le San, le territoire limité par le Dniestr et le Dniepr, jusqu'au Pripeth et au-delà de cette rivière. Le cours supérieur du Pruth et celui du Dniestr sont cédés en faveur des tribus de la steppe (59).

Par conséquent, dans la conception de l'auteur, au

II-e millénaire et au I-er millénaire a.n.è., la Volhynie, la Galicie et le nord de la Podolie étaient des territoires slaves.

Comme principal argument, l'auteur invoque la culture lusacienne, qu'il considère, donc, slave, quoique les discussions sur le caractère ethnique de cette culture n'aient pas encore abouti à une conclusion précise et la plupart des recherches entreprises ne soient pas d'accord avec son caractère slave.

Le même auteur attribue une moindre importance à la culture Tripolie. L'affirmation selon laquelle les Slaves de l'est (les Russes) sont descendants jusqu'aux vallées médianes du Pruth et du Dniestr est une pure fantaisie unie aux prétentions démesurées de l'archéologie.

Je suis d'accord avec S. Feist et avec beaucoup d'autres auteurs en considérant que l'archéologie ne peut pas, par elle seule, déterminer le caractère ethnique

(59) P. N. Triliskov, *Vostočno-Slavinskije plemena* (Les tribus slaves orientales), Moscou, II-e édition, 1953.

(Va urma.)

DATORIA NOASTRA MAJORA

N articolul "O datorie majoră", dl Nicolae Penescu face o prezentare a activității în exil a Partidului Național Țărănesc, fapt pentru care merita toată stima "emigrației române" cum o numește însăși Dna. Dar dl Penescu uită un lucru major, că astăzi suntem în anul 1978 și nu în anul 1948 când încă acest partid mai însemna ceva pentru țărânii români. Dl Penescu uită sau mai bine să ignorează că în România țărânii au ajuns să știe multe despre "istoricul" lor partid și să nu-l mai aprecieze așa cum cred încă aderenții din străinătate.

Deosebite, este un mare semn de mirare pentru experiența politică a dlui Penescu că deaba acum de curând și-a dat seama că regele este un "om de nimic" și nu are nici un fel de tangență cu nărușitele neamului nostru...

După cum afirmă, Dna a invitat toate organizațiile politice, asociații și personalități din emigrația română (mare păcat că nu le-a dat și numele) la formarea unui Consiliu Național, din care să se aleagă apoi un Comitet Național Român. N'a uitat nici Mișcarea Legionară, din care cauză s'a dezlănțat un adevărat război contra Dna de către reprezentanții celor 3 Partide democratice.

Acest fapt nu poate surprinde pe niciun adevărat român, pentru că acești reprezentanți nu sunt alții decât aceia care, în anii de prigoană ai Mișcării Legionare au stat cu mâinile încrucișate și au asistat liniștiți la masacrarea tineretului român și-a celor mai luminate capete politice ale vremii.

Pare reală remarcă că "cecece nu se face în nici una din emigrațiile venite din țările captive se practică curent în exilul românesc". Dar, aici se oprește autorul și nu merge mai departe până la analiza cauzelor pentru a vedea că practica aceasta e rădăcină veche în democrația română.

Ce simplu este pentru aceste trei partide, zise democratice, — și în virtutea faptului că conjunctura internațională nu favoriză Gărzile de Fier — să nu accepte înducerea Mișcării Legionare într-un Comitet Național, prin aducerea în balanță a trei obiecțiuni absurde:

Prima — *Trecutul*. Adică trecutul Mișcării Legionare, singura organizație politică care a salvat onorarea națională în clipa în care partidele istorice trădau și pactau cu comunismul. Nici măcar nu cunosc adevăratele evenimente istorice. Sau mai bine să, nu vor să le RECUNOAȘCĂ și dau interpretarea lor personală, tocmai pentru a deruta.

A doua — *Doctrina*. Ei sperie doctrina Mișcării Legionare, deoarece nu concordă cu ideile de bază ale acestor

partide, zise democratice. Nimic mai natural să nu existe coincidență! Altfel n'ar mai fi Mișcarea Legionară ci un partid onecare. Dar, domnul Penescu, care-i abili, scrie "Pentru supraviețuirea ființei românești luptăm cu toții în aceste zile". Deci, hai să-l acceptăm și pe legionarii! Totul este foarte frumos și, dar depinde de care legiunari e vorba și cum avem de gând să luptăm.

A treia — *Impresia posibilă în Occident a participării legionare într-un Comitet Național*. Este foarte normal să-l preocupe această "impresie" pentru că Garda de Fier are linia ei directoare și în toate acțiunile merge drept, cinstit și hotărât, fără să se lase influențată de opiniile partidelor politice străine, ca celelalte organizații politice românești. Și s'ar putea ca într-o astfel de atitudine demnă să placă mai mult decât inconsistența celor 3 partide ce-și arogă dreptul de a aduna sau elimina.

În consecință, pentru majoritatea românilor din exil, se ridică un mare semn de întrebare. Care este scopul constructiv al acestui articol intitulat "O datorie majoră", când se elimină din "combină" tocmai organizația cea mai puternică din exil. Să fie într-adevăr vorba de crearea unui Comitet Național? Sau, pur și simplu, recăpătarea câtorva "eminențe" căzute în disprețul public?

O, domnule Penescu!... Comiteți au fost multe și ne-nu-mărește... Și unde au ajuns? Discuții peste discuții, dezacorduri peste dezacorduri, autodisfățiri peste autodisfățiri, și nimic mai mult. Or, timpului îi trece, neamul suferă, iar politicienii din exil fac politica pe gustul lor. Istoria n-e-a demonstrat că nu pot dura și învinge decât acțiunile bazate pe dragoste de neam, de interes personal și sacrificii.

Astăzi, cecece să poarte impune exilului, este crearea unui FRONT DE ELIBERARE A ROMÂNIEI!

Front în care temelia să fie formată din cei mai incercați luptători.

Front în care să intre toți adevărații români.

Front care să se remarcă prin sacrificiile lui pe toate tărâmurile.

Front care să fie un adevărat acut în fața pericolului roșu și a tuturor infiltrațiilor străine în rândurile noastre.

Front care să nu accepte pe cei care au adus țara în situația de azi.

Front cu o puternică bază politică naționalistă.

Adevărații români vor adera și vor lupta cu nimeni alții — fiind în joc soarta României — de îndată ce vor simți că CHEMAREA poartă pecetea sincerității și a frăției! românești. Altfel se va duce de răpă și încercarea prezentă ca necorespunzătoare sufletului național.

Acasta, și numai aceasta, este DATORIA NOASTRA MAJORA.

IULIAN NIȚESCU
(nou refugiat)

PE MARGINEA CARTILOR

HORIA SIMA:

SFARSITUL UNEI DOMNEI SANGEROASE

Editura Mișcării Legionare, 500 pagini, Madrid, 1977.

Există două moduri în care cineva poate să relateze pentru public sau pentru istorie — fie ea politică, fie literară — evenimentele la care a participat ca actor sau numai ca spectator: sub formă de povestire sau de jurnal. Evident, memorialiștii își au jurnalul zilnic sau numai niște notații, dar, în general, când trec la redactare, înțrebuțuiează forma povestirii, jurnalul folosind doar la reînprospătarea memoriei. Alții, mai puțin, își publică jurnalul așa cum a fost redactat, sub impresia evenimentelor, nu șterg nimic, conșiderând că totul, absolut tot ce au notat, are importanță istorică, tot ce au pus pe hârtie, ce a avut sau are importanță pentru ei, are importanță și pentru marea public și pentru istorie. Ori în jurnal, autorul e tentat să noteze totul, să ne vorbească de copii, de nevastă și de soacră. De această tentăție nu a scăpat nici Grigore Gafencu, al cărui jurnal, în mintea autorului, trebuia să fie o sursă pentru istoricul de mâine. A fost publicat un fragment sub îngrijirea Dlui Virgil Ierunca, într-o revistă publicată din rămășițele Fondului Național. Și cititorul o găsește în acest fragment citată pe Nouchette — soția lui Gafencu — de atâtea ori, că devine o obsesie. În trecut fie să, în acest fragment, dl Ierunca și-a permis să dea la o parte fragmente din jurnal, motivând că acele fragmente conțineau alături sau cel puțin aprecieri defavorabile, la adresa unor oameni politici români. Consider că Dl Ierunca a comis o eroare: când se publică un jurnal și unul om decedat, nimeni nu are dreptul să ștergă o virgulă. Și apoi, o chestiune de etică: nu cumva acei oameni politici despre care Grigore Gafencu avea păreri proaste, erau tocmai acei care l-au publicat? Dl Ierunca o carte tot din resturile Fondului Național? Și la urma urmel, n'a rezolvat nimic: Nouchette a schimbat încă odată de cazacă, s'a împăcat cu "bandiții de comunisti" și e probabil că jurnalul se găsește acum în mâinile lor.

De când sunt în exil mi-am dat seama că există o seamă de oameni care, nu numai că pot, dar sunt obligați să-și scrie memoriile. Această nu pentru gloria lor, ci pentru Istorie. Voi cita doi dintre acești oameni din exilul românesc care sunt obligați de Istorie să-și scrie memoriile. Numele unuia dintre ei e desigur pe buzele tuturor: e Dl Pamfil Șelcaru. Amintirile Dlui Șelcaru sunt un tezaur. Ar fi o pierdere iremediabilă dacă Dl Șelcaru nu și-ar scrie Memoriile. De câte ori am avut ocazia am insistat personal și o fac și de aici: să treacă repede, cât mai repede, la redactarea memoriilor. Și după mine, mai este cineva pe care Istoria îl obligă să-și publice memoriile: e Dl Nicolae Penescu. Domnia sa a avut un rol important în Partidul Național Țărănesc, a fost un intim al lui Iuliu Maniu, a fost ministru în vremuri turbure, a fost judecat și condamnat în procesul Maniu, a făcut ani lungi și grei de închisoare, într-un cuvânt, a trăit în Istorie.

Și acum să trecem la Memoriile Dlui Horia Sima, căci, deși cartea are alt titlu, ne găsim în fața unui volum de memorii. În acest volum, dau poveștile evenimentele dintr-o 10 Decembrie 1939 și 6 Septembrie 1940. Într-o cauză date s'au petrecut evenimente nu importante, ci teribile, nu numai pentru autor, ci pentru întreaga Țară. Eu aș împărți aceste evenimente în două părți: prima, tratată pe scurt, cuprinde partea în care autorul se găsește ca exilat politic în Germania, a doua, de la intrarea în Țară până la 6 Septembrie. Pentru că — tot după mine — fiecare parte conține o problemă diferită.

Deci autorul se găsea în Germania. Seapase cu alți câțiva legionari să nu fie masacrați de cuplul regal: Carol-Elena Lupeșcu. Dl Sima făcea parte din acea categorie de oameni pe care o scosese din lege cuplul regal. Acești oameni nu mai erau cetățeni ai Țării și nici măcar ființe umane: erau cranii de lemn. Cîinele ucidea nu era tras la răspundere ci, din contra, primea recompense. Subofițerii de jandarmi care au strângut pe Corneliu Codreanu, au primit câte 20.000 de lei. Și totuși, *Constituția există*: Constituția din 1923. Eu a fost dat la o parte decât în Februarie 1938. Ignominii care s'au petrecut atunci

sunt astăzi axiome; nu mai au nevoie să fie demonstrate. Știe toată lumea că se făceau afaceri în stil mare: Țara era prădată. În fruntea hoților se găsea cuplul Carol-Elena Lupeșcu, plus socru regal, evreul Wolf, Ministeriabilii, pentru a-și îndeplini visul, trebuiau să lîngă mîna faltoarei regale. Prin iatacul ei au trecut Armand Călinescu, Guță Tătăreanu, Gafencu, etc. Țara era pusă la mezel. Ce făceau oamenii noștri politici? Unul singur a fost la înălțimea situației: Iuliu Maniu. Maniu a fost un om integru. Dar l-au trădat partizanii, l-au trădat prietenii. El s'a retras la Bădăcin. Nimeni nu-i contestă patriotismul și integritatea politică. Cine o face, este un om lipsit de cea mai elementară cultură politică. Numai că aceasta nu este suficient. Sunt momente în viața unei Țări în care numai patriotismul și onestitatea nu sunt suficiente pentru un om politic și, mai ales, pentru un șef politic. Maniu s'a retras la Bădăcin pentru a protesta contra falului regal, pentru că în Țara de la Dunăre nu mai exista Constituție, nu mai existau legi, sau dacă existau, erau doar pentru a fi călcate de toți, în frunte cu Capul Statului. Legionarii erau închiși, erau ucși, erau strânguți, fără să fi călcat nici o lege. Nu erau condamnați pentru a călca legile, ci doar pentru faptul că erau legionari. Și nici Constituția și nici legile celelalte nu conțineau o prescripție care să interzică a fi legionar.

Și oamenii politici, afară de Iuliu Maniu, îl secundau pe rege și îl încurajau cu atitudinea lor, să caie legile. Codreanu e închiis, judecat și condamnat la 10 ani de închisoare fără nici o vină. În proces s'au călcat cele mai elementare legi de procedură. Printre altele, Codreanu era acuzat de complot. Păstori Teodoreanu scrisese cu mulți ani înainte: "Cele mai elementare elemente de drept și cel mai bun simț ne spun că în căsătorie, duș sau complot, nu poate exista o singură persoană". Sunt necesare cel puțin două persoane. Ori Codreanu, pentru complot, a fost judecat singur. A cerut, cum era normal, să fie aduși în proces și ceilalți complotiști. Și nu au fost aduși nici ceilalți presupuși acuzați și nici măcar martorii propuși de apărare... Țara bunului plac! Dacă mai există în exil un singur român, un singur evreu, turc sau tătar, etc., care să susțină că verdictul în procesul Codreanu a fost nu just, ci legal, și mai ales, dacă acei cineva e pretina scriitor sau gazetă, de aici, fără nici o jenă, îl spun că este de o încultură crasă și că ar trebui să se dea din nou în clasa IV-a de liceu, clasa în care se dădeau primele noțiuni de Drept.

Deci în Țara Românească, un paranoic și o femeie de moravuri ușoare făceau ce voiau, tăiau și spânzurau, și toată clasa politică se transformase într-o pastă vâscoasă — în cap cu Iorga, da cu marelui istoric Iorga — într-un lanț de târlitoare, care lungeau laba unei femei de moravuri ușoare.

Și după acela vine asasinatul. Într-o noapte, în timpul unui transport de la o închisoare la alta, sunt strânguți Corneliu Codreanu și alți 13 legionari. Cei alți 13 fuseseră judecați și condamnați după lege și își lăseseră pedeapsa primită. Dar deapăsa primăla nu era moartea; și mai ales moartea prin strangulare. Și printre ei era un Român, Corneliu Codreanu, care fusese condamnat nu după legi, ci contra oricărei legi. Ce-au făcut oamenii politici? Ce-au făcut marelui istoric Iorga? Codreanu fusese condamnat la 6 luni de închisoare pentru că trimisese *consilierului regal* Iorga, o scrisoare "neconvincătoare". Înțelegem că ranchiunoasă cum era, fusese satisfăcut. Dar să fie uclă Corneliu Codreanu? Să fie uclă un om nevinovat? Cum de nu i s'au întors mâinile pe dos când a aflat că a fost uclă Corneliu Codreanu și că la frânglia care-l sugrumase, îl împletesc primele fire? Dar ceilalți oameni politici? Au tăcut toți. Numai Dinu Brătianu a protestat. Dar pe jumătate. Nu era de acord cu crima, dar o scuza prin *Războiul de Stat*. Războiul de Stat? Cum treatesc unii oameni cu ușurință principii atât de importante ca Războiul de Stat? Și ce pot să răspundă dacă cu același pretext, Războiul de Stat, 16-17-20 de ani mai târziu, au venit dobrojnicii și i-au spăruit fără milă? Gheorghe

Dej, în numele aceluiași Război de Stat, spune fără jenă că a făcut din Călugăr, cavoul burghezilor românești.

Deci o parte dintre legionarii ajunși la Berlin. Tara întreagă era o închisoare. Nu mai erau legi, era domina bunei plăci. În afară de Iuliu Maniu care protesta printr-o altitudine demnă dar pasivă, restul clasei politice făcea sluj în fața faltoarelor regale, se simțea ferețit când "fus-tre damă", li sâmbora.

Problema este aceasta: toți cei care nu erau de acord cu situația tragică în care se găsea Tara, erau obligați să adopte aceeași atitudine pasivă, pentru a nu desminti proverbul "Românul e cuminte?". Părerile mele sunt negative! Nu, hotărât nu! Agramăților le spun că există *Dreptul la Revoluție*. Când toate legile sunt călcate în picioare, când o gleșă face ce vrea, există dreptul la Revoluție, dreptul la atitudine extremă. E ceea ce au făcut legionarii. Au organizat atentat după atentat, foarte multe au fost cunoscute, relatate de ziarele vremii, dar multe altele, făcute din inițiativă periferică, au rămas necunoscute. Toți cei descoperiți au fost pedepsiți contra legii. Pentru că chiar pe un stentator nu-l poți uicide dacă nu există o lege care să prevadă pedeapsa cu moartea. Nula poartă sine lege, este un principiu elementar de drept, și-l sfătuiesc pe sgranați să ceară explicații celor care au făcut Facultatea de Drept. Dar erau ucigi chiar fără să fie judecați.

Organele polițienești erau senine: nu se va întâmpla nimic, suntem tari, controlăm totul. Și iată că în lanțul acesta de atentate neisbutite, unul reușește: Armand Călinescu, călău Armand Călinescu, este ucis. Acest călău, pe lângă altele, era și o paiață, transformase Tara Românească într-un circ, în care el avea rolul paiaței; căci un om, estropiat de natură, motiv pentru care nu făcuse serviciul militar, spre stupefacția întregii țări, la o sărbătoare națională, a primit defilearea soldaților și ofițerilor, în uniformă ei... călare pe cal... ca un *Mihai Viteazul*! De ce să ne mirăm dar, dacă țării Românești îi este hărăzit că din în când în când să aibă câte o paiață care-și închipuie că e Mihai Viteazul?

Atențorii n'au încercat să se ascundă: s'au predat. Era normal să fie judecați și condamnați, conform legilor. Au fost executați fără judecată și expuși pe un maidan. Și nu numai ei, ci din fiecare județ au fost luați câte trei — printre ei preoți și femei — și împușcați și expuși pe maidane. Ce mai rămăsese din dictonul care spunea că "Românul e blând"? Eu nu eram legionar, dar am ocultat maidanul cu execuții, căci mi s'ar fi întors mâinile pe dos și aș fi lăsat. Și aș fi lăsat chiar dacă în loc de legionari ar fi fost comunisti. Căruia om politic i s'au întors mâinile pe dos, care om politic a lăsat când a văzut cadavre de oameni nevinovați, expuse pe maidane? Căci acești oameni erau nevinovați. Ce vină avea un preot din satul cutare, că un grup de legionari a venit din Germania și a executat pe Armand Călinescu? Răspunderea colectivă, această crimă ignobilă pe care au comis-o și o comit bezbojnicii, n'a fost o invenție a lor; ea fusese inventată cu mulți ani înainte în Tara de la Dunăre. O inventase un cuplu format dintr-un paranoic și o femeie de moravuri ușoare și o aprobare, prin pasivitatea ei, întreaga clasă politică a țării. Și legionarii mureau, erau asasinati, pentru că încercau să le deschidă ochii victimelor de mai târziu. Cornelii Codreanu spusese că atunci când lepra de la Răsărit va intra în Tara, o va sataniza.

Uciderea lui Armand Călinescu l-a înspăimântat. Șefii polițiilor și-au dat seama că nu sunt atât de siguri. Desoperă 20 de încercări de atentate, li ucid pe componenții lor, dar apar altele. Vătaș paranoicului nu e atât de sigură cum credeau. După atâtea încercări de atentate descoperite, unul a rămas nedescoperit și Călinescu a fost ucis. Vor mai descoperi încă 100 de atentate, dar al 101-lea va rămâne nedescoperit și paranoicului va cădea.

Acestea sunt gândurile care m-au frământat citind această primă parte a cărții lui Di Sima. Se vor ivi desigur controverse. Vor fi mulți, poate chiar dintre agramății care scriu la gazete, care vor spune că aceste fapte sunt condamnabile. Ei invit pe acești domni să citească tratate elementare de Drept și vor vedea că atunci când într-o țară cetățenii sunt acși din lege, există *Dreptul la Revoluție*. În aceste cazuri există nu numai dreptul, ci și datoria de a pune mâna pe pistol.

Cel ce ar susține contrariul, s'ar pune într-o dificilă situație: ar însemna că el nu aprobă pe cei ce eventual ar pune astăzi mâna pe pistol, în Tara satanizată. Personal, pe acei care în acele timpuri deserise în cartea lui Di Sima au pus mâna pe pistol, pe "pistolari", nu-l consider criminali, ci eroi.

Din Germania, Di Sima hotărăște să intre în Tara, pentru a răsturna guvernul. Cu ce drept? Cu acela pe care l-i confera *Dreptul la Revoluție*. Cu ce milioane? Cu acelea pe care l-i peunea la îndemână acest Drept. Păcarea are loc la 8 Mai 1940. La acea dată, în Europa războiul bân-

tuia cu furie. Polonia fusese înghițită cu ușurință de Germania și, prin lovitură de pumnal în spate dat de Rusia, fusese scoasă din luptă și împărțită. Franța și Anglia asis-taseră în spectatori. Garanțiile engleze se dovediseră a fi fără valoare. Franța, și în special Anglia, se comportau cu Rusia ca niște curtezani timizi cu o femeie cu hachile, pe care nu trebuie s'o superi cu nimic. Faptul că Rusia începuse pumnalul în spatele Poloniei, aceluia Poloniei care era aliată Angliei, pe care aceasta o împlinise la războiul și peridul Albion căuta să menajase pe Ruși, trebuia să dea de gândit oricărui om politic român, oricât de anglo-fil ar fi fost el. Ruda fusese a treia parte din teritoriul Poloniei și 11.000.000 de locuitori, și Anglia, care declarase că intră în război pentru libertatea Poloniei, făcea o curte aidaua Rusiei sovietice!!!

România participase la o politică de încercuire a Germaniei și supărase grav Italia prin participarea la sancțiuni economice în timpul lui Titulescu. Întrebarea care se punea era: ce va face Rusia? Desigur că nimeni nu cunoștea în acele vremuri termenii pactului Ribbentrop-Molotov, dar odată ce ocupase o treime din Polonia și Țările Baltice, era un indiciu. Mai ales că noi cunoșteam sau trebuia să-l cunoșteam pe Ruși după atâtea binefaceri timp de mai bine de două secole. Rusia țărănișă au comunistă a voit marea teritorii, noi teritorii. De atâtea ori Rusia ocupase Țările noastre, și tot de atâtea ori voise să rămână în ele, și numai împrejurările defavorabile lor i-au silit să plece, rămânând totuși cu o parte din trupul i-au silit să plece, rămânând totuși cu o parte din trupul țării, cu Basarabia. Testamentul lui Petru cel Mare, scris sau nu, real sau apocrip, rămânea în picioare. Rusia voia să ia o parte din trupul Poloniei. Socotind că nu va obține aprobarea Occidentului — atunci, mai târziu a obținut și aprobarea lor — a dat o lovitură de teatru: pactul Ribbentrop-Molotov. Se va mulțumi numai cu jaful comis în dauna Poloniei, sau Rusia vrea și altceva? Și atunci, care e viitoarea victimă? Ne vom salva făcând curte Rușiei? Era clar că Rusia nu voia curtea noastră, nu de prietenia noastră avea nevoie, ci de dușmănia noastră. Ea avea nevoie de un pretext, pentru a ne ataca. În fața acestei situații de unde ne putea veni ajutorul? Se văzuse că Occidentali erau impotenți, chiar dacă ar fi voit să ne ajute. Dar când ei făceau curte Rușiei, era clar că chiar dacă ar putea, nu ne-ar da nici un ajutor. S'a confirmat de altfel această supoziție când Rușii ne-au luat Basarabia. Care a fost atitudinea Angliei? Și nu renunțasem încă la garanțiile engleze. Să ne răspundă BBC-istii.

Dar oricâte ipoteze s'ar fi făcut, un fapt rămânea în picioare: Rușii nu renunțaseră la Basarabia. Se vor mulțumi numai cu ea sau, profitând de împrejurări, vor voi și Moldova sau chiar mai mult? Și odată intrați, vor mai ieși? Cine li vor scoate? Cum ne vor ajuta Anglia și Franța, când nu alutaseră Polonia?

Și mai era o problemă, veșnică problemă a aliaților. În Tara noastră circula formula "aliații firești". Ori nu există aliați firești ci numai inamici firești. O țară trebuie să-și caute aliații în funcție de inamicii firești. Cineva ne este aliat sau inamic, după cum este aliat sau inamic cu inamicul nostru firesc. Noi aveam trei inamici firești: Rusia, Ungaria și Bulgaria. Rusia situându-se pe primul plan, fiind nu inamicul firesc, ci inamicul de moarte. Între cele două războaie ni se făcuse educația că aliații noștri firești erau Franța și Anglia. Era just doar în celace privea Ungaria și Bulgaria, dar nu în celace privea Rusia. Franța și Anglia aliații noștri firești? Ori-cine are elementare cunoștințe de istorie, știe că Franța nu ne-a fost, nu putea să ne fie aliat firesc. În politica ei antigermană, a căutat totdeauna alianța Rusiei. Adică a căutat alianța inamicului nostru firesc și însemna că devenea inamicul nostru firesc. Franța ne-a fost prietenă sinceră numai între 1886 și 1889, când în timpul lui Napoleon al III-lea. În 1877, ministrul de externe francez, Decazes, a refuzat să primăsească pe trimisul român care venea să ceară recunoașterea independenței noastre. Tot în 1877, Anglia ne-a fost inamic înverșunat, susținând Turcia, pentru că așa li cereau interesele ei. În 1919? Nici unul nici altul nu ne-au susținut. Trupele române au intrat în Ardeal și au ocupat Budapesta contra voinței Angliei și Franței. Și care a fost atitudinea lui Clemenceau la Conferința Păcii? Deci acești Români care au invățat istoria după ureche, să-și micșoreze pretențiile politice.

Între cele două războaie și, mai ales după venirea național-socialiștilor la putere, Germania ne făcuse curte îndelungată, propunându-ne tratate de comerț avantajoase pe care noi, la instigația aliaților "firești", le-am declinat. Fiind anticomunistă, Germania era deci aliatul firesc. Dar situația era gravă: în 1940 Germania era aliată inamicului nostru firesc, deci devenise inamic firesc. Ce poartă de scăpare ne-ar mai fi rămas? Nici una, numai în-luțul de conservare putea să ne indice soluția salvatoare. Dar era un fapt notoriu pe acele vremuri: toți Ro-

mânii erau convinși că alianța dintre Germania și Rusia era falsă, falsă nu subredă. Toți erau convinși că nu pot conviești apa cu focul. Dar acești toți erau mulțimes s'ar putea răspunde, și părerile multor n'au nici o valoare. Dar erau oare acestea numai părerile multor sau ele erau și ale unor mari oameni politici, de exemplu ale lui Churchill și Roosevelt? Faptul că făceau o curte Rușiei, că nu voiau să o supere cu nimic, că-și desconsiderau aliatul polonez, nu însemnează că și acești oameni politici erau convinși că va izbucni războiul între Rusia și Germania? Răspunsul e larg și axiomatic.

Și apoi erau ceilalți inamici firești ai României, Ungaria și Bulgaria. Profitând de faptul că Tara noastră făcea o politică antigermană, nu-l împingea oare să facă politica contrarie? Și făcând acea politică, nu câștigau puncte prețioase pe tabla de șah? Există atunci o singură soluție: o politică directă de prietenie față de Germania, mai mult, o alianță cu Germania. Dar asemenea alianță presupunea căderea cuplului și acoliților. Cuplul a încercat atunci o politică de duplicitate, care ne-a fost fatală.

În Iunie 1940, Rusia ne trimite ultimatum-ul. Și atunci Tara a aflat cu stupeoare că armata noastră nu avea muniții decât pentru trei zile. Aviație? O glumă sinistă. Ce se făcuse cu timbrul aviației? Răspunsul i-ar fi putut da numai socul regal, adică evreul Wolf.

Singura cale era alianța cu Germania. Ea a venit târziu, după ce pierduseră Basarabia, Bucovina de Nord, Cadriatul și Ardealul de Nord.

Ce a urmat se știe. Și Horia Sima a făcut revoluția: a răsturnat cuplul regal și toată gleștia. Domnul Horia Sima crede că dacă s'ar fi făcut alianța cu Germania la timp, timp relativ, deoarece timpul optim ar fi fost înainte de 23 August 1939, s'ar fi împiedicat sfârșirea țării. Dar, chiar în vara lui 1940, s'ar fi împiedicat pierderea Ardealului de Nord. Ori regele Carol tot mai spera în minunea rusească și trimite ca ministru la Moscova pe faimosul Gafencu. A fost lovitură pe care Germania nu a

mai admis-o. Revoluția are loc și reușește, numai după consumarea acestui ultim și dureros act: pierderea Cadriatului și a Ardealului de Nord. Ideea politică a lui Sima, adică a alianței cu Germania s'a efectuat și România a intrat apoi în război contra Rusiei Sovietice. Cruciada n'a mai fost făcută de Di Sima ci de alții, dar ea era pe linia vederilor lui politice și deci socotim că dănsul a aprobat-o și o aprobă.

Sfârșitul tragic al acestei cruciade, intrarea bezbojnicilor în Tara noastră, ar părea că confirmă teza politică a lui Horia Sima, deci a greșit. Aceasta sustin de altfel toți cei care au fost contra politici sale. Dar, dacă aceasta se putea susține în 1944, astăzi, după apariția atator cărți de memorii, scrise de francezi și în special de americani, actori ai marelui drame, și, mai ales, fantasticele memorii ale poloneșilor Anders și Ciecianowski, se schimbă din nou balanța. Di Horia Sima a avut dreptate. Dacă paranoicului rege ar fi provocat o acțiune razboinică a Germaniei în Tara noastră, armata românească cu munții numai pentru trei zile, ar fi fost înfrântă extrem de repede. Rușii ar fi repetat acțiunea înfrângându-ne pumnalul în spate, iar de Unguri și Bulgari nu ar mai fi fost nevoie decât la împărțirea prăzii. Rusia ar fi ocupat cel puțin Moldova și de leșit, tot o axioma, nu ar mai fi legit nici astăzi. Dacă Francezii, Englezii și Americanii nu i-au obligat pe bezbojnicii să părăsească Lemberg, cum i-ar fi obligat să părăsească Iași? Adică, politica lui Horia Sima ne-a împiedicat să avem soarta Poloniei. Nu există aliați firești, ci numai inamici firești și în funcție de inamicul firesc, trebuie să ne căutăm aliații de moment. Și inamicul nostru firesc, inamicul mortal, a fost și rămâne Rusia.

Nu rămâne decât să rugăm pe Di Sima să redacteze celelalte volume ale Memorior sale. Aceasta pentru istoricii de mâine. Și să se grăbească. Exilul e lung și ne-a îmbătrânit pe toți: anii nu iartă.

N. S. G.

ECOURI

• La München a apărut numărul 1 al ziarului "Curentul". Nu e nevoie să prezentăm cititorilor noștri nici "Curentul" și nici pe Directorul lui, Di Pamfil Șeicaru. Decanul Pressei românești și cel mai talentat — cine ar putea s'o conteste? — gazetar pe care l-a avut Tara de la Dunăre.

În acest număr semnează Dnii Pamfil Șeicaru și Vasile Dumitrescu. Primul număr a apărut în 8 pagini mari, celelalte numere sunt anunțate în 4 pagini. Urmă "Curentului" și Directorului, viață lungă.

• În "El Alcazar", gazeta a Foșilor Combatați Spanioli, a apărut în ultimul timp o serie de judecioase și apreciate articole, semnate de compatriotul nostru, cunoscutul scriitor, premiul Goncourt, di Vintila Scritor.

• În Jurnalul său, di Virgil Ierunca, se scrie despre un compatriot numit Constantin Grigorescu. Acest compatriot, născut din tată român și mamă franceză, în Tara, vorbea numai limba maternă. Împrejurările l-au silit pe Constantin Grigorescu să fugă în Franța. Și în Franța, numitul compatriot nu mai vorbește limba maternă ci numai pe cea paternă. "La Parla nu mi s'a adresat niciodată în franceză și ar fi în stare să vorbească românește chiar cu statua lui Voltaire". Ethos, 1, p. 191. Di Ierunca

nu ne spune dacă apreciază sau nu pe Constantin Grigorescu, dar din economia textului, rezultă că da. Curios Jurnalul acesta al lui Ierunca! Apreciază pe compatriotul nostru care oricum e jumătate francez-pentru că ar fi capabil să vorbească românește și cu statua lui Voltaire, dar nu ne spune ce sentimente li produce feciorul de popă de la Rășinari, care nu mai vorbește românește nici cu el înșuși. Într-o discuție prietenească pe care am avut-o cu el acum vreo doi ani la Madrid, mi-a spus că el e bivalent, că e capabil să admire două lucruri la același timp, chiar dacă sunt contradictorii. Mi-a spus categoric că el poate admira în același timp și eroismul celor de la Berna de exemplu, și pe cel care în scrisul lui terfelește eroismul, adică pe feciorul de popă de la Rășinari. Bineînțeles, eroismul l-a admirat totdeauna de departe, cât mai de departe!

Și curiozitatea di Ierunca nu se termină aici. Tot în faimosul Jurnal, ne vorbește de un alt compatriot, Lucian sau Luc Bădescu, care, după afirmațiile sale, este un mare filosof. Atâtea de mare, încât un profesor francez l-a citat la curs. Și ne bucurăm de acest extraordinar succes al lui Luc Bădescu.

Dar numitul s'a desprins de Româ-

ni. Nu-l mai interesează Tara de la Dunăre, nu-l mai interesează problemele românești care, li sunt o piedică în calea pe care a apucat, de a deveni un filosof mondial. Și nu numai atât. În foloșele pe Ierunca pentru că se "înneacă" în treburile românești. "Ca de obicei, li ascunde emoția, tunând și fulgerând. Evident, în primul rând împotriva mea. Că mă pierd în treburile românești, că mă înneacă și mă compiac în acest înneacă... Că îmbrănesc degeaba... Că trebuie să apar cu ceva în frunziș, că în felul acesta mi justific mai bine exilul". Ethos, 1, p. 185-186.

Nu avem nimic cu Di Luc Bădescu, filosoful român care li sfătuiește pe Ierunca să se rupă de treburile românești, pentru a ajunge mare în treburile francezești. E o chestiune care li privește personal. Dar, Di Ierunca uită totdeauna când scrie într-o pagină, ce a scris în cele anterioare. "S'a putea ca Lucian Bădescu să devină șeful emisiunilor noastre de radio. Aroneanu nu e decât un "șef intermar". Luc are sprințul lui Joxe. Thibaut, directorul general al emisiunilor spre străinătate, aflu, nu consideră pe Aroneanu incapabil, ci doar lenș.

Deci Lucian Bădescu, care nu se interesează de chestiunile românești,

care "tună și fulgeră" contra lui Ierunca pentru că acesta se interesează, începe și el să fie interesat, când e vorba de a deveni șeful emisiunilor de radio românești.

● În "Revista Scriitorilor Români", no. 14, a apărut o recenzie asupra fragmentelor faimosului Jurnal al lui Virgil Ierunca, recenzie care se întinde pe 10 pagini 10, de literă mărunta. Semnează... Ilie Constantin. Avem toate motivele să credem ca acest toată motivele să credem ca acest Ilie Constantin nu este altcineva decât... Monica Lovinescu, adică soția lui Virgil care, nemulțumită cu laudele care i se aduc soțului de alții, s'a hotărât să pună punctul pe i.

● Și Monica, cum e natural, nu se împiedică în laude: "ne mulțumim să vorbim în aceste note-10 pagini 10-despre un singur aspect al bogatei, fascinantei sale prezențe de scriitor; Jurnalul de zi (p. 134). Sperăm că în viitoarele numere ale citatelor reviste, Monica Lovinescu ne va arăta și alte aspecte ale fascinantei lui soț: "inventie epică, poezie, eseu, aforism, etc." "Nu știu cum va fi trăit el imediat după sosirea la Marsilia, într-o dimineață murdă de Februarie" (p. 136). Bănuim că dna Ierunca nu e sinceră. Căci nu credem că după atâta ani de căsătorie, fascinantul ei soț nu i-a spus că "în acea dimineață murdă de Februarie" a sosit cu burșă și deci, dacă n'a trăit prea bine, n'a trăit nici prea rău. Știm că a trăit și rău, dar aceasta s'a întâmplat mai târziu, când cei care-l trimisese rău-l tăiat bursa.

Totul e bine, totul e frumos, totul e lumină în Jurnalul lui Ierunca. Așa critică mai înțeleg și eu. Îl introduce pe Tânase... "Virgil Ierunca, rămânând Român până în vârful unghurilor, băntuit de țara reală și mai ales de cea ideală, este totodată un intelectual european". Aici l-a întrecut Uscutiu care e mondial... "ne biruită de o exemplifica prin noi cazuri măiestrie austeră a autorului" (adică a soțului), p. 139. "În pagini ca acestea, Ierunca e pur și simplu seducător; nu știu ce să-i admirăm mai întâi: discreția mijloacelor" - aici discursul indirect e exploatat cu putere - măsura deosebită a veridicității, plinătatea nevrozică a formulelor. Rareori stilul auzia a dat un asemenea randament stilistic" (p. 139). "Formula de extremă fineț intelectuală a discursului indirect, prin auzie, e doar una între celelalte, în popoia redutabilă a lui Virgil Ierunca... Mare constructor în viața literară a exilului românesc" (p. 139).

"Destule alte chipuri din Jurnal s'ar cuveni evocate, pentru a da o idee asupra varietății și virtuozității pe care Virgil Ierunca le pune în slujba acestei portretistici" (p. 14). "Spiritu elevat al (Ierunca) cultivă 'autoironia' (p. 142). Acum un citat interesant din Jurnalul soțului: "Ora 7 se miră că nu sunt la Institut de France... O altă doamnă-mă spune Monica mai târziu a scris-o că 'îrădite în umbra unui astfel de om' (p. 142)... 'Virgil Ierunca este, cu adevărat, o însoțenie în exilul românesc, și aceasta în sensul nobil al cuvântului'" (p. 142).

"Măreș Popescu admira în volumul 'Românește' (o linie de coerență tar Mihail Ciomăreș definea această carte drept 'istoria unei constințe, a acestei două caracteristici pot fi aplicate cu așă îndreptărire Jurnalului lui Virgil Ierunca, a cărei apariție în volum ar constitui un eveniment de

semnă în viața intelectuală a exilului românesc" (p. 143).

Dar să lăsam gluma. Îl cunosc vag pe Di Sporea, directorul revistei "Scriitorilor Români". L-am văzut odată sau de două ori, și mi-a făcut impresia unui om cum se cade. Am mai citit pe el pe colo prin publicațiile exilului și reiese că are o activitate lăudabilă. Cum se face că a admis să se publice în revista pe care o conduce, rânduri de reclamă superamericană, scrise de o femeie la adresa soțului ei? Sperăm că articolul primit pentru numărul viitor și semnat Buga - pseudonim al lui Virgil Ierunca - în care pe 11 pagini 11 se laudă talentul tot atât de fascinant al Dnei Monica Lovinescu nu va apare, chiar dacă a fost de la cules. Și mai sperăm că le fel în viitor nu va mai face loc în zisa revistă amintirilor "democratice" ale lui Horia Roman. Natural, e vorba doar de o speranță.

În celare privește dorința Monicăi Lovinescu ca Jurnalul fascinantei lui soț să apară în volum, nu avem nimic contra. Dar cum? "Românește" a apărut din celare se mai găsea pe fundul sacului "Fondului Național" ori zădărnici s'a terminat demult. Și intrădevar e păcat!!! Așa ruga pe dna Lovinescu să fie conștientă că regret tot așa de mult ca și dăna că nu apare faimosul Jurnal în volum. Din motive diferite, bineînțeles.

● Asociația Culturală a Românilor din Anglia a sărbătorit anul acesta 24 Ianuarie în prezența lui Paul Goma, care a lăsat o cuvântare. Printre altele, Goma a spus: "Comunitatea Românilor din Londra se deosebește de alte comunități pe care le-am vizitat". Dar ce alte Comunități vizitate Di Goma afară de cea din Franța? Poate pe cea dela... Bordeaux!!!... "E esențial să nu-i uităm pe cei de acasă. Să fim uniți (în dizidență?) și să nu lăsam ca doar mizeria de șarmale și mititei să ne dea prilejul să ne înțînăm". Acest fragment din discursul lui Goma îl citim în FRP-organul lui Rădu din 29 Ianuarie 1978. În mod normal, din discursul unei personalități, o publicație reproduce fragmentul cel mai important. Ori, dacă din discursul lui Goma, partea cea mai importantă o constituie frazele de mai sus, cu tot regretul, mă declar decepționat. Tot atât de decepționat ca și acei Români sau străini, când, la întrebarea care i s'a pus ce este el în definitiv, Goma a răspuns: păi nici eu nu mai știu ce sunt?

Di Rădu, cel mai spălăț de ambiție din exilul românesc, vrea să devină șeful acestui exil. A convocat o adunare a tuturor Românilor exilați de pe mapamond, și rezultatul a fost un eșec lamentabil. Dar Di Rădu nu renunță. S'a gândit să atragă de partea lui pe Goma, ca un fel de artilerie greă. Dar cum a făcut războiul la BBC, nu a sosit încă de cuvântul calibrului. Păi di Rădu, dacă-ți închipui că Goma e artilerie greă, "ai cum pizditi"? Să nu protesteze nimeni pentru utilizarea cuvintelor dintre ghilimele, căci va fi taxat de ignorant de către fascinantul dna Ierunca. Pentru că aceste cuvinte ascund în ei o mare filosofie. Le-am copiat din superfilosofia revistei "Limite" no. 24-25, p. 5, coloana la rândul 26.

● În FRP, organul lui Rădu, din 12 Februarie 1978, a apărut un extras dintr-o scrisoare deschisă adresată lui Jimmy Carter, de către 16 disidenți comunisti români. Redăm în întregime acest extras:

Stimate Domnule Președinte,

"...Noi disidenții politici nu suntem amenințări. Nu am venit pe meleaguri străine atrași de mirajul unei vieți de buzur, de perspectivă de a deveni milionari. Nici nu ne-am părăsit patria pentru că în România n'am fi avut ce mânca. Cu toții am avut în țară o situație materială decentă, o poziție socială demnă. Se cuvine deci a se face o diferențiere cât se poate de netă între noi disidenții și celelalte categorii de refugiați. Nu este același lucru dacă în țara te-ai ocupat de scandaluri, furturi și alte delicturi de drept comun ori dacă ai luptat pentru o idee nobilă, pentru convingerile tale politice, pentru poporul tău. Noi disidenții politici, avem dreptul de a beneficia de un statut politic. Noi ne-am cucerit acest drept prin lupta și suferințele noastre. Este cunoscut faptul că statele totalitare acordă refugiaților politici comunități întregi aprin moral și material de care aceștia au nevoie. Ele fac acest lucru în mod deschis, ostentativ chiar. Problema ajutorării adepților și simpatizanților lor este pentru regimurile comuniste o problemă de stat privată cu toată seriozitatea. Totul este bine organizat, eficient și prompt. Fără improvizații, fără jumătăți de măsură. Acesta este "secretul" multora din succesele lor politice.

Din păcate lumea liberă sovăie și pare a se teme să-i ajute pe refugiații politici din răsarit. Mai mult decât atât, în timp ce disidenții nu primesc din partea statelor democratice sprijinul necesar, fiind lăsați în voia soartei, guvernele comuniste li se acordă din Occident credite și ajutoare substanțiale. (Comunistii nu-i ajută decât prietenii, este alt principiu al lor) sistemul garanțiilor particulare, al imprumuturilor bisericești adevărat, poate, în cazul altor categorii de refugiați nu este nici cea mai eficientă și nici cea mai onorabilă soluție în cazul disidenților politici. Nu de opere de binefacere au nevoie ci de sprijinul moral și material (ajutoare rambursabile) al statului din plus ca să elicesc cartea diu Rădu că mai repede) modul cum descrieți în cartea "România de astăzi" evenimintele întâmplate sub regimul comunist". Mai departe scrie: "Alții privesc lupta anticomunistă ca o sursă de profit. Au scos diferite publicații și se întrec să prezinte fapte grele de creșt și ușor de controlat". Prin urmare, corespondentul organului diu Rădu, Di Virgil Popescu, li scrie directorului FRP-ului, că unii exilați au scos diferite publicații și au făcut din ele o sursă de profit. Se poate ca Di Popescu să fie un om de bună credință, dar rău informat. Dar cum se face că Di Rădu nu-i răspunde în același număr corespondentului organului dăna, arătându-i cât este de greșit făcând aceste afirmații. Trebuie să-i spună că toate publicațiile românești din exil nu sunt o sursă de profit pentru cel care le acot, ci din contra, constituie un sacrificiu. Mai mult, socotim că nu trebuia să-i publice scrisorile sau fragmentul de scrisoare, ci să-i fi trimis un răvas personal, în care să-l arate cât de alături de adevăr este, făcând aceste afirmații. Dar în scrisorile corespondentului spunea că a fost impresionat citind opera diu Rădu, și atunci d-a n'a putut să reziste și a publicat-o, ca să aște tot natul.

● Tot la același rubrică și tot în organul diu Rădu, din 12 Febr. 1978, un alt corespondent-acesta semnează: scrie: "Mă impresionat (un motiv în plus ca să elicesc cartea diu Rădu că mai repede) modul cum descrieți în cartea "România de astăzi" evenimintele întâmplate sub regimul comunist". Mai departe scrie: "Alții privesc lupta anticomunistă ca o sursă de profit. Au scos diferite publicații și se întrec să prezinte fapte grele de creșt și ușor de controlat". Prin urmare, corespondentul organului diu Rădu, Di Virgil Popescu, li scrie directorului FRP-ului, că unii exilați au scos diferite publicații și au făcut din ele o sursă de profit. Se poate ca Di Popescu să fie un om de bună credință, dar rău informat. Dar cum se face că Di Rădu nu-i răspunde în același număr corespondentului organului dăna, arătându-i cât este de greșit făcând aceste afirmații. Trebuie să-i spună că toate publicațiile românești din exil nu sunt o sursă de profit pentru cel care le acot, ci din contra, constituie un sacrificiu. Mai mult, socotim că nu trebuia să-i publice scrisorile sau fragmentul de scrisoare, ci să-i fi trimis un răvas personal, în care să-l arate cât de alături de adevăr este, făcând aceste afirmații. Dar în scrisorile corespondentului spunea că a fost impresionat citind opera diu Rădu, și atunci d-a n'a putut să reziste și a publicat-o, ca să aște tot natul.

În numele tuturor disidenților români, fie că se află în țară, fie că se găsesc în străinătate, vă adresăm un calduros apel de a studia următoarele noastre propuneri:

— Acordarea unor garanții de stat (credite rambursabile) pentru disidenții politici, semnatarii alii scriitori, de la sosirea lor în U.S.A. — Recunoașterea pentru semnatarii scriitorilor lui Paul Goma a calității de disidenți politici și acordarea de drepturi cetățenești într-un interval de timp cât mai scurt.

— Adoptarea acestor propuneri ar da un puternic impuls luptei disidenților atât în țară cât și în străinătate. Ea ar constitui un ajutor prețios pentru cei care, pe pretul unor grele sacrificii, apără acolo în Răzăr, dreptul omului de a rămâne "om".

1) Alexandru Sorin; 2) Becescu Enric; 3) Bende Mihaela; 4) Dascalu Nicolae; 5) Enescu Dan; 6) Gornoiu Mău; 7) Grosu Laur; 8) Ilie Sorin;

9) Blescu Adrian; 10) Teodorescu Gertruda; 11) Dr. Teodorescu Ioan; 12) Toader Ioan; 13) Toader Maria; 14) Steriu Paul; 15) Steriu Rodica.

În organul diu Rădu se precizează că numărul semnatarilor scrisorii de mai sus e de 16, și la numărătoare ies numai 15. Să fie oare povestea celor patru evangheliste care sunt trei și la urmă rămân două? Nu credem, pentru că Di Rădu vrea să ajungă șeful exilaților și acum a și disidenților, e de presupus deci că d-a e cât de cât un om serios. Noi credem că al 16-lea personaj există și că este însuși Paul Goma dar, din motive de tactică politică, a fost omis acum, rămânând să apară la momentul potrivit. Am făcut unele sublinieri. E un pion avansat pe tabla de șah. Vom reveni în numărul viitor.

● În no. 3 al FRP, organul diu Rădu, la rubrica "scriitori către reacție", un corespondent din Germania, scrie că a fost îndușat de cartea diu Rădu. De mult voiam să elicesc pentru a-i face o recenzie, dar ocupațiile nu mi-au permis până acum. Faptul că această carte e îndușătoare, m'a hotărât să las alte lucruri la o parte și să o elicesc, cu să mă îndușez și eu. Redăm din scrisoare: Ea (cartea) a trezit în mine nu numai durerea și patima multor ani de mii de otași căzuți unii pe front alții omorâți mișelește prin pucăriile și lagărele de exterminare ale Republicii Socialiste România". Oare corespondentul știe că Di Rădu a contribuit mesec din partea statelor democratice sprijinul necesar, fiind lăsați în voia soartei, guvernele comuniste li se acordă din Occident credite și ajutoare substanțiale. (Comunistii nu-i ajută decât prietenii, este alt principiu al lor) sistemul garanțiilor particulare, al imprumuturilor bisericești adevărat, poate, în cazul altor categorii de refugiați nu este nici cea mai eficientă și nici cea mai onorabilă soluție în cazul disidenților politici. Nu de opere de binefacere au nevoie ci de sprijinul moral și material (ajutoare rambursabile) al statului din plus ca să elicesc cartea diu Rădu că mai repede) modul cum descrieți în cartea "România de astăzi" evenimintele întâmplate sub regimul comunist". Mai departe scrie: "Alții privesc lupta anticomunistă ca o sursă de profit. Au scos diferite publicații și se întrec să prezinte fapte grele de creșt și ușor de controlat". Prin urmare, corespondentul organului diu Rădu, Di Virgil Popescu, li scrie directorului FRP-ului, că unii exilați au scos diferite publicații și au făcut din ele o sursă de profit. Se poate ca Di Popescu să fie un om de bună credință, dar rău informat. Dar cum se face că Di Rădu nu-i răspunde în același număr corespondentului organului dăna, arătându-i cât este de greșit făcând aceste afirmații. Trebuie să-i spună că toate publicațiile românești din exil nu sunt o sursă de profit pentru cel care le acot, ci din contra, constituie un sacrificiu. Mai mult, socotim că nu trebuia să-i publice scrisorile sau fragmentul de scrisoare, ci să-i fi trimis un răvas personal, în care să-l arate cât de alături de adevăr este, făcând aceste afirmații. Dar în scrisorile corespondentului spunea că a fost impresionat citind opera diu Rădu, și atunci d-a n'a putut să reziste și a publicat-o, ca să aște tot natul.

● Tot la același rubrică și tot în organul diu Rădu, din 12 Febr. 1978, un alt corespondent-acesta semnează: scrie: "Mă impresionat (un motiv în plus ca să elicesc cartea diu Rădu că mai repede) modul cum descrieți în cartea "România de astăzi" evenimintele întâmplate sub regimul comunist". Mai departe scrie: "Alții privesc lupta anticomunistă ca o sursă de profit. Au scos diferite publicații și se întrec să prezinte fapte grele de creșt și ușor de controlat". Prin urmare, corespondentul organului diu Rădu, Di Virgil Popescu, li scrie directorului FRP-ului, că unii exilați au scos diferite publicații și au făcut din ele o sursă de profit. Se poate ca Di Popescu să fie un om de bună credință, dar rău informat. Dar cum se face că Di Rădu nu-i răspunde în același număr corespondentului organului dăna, arătându-i cât este de greșit făcând aceste afirmații. Trebuie să-i spună că toate publicațiile românești din exil nu sunt o sursă de profit pentru cel care le acot, ci din contra, constituie un sacrificiu. Mai mult, socotim că nu trebuia să-i publice scrisorile sau fragmentul de scrisoare, ci să-i fi trimis un răvas personal, în care să-l arate cât de alături de adevăr este, făcând aceste afirmații. Dar în scrisorile corespondentului spunea că a fost impresionat citind opera diu Rădu, și atunci d-a n'a putut să reziste și a publicat-o, ca să aște tot natul.

● În Editura "Carpații" a apărut romanul "Dumnezeu s'a născut în

exil" de Vintilă Horia. Cartea, al cărui preț e 12 dolari U.S.A. poate fi cerută la editura, Calle Conde de Peñalver, 82, Madrid-6.

● Tot în F.R.P. organul diu Rădu, numărul din 12 Martie găsim o lungă scrisoare trimisă reacției de un compatriot care se cheamă Florin Brote. Un prim lucru care ne lăbește e că scrisoarea are ortografia exilului, adică cu a din a, ori e știut că toți cei ce vin din țară, chiar intelectuali autentici, scriu cu l din i. Di Brote totuși, nu cunoaște bine această ortografie a exilului, căci întrebunțea pe a din a peste tot, chiar și acolo unde ar trebui să întrebunțese pe l din i.

Di Florin Brote, deși venit de curând din țară, după cât se pare, s'a pus repede la curent cu tot ce s'a făcut în exil. Căci iată ce scrie: "În timpul scurt după război, mai ales în perioada războiului rece, au existat în lumea liberă nenumărate mișcări de opoziție față de guvernul comunist din România dar toate au fost sortite eșecului pentru că la baza lor nu a stat cunoașterea realităților din politica internațională, în perioada de timp dată". Deci di Brote e la curent cu totul. Dar nu a aflat că în acest timp s'au scris multe cărți. Curio, e a aflat numai de una, întâmplător de cea mai bună carte care s'a scris în exil. Cititorul va înțelege de sigur că e vorba de cartea diu Rădu, "România de astăzi". Cartea e atât de bună, spune di Brote, că "ajunge să elicesc câteva rânduri ca, român fiind, să nu o mai poți lăsa din mână până nu ai "sorbit-o" în întregime". Români veniți curând din țară, mai spune di Brote, au lipsuri în educația istorico-politico-cetățenească și, crede el, aceste lipsuri ar fi completate cu succes. Cum? Păi, citind cartea diu Rădu!!!

● Și dacă ar fi numai atât? Di Brote propune ca numita carte să fie dată emigranților de către autoritățile țării în care seosește, și nu numai emigranților ci și celor care vin să elicesc radele!!! Extraordinară ideile Cum de nu s'a gândit nimeni în exil timp de 24 de ani! Păi cum să se gândească dacă nu se scrisese cartea? Dar cum să se dea cartea? O oferă gratuit di Rădu? Ce ideile cartea trebuie cumpărată de autoritățile germane, franceze, etc. de la autor în schimbul a 3 lire sterline. Dar ce te faci dacă aceste autorități nu sunt de acord? Di Brote s'a gândit și la asta. În acest caz, emigranții sau vizitatorii, cartea trebuie să-i fie dată de "un reprezentant al emigrației românești din țara respectivă". Adică Președintele Comunității Românilor din Spania, cel a Românilor din Franța, etc., trebuie să aibă în ștoc, obligator, cartea diu Rădu, plătită mai dinainte bineînțeles, și, cum seosește un emigrant sau un vizitator, se și prezintă și i-o oferă în semn de Bun venit. Dar dacă aceste Comunități răspund că nu au bani, ce e de făcut. Se pare că di Brote nu s'a gândit la asta. Dar răspunsul e simplu: când Coana Eftimie, nedumerită, întreabă pe Conu Leonida de unde va avea Statul bani să plătească lefurile dublu dacă nu se mai plătesc impozitele, acesta li răspunde: Păi trebuia lui, că de aia e Stat. Așa că diu Chintescu, George Demetrescu, etc., să faceti bine și să comandați un ștoc serios din cartea diu Rădu-eftimie, costă numai 3 lire sterline-ca s'o puteți oferi grație emigranților și vizitatorilor.

Dar, lucrurile acestea mă fac să cred că scrisoarea nu a fost primită de la nici un domn Brote, ci e a fost scrisă de... di Rădu, adică a fost fabricată în reacție.

Iată alte motive care mă fac să cred acest lucru: Emigranților trebuie să li se dea de țările gazdă, în afară de cartea diu Rădu, bani. Ideea aceasta o găsim expusă tot în organul diu Rădu, în scrisorile disidenților gomăști, trimise Președintelui Carter. E sigur că ideea a pornit tot de la di Rădu, care, probabil, a și redactat scrisoarea. Di Brote-Rădu deci, spune că trebuie încheiat un front al opoziției, cu excepția extremelor, adică a legionarilor, ideile scumpă diu Rădu. La acest front "se poate ajunge prin unirea tuturor organizațiilor și cercurilor de Români existente în țările libere de pe mapamond, iar acolo unde aceste cercuri nu există, ele vor trebui înființate". Nu se găsesc în aceste rânduri ideile diu Rădu? Nu le-a expus în faimosul Congres de la Londra din vara anului trecut? Dar cine trebuie să fie șeful acestui front? Di Brote-Rădu nu ne-o spune, dar e așa de greu de ghicit? Cine poate fi altul decât inițiatorul-toldeana a fost așa-mai ales ca acest inițiator a scria și o carte care, odată începută de emigranți sau vizitatori, nu mai poate fi lăsată din mână și se "sorbe" până la sfârșit.

După cum se vede, di Rădu e un începător. La faimosul Congres de la Londra, di Rădu nu a putut strânge decât 60 de persoane (30 de bărbați cu soțiile lor), ci, dintre aceștia, pe actuali încheiați la sfârșit, unii au semnat libelul, că di Rădu nu le-a putut descria semnăturile nici până azi. Se pare că doctorul Drăgan nu a fost acceptat tocmai pentru că a venit singur. Di Rădu spera că doctorul va veni cu soția, celare ar fi marit în mod sensibil numărul participanților.

Doamne, căți Uscutiu mai are exilul acesta românesc!!!

● În "Valtra", no. 145, se reproduce din "Limite" un articol al diu Stamatu. În el găsește fraza: "Chiar cel ce se luptă să ascundă adevărul, prezintă o lume chinată, în care nimeni nu mai vede, nimeni nu mai iubeste..."

Nu mai caut în "Limite" pentru că problema e minoră, pentru a vedea dacă s'vorba acolo de o greală de tipar, sau ne găsim în "Valtra" în fața unei greșeli de bătaie la mașină. Pentru că, așa cum există greșeli de tipar, trebuie să admitem că există și greșeli de bătaie la mașină. Nimeni dintre noi nu e dactilograf. De ce atunci venim înțuși? Cred că pot găsi și eu venin în vârful peniței și, dacă nu găsește, mă duc de la gheruie-e mai ieftin și cumpăr. Dar întrebarea e... quid prodest?

Gramatica e cam chisnoavică. Am plecat de mulți ani din țară și de... am mai uitat-o cu toții pe lei de colo. Personal nu caut să scot în evidență erorile contrariilor decât atunci când e vorba de unii care caută același lucru la alții, de multe ori fără să aibă dreptate. Cum e cazul tocmal al diu Stamatu. Căci nimic nu e mai ridicol decât să încerci a sefemiș pe altul și ael altul sau un neutru, să-ți documentezi că tocmal tu care ai voit s'o faci pe doctorul ai greșit. E cazul în același număr din "Valtra" cu întrebările unui genotiv. Criticul e total greșit și criticatul are dreptate. Dar încăodată: Quid prodest?

N. S. G.

CHIRITA JACHET

Întro seară vine el cu un bîdon plin de spirt, căpătat de pe la niște cazaci ce-i aveau tabăra prin apropiere. Mai venită câțiva tovarăși de al lui de pe la alte corturi și se nășteră la chet. Cu cât spirtul scădea, cu atât glăsurile se ridicau.

— "Tăceți măi, măgarilor, că doarme dom' sgentii", zicea Jachet tovarășilor săi cu glas fătarnic și șoptind încet, dar nu tocmal încet ca să nu-l aud și eu. Știa bine că n-ador-misem încă, dar voia să-mi arate că e om cu bună creștere.

Dela o vreme s'apucară să joace cărți. Mai cu ceartă, mai cu gălească, jocul și băutura a durat până pe la două după miezul nopții, când piere dela joc o băncuță de cinci-seci de bani. Tăbărără pe Jachet că el era și mai frumos: — "Nu, că Jachet a ascuns-o!" Jachet se pune de cărcă... — "Ba că n'am luat-o! "Ba că ai luat-o!" Până ajunseră la bătae. Cum erau inferiențiali de spirt, își infipseră mâinile în păr și se încălăciră ca șerpi grămădă unul peste altul. Au dărâmat soba, au împrăștiat tăciunii și aproape să la foc cortul.

Alergară toți din toate părțile. Până și generalul Davila, desteptat din somn, veni în grabă și oprindu-se în ușa cortului după ce-l văzu în ce hal se aflau, exclamă: "Bravo barbierele mele, bravo magarii mele!"

Se puse capăt scandalului și vinovații fură arestați. Dar fiindcă a doua zi se dote o mare bătălie, căci turcii din Plevna încercau zăinic să reia reduta Grivița cucerită și pînă de români, fură lăsați provizoriu și trimiși pe câmpul de luptă.

La o vreme, cam după amiază, ne pomenirăm cu Jachet, care, de și avea o largă despicătură în frunte, din care sângele închegat tot se mai prelingea încă, aducând în spinare un turc rânit.

Jachet se oprește în ușa cortului, îi dă drumul jos, iar turcul cade la pământ întins aproape fără simțire.

Un glonț îi pătrunese umărul drept și 'l lășie prin spate — "Ce e asta Jachet?" — îl întrebărm noi umiliți.

— "Ba boșmagiul ăsta, lua-l-ar dracii să-l ia! Îl găsesc împucat pe câmp, aproape să-și dea sufletul, mai plec să-l ridic și el ai dracului mă pocnește cu lataganul drept în frunte!"

— Dar tu de ce nu l'ai pocnit mă? — îi sise unul.

— "Cum eram să-l pocnesc?!" Datoria mea era să-l aduc la ambulanță, nu să-l pocnesc!", răspunde Jachet.

Acest răspuns a mers din gură în gură până ajunse și la cunoștința Domnitorului Carol.

Și fiindcă Domnitorul Carol venea foarte des pe la noi, îi atărnă într-o Virtutea militară de jachetului lui rupt și fermenit.

Frumoasa și viteazea purtare a lui Jachet făcu să se uite scandalul, în ciuda doctorului Șerbănescu, care nu-l ar fi dat pace nici mort.

Acum Jachet se tăvălea pe pae, sub cort, rătăcindu-se către ceilalți bărbieri: "Ah, ah!... mai sluiți-mă și voi pe mine că destul am sluiț și eu pe alții". Și întorcându-se spre turcul care zicea alături de el, îi zicea dându-i câte o țigare: Na mai turcule, fac eu cîste, că de nu erai tu, n'ajungeam cu decorație pe piept și cu atâtea slugi pe lângă mine! Apoi, cu un ton ca și cum ar fi comandat un escadron de cavalerie, striga:

- "Un bărbier!... Bă viel!...
- "Gata, Maria-Tai" Și săreau câte cinci de-odată.
- "Un pahar de apă!... Rece și proaspătă!"
- "Îndată!"

Și 'l aduceau paharul cu apă ținând toți de el și purtându-l cu mare ceremonie. Și ca culme îi puneau în pahar și câte o bucăică de ghiță, iar viscolul le îngăna gumele acestor copii mari cântându-și cântecul lui floros.

— "Brei!... turcule, brei!" tremura Jachet sgribindu-se în pae: "Rău de cel de afară, brei!"

Turcul, fiindcă radeau toți, radea și el, fără să priceapă ce-i stăea Jachet. Și amenințând din cap îl răspundea:

- "Tu saltau, bre Jachet... Tu saltau a tracule!"

Iam lăsat acolo clorovindu-se sub cort, ca pe mine cu puțin mai înainte de căderea Plevnei m'au pornit în spre Turnu-Măgurele.

Rânilor din piept mă dureau, pieptul mi se umflase din pricina frigului și nu voiam să mor pe acolo.

De atunci nu l'am mai văzut pe Jachet. Cred însă că tot mai trăiește, că era tânăr și plin de viață și sănătate. Și ai dori să-l cadă în mână această povestire și citind-o să-și aducă aminte și de mine.

Îl invidiez că el are o frumoasă brazda în frunte pe care l-o vede și l-o admiră o lume întreagă, pe când eu am trel în piept dar pe care nu le pot arăta la oricine. Așa că nu știu toată lumea pentru ce mi s'a dat și mie Virtutea Militară.

Ei a căpătat-o fiindcă a fost bun și uman, chiar cu primejdie vitei sale, pe când eu pentru un scop, frumos poate, am fost sângeros și sălbatic.

Ah, ce frumos trebuie să-i gada lui Jachet eu o largă despicătură deasupra sprâncenilor drepte și cu Virtutea Militară în partea stîngă a pieptului, prină de jachet!

Cu toată gloria ce-i port încă și acum, totuși îl doresc din tot sufletul ca să aibă parte în toată viața de jachete noi, ca astfel Virtutea Militară să strălucească și mai frumos pe pieptul lui.

EPIGRAMA

Isus Christos cel divin,
A făcut din apă vin.
Tovii azi la noi în Țară,
Prefac vinu'n apă chioară.

Acum știu foarte bine
Și nu e deloc greșit,
Nici măcar I. Brăleanu,
Că lumina totă vine,
Cu păduchii și sirentia,
Numai dela Răsărit.

I. BRAILEANU

CARPATII

REVISTA CULTURALA SI DE
ACIUNE ROMANESCA IN EXIL
APARE ODATA LA DOUA LUNI
SUB INDIRAREA UNUI COMITET
DE REDACTIE

Redacția și Administrația:
Calle Conde de Peñalver, 82, 4.
Tel. 402 11 01 - MADRID-6
Correspondența:
Apartado 9283 - Madrid (España)

Abonamente:

Anual 20 \$ USA
De susținere 40 \$ USA
Expedierea Avion plus. 5 \$ USA

EDITURA CARPATII ANUNTA

Au apărut:

ISTORIA ROMANILOR DIN DACIA TRAIANA, de A. D. Xenopol, vol. I, II și IV	18 \$ USA
ISTORIA LITERATURII ROMANE, de D. Murărașu, vol. II	4 \$ USA
Vol. I, legat	18 \$ USA
NATIONALISMUL LUI EMINESCU, de D. Murărașu	8 \$ USA
POVESTI, de Ion Creangă, legat și bogat ilustrat	20 \$ USA
DACIA, de Vasile Pârvan	3 \$ USA
PRECURSORI, de Octavian Goga	3 \$ USA
ISTORIA PARTIDELOR, NATIONAL, ȚĂRĂNESCU ȘI NATIONAL-ȚĂRĂNESCU, de Pamfil Selcaru, vol. I, II	12 \$ USA
ISTORIA POLITICĂ ȘI MILITARĂ A RĂZBOIULUI ROMÂNIEI CONTRA RUSIEI SOVIETICE, de General Platon Chirnoaga	8 \$ USA
KARL MARX: INSEMNĂRI DESPRE ROMANI, Texte inedite cu comentariu de Pamfil Selcaru	8 \$ USA
ȘTEFAN CEL MARE, VOIEVOD AL MOLDOVEI, de prof. Alexandru Boldur	8 \$ USA
ISTORIA DACIEI ȘI CONTINUITATEA DACOROMÂNĂ, de General Platon Chirnoaga	8 \$ USA
LE NID, UNITE DE BASE DU MOUVEMENT LEGIONNAIRE, de Faust Bradescu	8 \$ USA
POVESTI FĂRĂ ȚĂRĂ, nuvele, de Faust Bradescu, N. Novac și N. S. Gova	8 \$ USA
UNIUNEA NAȚIONALĂ ÎN COMPLEXUL POLITIC EUROPEAN, de Pamfil Selcaru	3 \$ USA
DICTIONAR ROMAN-SPANIOL, de Prof. Ion Protopopescu, rustică	4 \$ USA
Legat până	6 \$ USA
CORNELIU ZELEA CODREANU, DOUZĂCI DE ANI DE LA MOARTE, de Gr. Manollescu, T. Popescu, etc.	3 \$ USA
MOTĂ ȘI MARIN, DOUZĂCI ȘI CINCI DE ANI DE LA MOARTE, de Prut și Soutzo, Marqués de Nantouillet, Blas Pinar, Gr. Manollescu	5 \$ USA